

ČASOPIS ČESKOSLOVENSKÉ OBCE LEGIONÁŘSKÉ

LEGIONÁŘSKÝ *směr*

0/2012

**Projekt LEGIE 100 – běh na trati
dlouhé osm let**

Čtěte na str. 16–19

LEGIONÁŘSKÝ směr

Časopis navazuje na stejnojmenný titul vydávaný Čs. obcí legionářskou ve 20. letech minulého století jako týdeník, posléze měsíčník. Jeho hlavním posláním je v době blížícího se 100. výročí vzniku Československa propagovat legionářské myšlenky, odkaz zakladatelů samostatného československého státu a zejména pak ideje boje své svěbytnost, svobodu a demokracii v době vzniku samostatného státu, za druhé světové války i v novodobé historii. Časopis je určen pro členy Čs. obce legionářské, válečné veterány, sympatizanty a také širokou veřejnost, kterou zajímá tato problematika.

Vydavatel:

Československá obec legionářská
Sokolská 33, 120 00 Praha 2
Tel: +420 224 266 235
Fax: +420 224 266 274
E-mail: sekretariat@obeclegionarska.cz

Šéfredaktor a editor:

Ladislav Lenk
Tel: +420 224 266 241
Mobil: 734 315 601
E-mail: lenkladi@centrum.cz

Redakční rada:

Milan Řepka
Jiří Charfreitag
Daniel Povolný
Jan Procházka

Jazyková úprava:

Ladislav Lenk

Grafická úprava:

Andrea Bělohávková

Tisk a distribuce:

Vydavatelství MAC, spol. s r.o.
Na Spojce 968/7
101 00 Praha 10 – Vršovice

Adresa redakce:

Československá obec legionářská
Sokolská 33, 120 00 Praha 2

Uzávěrka čísla 14. 11. 2012

Evidenční číslo: MK ČR E 20912

Titulní strana:

Vojtěch Preissig – válečný plakát 1918

Foto na zadní straně obálky:

Ladislav Lenk

Vážení čtenáři,

máte před sebou nulté číslo časopisu Legionářský směr, který vydává Československá obec legionářská. Doufám, že vás nejen překvapí, ale také zaujme.

Časopis se nerodil snadno, a proto chci upřímně poděkovat celému týmu, který se na jeho přípravě, konečné podobě a samotném vydání podílel. Při jeho tvorbě úzce spolupracujeme s Vojenským historickým ústavem Praha, s Ministerstvem obrany ČR, konkrétně s odborem komunikace a propagace a redakcí A reportu, ale také s našimi spřátelenými organizacemi, mezi něž patří Česká obec sokolská či Společnost M. R. Štefánika. Poděkování si pak především zaslouží samotní tvůrci a autoři historických statí a dalších článků a jsem velice rád, že se do tvorby časopisu od samého počátku zapojila rada našich členů.

Ano, Legionářský směr by se měl stát skutečně naším časopisem. Navazuje na stejnojmenný titul vydávaný Čs. obcí legionářskou v letech 1921–1924 jako týdeník a posléze měsíčník. Takové ambice zatím nemáme. Přesto chceme, aby se v příštím roce stal časopisem, který bude platformou nejen pro členy ČsOL a válečné veterány, ale také pro všechny ty, kterým není lhostejný odkaz zakladatelů samostatného československého státu. Pro ty, kteří ctí ideály a také hrdiny boje za svěbytnost, svobodu a demokracii v době, kdy se rodil náš samostatný stát, za druhé světové války i v novodobé historii.

Široké veřejnosti současně nabízíme možnost podílet se na tvorbě Legionářského směru, přispívat do něj články, náměty, polemikou, možnost svobodně a bez cenzury na jeho stránkách vyjadřovat své názory nejen na historii, ale také na současnost. V dnešní hektické době mnohdy stavěné jen na materiální spotřebě a honbě za penězi je velmi důležité nezapomínat na hodnoty, z nichž se rodila naše současnost. A místo jejich opomíjení a přehlížení si je stále připomínat a snažit se je naplňovat v běžném, i když občas tak nesnadném životě.

Vážení členové Československé obce legionářské, vážení váleční veteráni, vážení čtenáři, věřím, že nulté číslo Legionářského směru pro vás bude pěkným vánočním dárkem i jistým příslibem do budoucna.

Chtěl bych Vám proto jménem svým i jménem vedení ČsOL popřát do roku 2013 především hodně zdraví, osobní pohody a hlavně optimismu, se kterým budete vzhlížet do dnů příštích.

Předseda ČsOL MUDr. Pavel Budinský, PhD., MBA

Dali nám do vínku...

Alexandr Vondra, ministr obrany České republiky:

Vítám vznik časopisu Československé obce legionářské Legionářský směr a pokládám jej za významný příspěvek k tolik potřebnému oživení historického povědomí o kořenech moderní české státnosti. Současně nepochybuji o tom, že nový čtvrtletník dokáže spojit myšlenku zakladatelů československých legií s dnešním životem jejich pokračovatelů, novodobých válečných veteránů. Odkaz legionářů vstoupil do historie a jejich jména se stala součástí pantheonu hrdinů českých národních dějin. Za druhé světové války dávala sílu našim vojákům na západní a východní frontě. K jejich ideálům se hlásili příslušníci druhého a třetího odboje. Na počátku devadesátých let na ně navázala obnovená ČsOL v čele s nezapomenutelným generálem Tomášem Sedláčkem. Velmi si vážím práce všech členů Československé obce legionářské a Sdružení válečných veteránů České republiky, kteří svým cílevědomým úsilím přispívají k udržování a rozvoji vojenských tradic našeho státu. Jste v mnoha ohledech významnými partnery armádní instituce. Armáda České republiky vysoce oceňuje význam a hodnotu vašeho osobního nasazení i výsledky vašeho příkladného a odpovědného přístupu ke služebním povinnostem. Jsem přesvědčen, že Legionářský směr přichází ke svým čtenářům v ten pravý čas.

Hana Moučková, starostka České obce sokolské:

Přeji časopisu Československé obce legionářské, aby se stal důstojným pokračovatelem legionářského tisku, který vycházel za první republiky, v dobách prezidentů Masaryka a Beneše. Jsem přesvědčena, že tento časopis má v současné společnosti nezastupitelné místo a poslání napomáhat udržovat v paměti národa hrdinství těch, kteří neváhali nasadit své životy za svobodu své vlasti a za demokracii, a svým dílem napomáhat výchově k vlastenectví a hrdosti na svůj národ.

Vlastimil Pícek, první náměstek ministra obrany ČR:

Vznik časopisu Legionářský směr, jehož vydavatelem je Československá obec legionářská, vnímám vysoce pozitivně a plně ho podporuji. Periodikum tohoto zaměření ve společnosti zcela bezpochyby schází. Byl bych rád, kdyby nově vznikající časopis nejenom seznamoval čtenáře s každodenní prací stávajícího svazu - obce, ale přál bych si také, aby se zde pravidelně objevovaly články zabývající se naší historií, zvláště pak významnými osobnostmi československých dějin. Ve spolupráci s Vojenským historickým ústavem, který disponuje množstvím autentických materiálů, a to nejenom písemných, lze připravit řadu pro čtenáře zajímavých článků. Přál bych si také, aby časopis byl nápomocen i v oblasti branné výchovy, a to jak na vojenských, tak na civilních školách, a aby se dostal do rukou nejen vojákům v aktivní službě či v záloze, ale také žákům a studentům základních, středních či vysokých škol. Časopisu Legionářský směr tedy především přeji mnoho spokojených čtenářů, kteří se budou nedočkavě těšit na vydání dalšího čísla.

Petr Nikolajev, režisér známého filmu Lidice:

Novému časopisu obce legionářské přeji, aby vydržel dlouho, měl hodně čtenářů, aby byl zajímavý a referoval o tom, co je v legionářské tradici. Zkrátka, aby to bylo živé čtení a nebyl to jen časopis v řadě dalších pouze do počtu. Tedy aby byl výjimečný a ctil a hájil legionářskou myšlenku o svobodě a sebeurčení.

Generálporučík Petr Pavel, náčelník Generálního štábu AČR:

Vážení čtenáři, přátelé, sympatizanti legionářů a historie vůbec, začíná vycházet nový, spíše bych měl říci staronový časopis Legionářský směr, a dostává dobrou příležitost stát se důstojným pokračovatelem stejnojmenného periodika vydávaného ve 20. letech minulého století po vzniku samostatného československého státu. Věřím, že se jeho autorům podaří zaujmout obsahem svých příspěvků nejen takřkajíc „skalní“ legionáře a jejich následovníky, ale také mnohem širší čtenářskou veřejnost zejména z řad zájemců o historii naší republiky. Netroufám si předpovídat první kroky ani vývoj zmiňovaného čtvrtletníku, ale moc mu přeji, aby si našel své pevné místo mezi časopisy na českém trhu, protože jsem přesvědčen, že periodikum s podobnou tematikou chybí a je žádoucí, aby ani mladá generace včetně profesionálů z řad Armády České republiky nezapomínala na své hrdiny z 1. a 2. odboje, legionáře, bojovníky za svobodu a nezávislost, prostě všechny vlastenecky smýšlející a jednající Čechy. A že jsme jich neměli málo a můžeme právem být na ně hrdí! Tak hodně zdaru a úspěchů při vydávání Legionářského směru!

Ján Tatara, predseda Spoločnosti M. R. Štefánika:

Věřím, že časopis Legionářský směr sa bude venovať hlavne šíreniu odkazu zakladateľov ČSR T. G. Masaryka, M. R. Štefánika a E. Beneša a tak, ako definujeme našu súčasnú spoluprácu, i rozvíjaniu a presadzovaniu nimi hlásaných zásad slobody a demokracie, odkazu čs. zahraničného vojska v I. a II. odboji, v duchu vlastenectva a česko-slovenskej vzájomnosti, ale aj rozvoju tradícií československých legií v rokoch 1914 – 1920. Želám novovzniknutému časopisu Legionářský směr veľa čitateľov pri pravdivom spracovávaní československej histórie, pretože nikdy nesmieme zabúdať na vlastnú pamäť - lebo zlá pamäť môže spôsobiť katastrofu, avšak strata pamäti by bola tou najväčšou tragédiou. Želám redaktorom časopisu ČsOL veľa tvorivých síl, vždy pripravené pero, bystrý zrak, pohotový fotoaparát, ale aj pochopenie pre druhých. Želám vám veľa úspešných rokov vydávania časopisu, jeho vysoký náklad ale hlavne - čo najviac spokojných čitateľov.

Tomáš Pilvousek, předseda Jednoty ČsOL Ml. Boleslav:

Publikační práce a osvětová činnost československých legionářů prostřednictvím časopisů, knih a drobných brožur vznikala souběžně s formováním čs. vojska. Noviny a knižní edice, které vznikaly v době neexistujícího státu, byly nedílnou součástí zahraničního odboje a neúnavně posilovaly národní sebevědomí a odhodlání legionářů bojujících na světových bojištích. Po vzniku Československa a založení Československé obce legionářské publikační aktivita legionářů neupadla. Naopak, neustále se rozvíjela a dala vzniknout celé řadě tiskovin a publikací s vysokou uměleckou, informační i osvětovou úrovní. Další rozkvět násilně přerušila okupace v březnu roku 1939 a devastující morální útlum v roce 1948. Dnes, 20 let od obnovy obce legionářské a téměř v předvečer stého výročí počátku formování čs. legií, se vracíme k této tradici. K rukám se nám dostává nový časopis Československé obce legionářské – Legionářský směr. Pevně věřím a doufám, že si nový časopis najde co nejširší okruh čtenářů a zároveň dopisovatelů, kteří na svých bedrech ponесou další informačně-osvětový rozvoj organizace a morální výchovu občanů našeho státu v duchu idejí prezidenta T. G. Masaryka.

V březnu 2013 si připomeneme 95. výročí bitvy u Bachmače

■ Mgr. Pavel J. Kuthan

V březnu 1918 se během zahájené evakuace z Ukrajiny do Vladivostoku přiblížily jednotky legionářského Československého armádního sboru k železničnímu uzlu Bachmač (asi 170 km SV od Kyjeva). Odtud sbor plánoval rychlý přesun po železnici na východ, přes celé Rusko, až do přístavu Vladivostok. Dle tehdejšího plánu měl být sbor potom lodními transporty z Vladivostoku přesunut do Francie, na západní frontu. Tam měl pokračovat v boji proti Centrálním mocnostem, jelikož již koncem roku 1917 východní fronta přestala prakticky existovat a její uzavření potvrdila potom oficiálně uzavřená smlouva v Brest Litevsku ze 3. 3. 1918 mezi sovětskou vládou a zástupci Centrálních mocností.

V tehdejší rozbouraném politickém prostředí v Rusku a propukající občanské válce, kdy situace byla značně složitá a těžko přehledná, se snažili čs. legionáři udržet přísně svou neutralitu a nevměšovat se do vnitřních politických záležitostí Ruska. Ukrajina v minulých měsících vyhlásila vlastní nezávislost a proti sovětské vládě požádala o pomoc německou armádu, která rychle postupovala do nitra Ukrajiny a v Kyjevě a okolí se při ústupu s ní střetli i čs. legionáři. Sbor tehdy nebyl ještě zcela dozbrojen a dostrojen, chybělo hlavně větší množství kulometů a munice, zejména u jednotek II. divize. Chyběla i dostatečná zásoba zimních pláštů a dalších částí zimní výstroje. Potravin měly některé jednotky sboru také nedostatek.

Část německých jednotek postupovala rychle k Bachmači, čímž vznikalo nebezpečí obklíčení části Čs. armádního sboru, zejména jednotek I. čs. stří. divize „Husitské“. Němci navíc měli od Ukrajinců i volnou trať Kyjev - Bachmač. Ještě 3. 3. 1918 Němci (část jednotek armády generála Linsingena) obsadili stanici Gomel severně od Bachmače, odkud mohli celkem snadno zmíněný železniční uzel následně obsadit. Německé jednotky se nacházely již i na jihu od Bachmače. Části II. čs. divize sboru se nacházely východněji než jednotky I. divize, a připadl jim tak úkol zajistit vlaky a cestu pro bezpečný ústup na Bachmač i pro jednotky I. divize, která ustupovala po bojích od Kyjeva. Bachmač a železniční trojúhelník Kruta - Ična - Bachmač byly proto v té chvíli klíčovými místy pro zajištění bezpečného dokončení evakuace z Ukrajiny. Proto jednotky II. divize zaujaly obranu této oblasti do doby, než projede I. divize. Rekvirovaly lokomotivy, vagony a další prostředky a materiál, potřebný pro budoucí přesun sboru po železnici. Na úspěšném zajištění dostatku vlaků závisel také úspěch evakuace.

K obraně přístupu do oblasti od jihu se rychle přesunul 6. stří. pluk „Hanácký“, který kryl budoucí ústup čs. vlaků ve směru Grebjonka-Poltava a Něžin-Bachmač. Ještě předtím jeho III. prapor obsadil 4. 3. 1918 bez boje samotnou Bachmač (ukrajinské jednotky „hajdamáky“, k nimž zachovávali čs. legionáři neutralitu, ji předtím samy opustily). Ještě předtím se v Bachmači nacházela četa úderního praporu. Později měl ještě od východu a severu bránit tento železniční uzel 7. stří. pluk „Tatranský“, který následně zaujal rovněž své pozice a kryl tak zároveň budoucí odstup po železnici z Bachmače ve směru na Konotopy (přes něž se mělo jet dále na Kursk). Zároveň též posílil později část svých jednotek 7. stří. pluk - posádku v Bachmači (6. 3. 1918 převzal velení nad skupinou kpt. Kadlec, velitel III. praporu 7. stří. pluku). Sovětské velení v oblasti se neustále snažilo získat kontrolu nad čs. obranou Bachmače, zatím bezvýsledně.

Němci začali postupovat od Gomelu na Bachmač a 6. 3. obsadili stanici Snovskaja. Jako reakci na to III. prapor 6. pluku vyslal zákopnický oddíl pod velením prap. Janouška k obsazení železničního mostu přes řeku Děsnu, který měl být zničen v případě dalšího postupu nepřítele. Následně 7. 3. byl Janouškův oddíl ještě posílen o rotu a kulometné oddíly 7. stří. pluku a velení této představené skupiny ve směru na Gomel převzal škpt. Junger. Nepřítel dále obsadil Nizkovku a přiblížil se k Bachmači. Jungrova skupina zjistila ze zpráv od ruských železničářů, že tyto od Gomelu postupující německé jednotky mají značnou přesilu (jednalo se o německou 224. pěší divizi). Následně se tato skupina stáhla do stanice Makošina, kde měla zničit most přes řeku Děsnu. Tento záměr však sabotovali bolševici - považovali to za ničení národního majetku. Nakonec na místě bylo zjištěno, že ke zničení

Nádraží Bachmač-libavské po příjezdu prvních čs. jednotek. Poklidná atmosféra je jen zdánlivá - již byly vyslány silné hlídky na sever i na západ, odkud se očekával nápor Němců.

Archiv Národního muzea

odolného mostu je stejně nedostatek výbušnin. Skupina tak alespoň spálila vedlejší menší most u stanice Měny. Vedle Jungrovy skupiny zaujala pozice bolševická dělostřelecká baterie o dvou dělech a 16 mužích obsluhy (nevycvičených v dělostřelbě, s velmi nízkou bojeschopností) se záměrem „pomoci“ zastavit Němce. Během noci se navíc projevilo zpozorováním světelné signalizace nepřítele, že mezi místním obyvatelstvem jsou zřejmě němečtí vyzvědači.

Již 8. 3. došlo ke kontaktu Jungrovy skupiny s nepřítelem u Měny (Němci dobře věděli, že před nimi stojí Čechoslováci). Během přestřelky, po zjištění, že proti sobě má absolutní přesilu, musel škpt. Junger se svou skupinou ustoupit bojem přes řeku Děsnu na její jižní břeh. Vedla ho k tomu i neschopnost a nekázeň bolševické dělostřelecké baterie, která se vedle jeho skupiny postavila, jejíž obsluha však naprosto neuměla střilet a zbytečnou svěvolnou střelbou absolutně mimo cíl jen prozrazovala čs. pozice. Ke znesnadnění postupu nepřítele za sebou alespoň tedy poškodil železniční trať. Následně mu přišla k pomoci z Bachmače další rota a večer dorazil i kpt. Kadlec. Mezitím přišla zpráva, že postup zahájili Němci i ve směru od Kyjeva (jednalo se o německou 91. pěší divizi). K potvrzení zprávy byl do tohoto směru ke stanici Kruty vyslán výzvědný oddíl 6. pluku pod velením por. Mězla.

Čs. obrana Bachmače, o síle necelých dvou pluků, měla tak čelit soustředěnému útoku nepřítele o síle armádního sboru, navíc vedeného ze dvou směrů!

Následný den, 9. 3., dorazily zprávy o dalším postupu nepřítele, který se pokoušel o obchvat čs. obrany jak severně od Bachmače, tak i na západě. Kpt. Kadlec tedy před nebezpečím obchvatu ustoupil za stálých přestřelků s předsunutou skupinou do stanice Česnokovka. Na západním úseku

obrány Bachmače se stáhl Mězlův slabý výzvědný oddíl do Plisky. Z postupu nepřítele bylo zřejmé, že dojde k tvrdému boji o Bachmač. Během dne dorazil do Bachmače zbytek 6. stří. pluku. Velení tak převzal plk. Červinka, velitel 6. stří. pluku. Ještě předtím se podařilo získat potřebný počet vlaků pro zajištění evakuace.

10. 3. 1918

V ranních hodinách kpt. Kadlec na rozkaz plk. Červinky zahájil se svou skupinou opatrný postup z Česnokovky vstříc nepřítele směrem na stanici Doč. Měl ovládnout opět železniční most přes Děsnu. K provedení operace byla Kadlecova skupina předtím ještě posílena o další rotu a dva jízdní oddíly (vše 6. pluk), chránící boky postupu skupiny. Postup Kadlecovy skupiny měla podpořit navíc i skupina poddůstojnické školy pluku (150 mužů, velitel por. Homola), která měla na Doč postupovat od východu přes Nosilevku a Trostjanku. Kadlecova skupina měla sílu asi 480 mužů s podporou 20 kulometů a improvizovaného obrněného vlaku s dělem.

Kadlecova skupina dorazila k Doči ve 12.30 a narazila zde na pozice nepřítele. Po krátkém přiblížení na několik set metrů před vesnicí zahájil zprvu překvapený nepřítel prudkou palbu z pušek, kulometů i děl. Během boje se následně vrhla odvážně celá skupina do odhodlaného útoku, který osobně vedl kpt. Kadlec. Osobním příkladem strhával do útoku jednotky i ostatní důstojníci. Nepřítel začal panicky ustupovat, přičemž bylo zcela jasně zjištěno, že se jedná o německé jednotky (jednalo se o prapory německého 61. a 224. pluku). Němci byli zaskočení prudkostí a tvrdostí čs. útoku, protože neočekávali tak odhodlané boje. Kadlecova skupina tímto útokem rychle obsadila nádraží a část vesnice. Následně se však Němci rychle vzpamatovali a když zjistili svoji převahu, začali se odhodlaně bránit. Měli množství kulometů, umístěných i na střechách okolních domů a celkem přesně je palbou podporovala i jejich děla. Tato hustá kulometná palba, v níž Čechoslováci v ulicích vesnice útočili, si brzo vyžádala ztráty. Brzy byl těžce

raněn kpt. Kadlec, velení převzal škpt. Junger. Právě křídlo pokračovalo dále v úspěšném útoku a dobylo již první německé linie. Němci se zde obrátili na útek, při kterém zahazovali i zbraně a torny. Střed útoku již mezitím dosáhl prvních domů vesnice. Avšak levé křídlo při útoku na dobře připravené německé jednotky, které byly kryty v lese a měly dostatek kulometů, se ocitlo v obtížné situaci. Jen s vypětím krajních sil se i zde Čechoslováci vrhli po počátečním zalehnutí opět do útoku proti soustředěné palbě a podařilo se jim za ztrát i zde nepřítele takřka již zatlačit na ústup. Během boje přišla na „pomoc“ bolševická baterie, která však svou zcela nepřesnou střelbou střelila jednu chvíli do čs. jednotek. Na levém křídle čs. útoku však Němci mezitím dostali posilu a své pozice zde nakonec udrželi. V tu chvíli však v německých pokusech o protiútok zakolísalo právě křídlo útoku a své vykonalo i předchozí částečné pomíchání jednotek, ke kterému došlo v postupu pod těžkou palbou. Narůstaly ztráty, bylo i množství zraněných. Němci po zjištění své přesily přecházeli do dalších protiútoků. Některé čs. jednotky navíc začaly pociťovat nedostatek munice, citelně chyběla silnější vlastní palebná podpora, protože v ní Němci měli silnou převahu pro velké množství kulometů. Skupina se nakonec večer pomalu organizovaně stáhla zpět do Česnokovky, přičemž u nepřítele zanechala pocit, že získat Bachmač nebude pro něho rozhodně jednoduché. Citelné ztráty měli totiž i Němci - asi 300 padlých a raněných. Tím bylo dosaženo dočasného zadržení postupu Němců z tohoto směru k získání potřebného času. Dodatečně bylo zjištěno, že proti skupině stojí asi tři prapory. Čechoslováci tak u Česnokovky útočili proti zhruba trojnásobné přesile nepřítele. Němcům se podařilo během boje několik Čechoslováků zajmout. Následně je popravovali.

Na západním úseku obrany Bachmače, kde se nacházel Mězlův výzvědný oddíl, se pokusili ještě brzy ráno Němci také prorazit. Použili

k tomu částečně Isti. Do vlaku, v němž se německé jednotky přepravovaly, nabrali Němci i určitý počet ruských vojáků, kteří se vraceli domů ze zajetí. Ti využili rádi této možnosti a vlak byl ruskými vojáky brzy celý obsypán. V obraně rozložený Mězlův oddíl nechal vlak přijet velmi blízko, asi na 50 metrů k vyjasnění situace, protože byli rozpoznáni na vlaku ruští vojáci. Když však bylo zjištěno, že ve vlaku jsou i Němci, zahájil do nich oddíl palbu a vrhl se do útoku na vlak. Během tohoto útoku německý vlak ujel, když se předtím rozutekli i ruští vojáci. Němci se však po počáteční dezorientaci brzy vrátili se dvěma vlaky, vedle nichž postupovaly německé jednotky. Tuto přesilu neměl por. Mězlův zastavit, proto během přestřelky pomalu bojem ustupoval ke stanici Peski, přičemž za sebou poškozoval trať ke znesnadnění postupu Němců. Německé vlaky se zastavily k opravě trati, avšak německá pěchota se vrhla do útoku na Mězlův oddíl, který byl zatlačen až za stanici Peski.

Tehdy však Mězlův oddíl dorazila posila dvou rot 6. stří. pluku, s nimiž přišla bojovat s Němci i bolševická dělostřelecká četa (složená z Rusů). Taktó posílena zahájila skupina znovu odhodlaný protiútok a německé jednotky opět ze stanice Peski vytlačila a stanici i s vesnicí obsadila. Nepřítel následně soustředil své síly v úseku k dalšímu útoku na Peski. Mezitím však Čechoslováci stanici opustili a stáhli se za ní. V 15 hodin Němci zaútočili a stanici Peski rychle obsadili - opuštěnou. Tím se Němci přiblížili asi na 2 km od trati Bachmač - Ična, čímž vznikalo nebezpečí ohrožení přesunu vlaků I. čs. divize po této trati do Bachmače, který se očekával každou chvíli. Pod dojmem klamného obchvatu čs. jednotek se však Němci, kterým vázl přísun dalších posil, následně ze stanice Peski opět stáhli. Dorazila další posila - III. prapor 6. pluku se štábním kpt. Krejčím, který převzal velení skupiny. To již kolem 16. hodiny po trati z Ičny k Bachmači přijížděly tři prapory

Koncert hudby 6. pluku na nádraží Bachmač-libavské u příležitosti oslav narozenin prof. Masaryka, 7. března 1918.

Vojenský ústřední archiv Praha

1. čs. záložního pluku pod velením škpt. Kroutila. Tento vlak zastavila spojka skupiny a žádala o okamžitou pomoc ohroženému oddílu. Kroutilovy tři prapory okamžitě opustily vlak a vyrazily na pomoc. Společným útokem těchto praporů 1. zál. pluku a jednotek 6. stř. pluku se podařilo zahnat Němce od stanice Peski na ústup. Němci po utrpených těžkých ztrátách potom následně nasedli do vlaků a stáhli se směrem na Kyjev, niče za sebou trať v obavě z dalšího pronásledování Čechoslováky.

Večer obranu oblasti Bachmače posílil ještě 4. čs. stř. pluk „Prokopa Holého“, který byl připraven v Ičně k odjezdu do Bachmače. 9. rota pluku (ppor. Vejrosta) zaujala ještě předtím obranu na řece Udaj k ochraně Ičny před případným postupem nepřítele od stanice Kruty. V úseku technická rota pluku zničila několik železničních malých mostů ke znesnadnění postupu nepřítele. I. prapor pluku (por. Gayer) obsadil v 19 hodin stanici Bilmačevku a přilehlou vesnici Fastovce. II. prapor (ppor. Noska) dorazil o půlnoci na stanici Varvarovce. III. prapor (ppor. Vobrátilek) dorazil do Bachmače, kde posílil obranu.

Během dne byl ještě velitelem celé obrany Bachmače jmenován ruský plk. Šiškovskij (velitel 4. pluku). Ve skutečnosti však operace následně řídili por. Čeček (zástupce velitele 4. pluku) a ruský pplk. Ušakov. Během večera tak byl vypracován plán zítřejšího útoku na stanice Peski a Pliski.

Zároveň však byl velením divize vydán rozkaz „vyhnout se krveprolití“ a srážkám s ukrajinskými jednotkami – zřejmě na nátlak politického vedení Odbočky Čs. národní rady, v obavě před zatažením do vnitřních poměrů Ruska. Štábem I. divize bylo nařízeno vyslat parlamentáře k pokusu domluvení případného příměří do ranních hodin 13. 3., kdy se předpokládalo dokončení evakuace. Stejně jako v případě dojednávání příměří v Kyjevě, vzbudil tento rozkaz ruského velitele divize u čs. legionářů silnou vlnu nesouhlasu.

11. 3. 1918

Ještě za tmy, v časných ranních hodinách, byli dle rozkazu ruského velení I. divize vysláni k nepříteli v západním úseku 3 parlamentáři. Prošli obranou nepřítele (německý 439. zeměbranecký pluk) až do stanice Pliski, kde jednali s německým mjr. von Restorffem, velitelem úseku. Ten po počátečním překvapení a výmluvách, že není kompetentní uzavírat příměří, nakonec po sdělení parlamentářů, že proti němu zaútočí celá čs. divize, souhlasil s podpisem smlouvy o dočasném příměří. Po podpisu příměří se parlamentáři vrátili zpět. Cestou narazili na postupující čs. oddíl dle včera připraveného plánu, které informovali o podepsaném příměří a ty se vrátily do výchozích pozic.

Mezitím ale nepříteli dorazily potřebné posily a také se mu podařilo

Vojáci ukrajinské Rudé armády s komisařem města Klimenkem na nádraží v Pirjatně. Tady poprvé a naposledy bojovali vojáci Rudé armády a čs. jednotky proti společnému nepříteli. Vojenský ústřední archiv Praha

První výprava rozvědky 6. pluku proti Němcům ke stanici Kruty směrem na západ. Nádraží Bachmač-libavské.

Vojenský ústřední archiv Praha

dokončit odsun svých raněných a padlých. Mjr. von Restorff hned poté roztrhl podepsanou smlouvu o příměří a předal ji prap. Kudrnovi s tím, že ruší toto příměří a smlouvu již neuznává.

Západní úsek obrany převzaly I. a II. prapor 4. stř. pluku, jednotky 6. stř. pluku odtud byly staženy k odpočinku. I. prapor obsadil vesnici Chvastovce, II. prapor po rychlém pochodu opuštěnou stanici Peski.

Na severním úseku obrany byly také části 6. a 7. stř. pluku vyměněny III. praporem 4. stř. pluku. Ještě předtím v ranních hodinách se pokusil neúspěšně s nepřitelem na základě rozkazu jednat o příměří i plk. Červinka. Celý den projížděly Bachmačí čs. vlaky, především s jednotkami 1. divize.

12. 3. 1918

V noci se Němci na západním úseku pokusili o několik útoků, avšak byli vždy se ztrátami odrazeni. V 7 hodin se jim však podařilo obsadit stanici Pliski. I. prapor 4. stř. pluku (por. Gayer) postoupil ke Krasilovce, kde se připravil k obraně. II. prapor 4. stř. pluku zaujal ve stanici Peski kolem

od velitele pluku (ruský plk. Šiškovskij) soustředit se pouze na obranu, útok byl zakázán. Zničení části zaskočených a obklíčených jednotek nepřítele tak nemohlo být dokončeno. Projíždějící německé vlaky byly pouze ostřelovány palbou. Došlo jen k jedné malé útočné akci, kdy na rozkaz por. Gayera byl vyslán oddíl o 13 mužích pod velením prap. Petřika s úkolem rozsekat železniční trať v týlu německých vlaků. Když tento úkol Petřikův oddíl vykonal, dostal se do týlu dvou německých vlaků. Ze vzdálenosti asi 300 metrů na ně zahájil palbu. Od vlaků na něho zaútočily po počátečním překvapení dvě čety německé pěchoty. Petřikův oddíl se podařilo je odrazit a teprve až když vystřelil všechnu munici, odpoutal se od nepřítele a vrátil se zpět k I. praporu do pozic. V tomto boji měly dvě útočící německé čety ztráty 16 padlých a raněných. Petřikův oddíl vyvázl beze ztrát.

Celý den nad oblastí Bachmače létala německá průzkumná letadla, která se snažila zjistit co nejvíce informací

o síle a rozmístění čs. obrany. Večer Němci na západním úseku opravili poškozenou trať a stáhli se s respektem po proběhlých bojích s vlaky z Plisek zpět na západ až do stanice Kruty, kde začali ihned připravovat a opevňovat obranné pozice z obavy před možným následným čs. útokem, který očekávali.

Úsek západní obrany byl posílen během dne také o jednotky 3. čs. stř. pluku „Jana Žižky z Trocnova“, který do Bachmače mezitím dorazil. Prapor tohoto pluku odpoledne obsadil Bilmačevku s úkolem bránit levý bok obrany 4. stř. pluku.

Na severním úseku docházelo během dne jen k dílčím přestřelkám s jednotkami nepřítele a srážkám malých průzkumných hlídek. V Česnokovce vyměnily v obraně dvě rotu 4. pluku dvě rotu 7. pluku, které byly s oddílem sapérů 6. pluku staženy pod velením škpt. Jungra do zálohy (velení převzal por. Homola ze 6. pluku). Jinak byl na úseku celkem klid, ale byly zpozorovány přípravy nepřítele.

Část 6. pluku před nasazením do bojů. Zatímco jednotky 6. a 7. pluku bojem zdržovaly nastupující Němce, podařilo se přepravit pluky I. divize přes Bachmač na východ.

Archív Národního muzea

Pohřeb tří příslušníků 6. pluku, kteří zemřeli v místní nemocnici na následky zranění utrpěné v bitvě u Bachmače. Kursk, 16. března 1918.

Vojenský ústřední archiv Praha

Během dne dorazilo do Bachmače také bolševické vojsko v několika vlakových transportech. Většina příslušníků těchto bolševických jednotek nebyla vycvičena, s velmi nízkou bojovností, což se snažili maskovat tím, že takřka každý z nich byl ověšen mnoha zbraněmi – granáty, pistolemi, šavli atd. Vrchními veliteli těchto jednotek byli často bývalí poddůstojníci ruské carské armády, kteří nyní jako komisaři vojsk nedokázali plnit platné své funkce a řídit v boji jednotky na funkcích velitelů praporů, pluků a brigád. Někteří spolu mezi sebou navíc vůbec nespoupracovali a „válčili“ na vlastní pěst. Mnozí z nich byli často opilí. Vládla mezi nimi celková neorganizovanost a většinou absolutní absencí disciplíny. K platnosti jejich pomoci se stavěli Čechoslováci po minulých zkušenostech spíše skepticky. Některé z těchto jednotek se sice hned pokusily zasáhnout do bojů proti Němcům, ale většinou šlo jen o pár výstřelů bez platného účinku a následně rychlé stažení. Ruský pplk. Ušakov ze štábu obrany Bachmače tedy odjel na stanici Bachmač Libavský, kde se nacházel toho času „štáb velitele armády“ bolševiků Primjakova, spolu s nímž tu byl další „velitel“ – komisařka Eugenie Boš. Pplk. Ušakov jim ve vášnivé diskusi jasně sdělil, že zamezí dalšímu posílání bolševických jednotek do Bachmače, protože takové „pomoci“ není třeba.

Podle plánu měl poslední čs. vlak projíždět Bachmač druhý den ráno kolem 3. hodiny. Byl proto vydán rozkaz jednotkám v obraně Bachmače, aby držely pozice do této hodiny a potom se samy pomalu stáhly do Bachmače a jako poslední nasedli do vlaků a odjely na východ. Obrana Bachmače měla být následně předána zcela bolševikům, proto bylo domluveno s Primjakovem, že během noci budou obranné úseky ještě před stažením čs. jednotek předány postupně bolševickým oddílům, které měly do té doby včas do úseků dorazit.

13. 3. 1918

Během noci se začaly podle stanoveného plánu stahovat postupně do Bachmače z obrany úseku první jednotky. Když to ale zpozorovali bolševici, začali zuřivě protestovat. Žádali, aby Čechoslováci ještě vydrželi a „nedávali Bachmač Němcům!“ Jako by fakt, že sami mají přebírat pozice dle domluvy zcela přehlédli. Čs. jednotky byly často bez teplé stravy a v deštivých přeháňkách ve svých obranných pozicích několikrát promokly. Nakonec bylo zatím stahování čs. jednotek na nátlak bolševiků pozastaveno, neboť i poslední čs. vlak, jedoucí na Bachmač, se opozdil.

Bolševici však dále usilovali o zdržování Čechoslováků v Bachmači a jejich využití v boji proti Němcům. Jen jednotky sovětské armády měly určitou bojovnost a ty se ujímaly obrany k posílení některých úseků. Mezi nimi byl i oddíl rudých internacionalistů, složený

úseku. To umožnilo levému křídlu poněkud postoupit a zatlačit nepřítele. Tomu se však zase podařilo mírně zatlačit svým tlakem pravé křídlo čs. obrany, které již mělo nedostatek munice.

Nepřítel v síle dvou pluků kolem 15. hodiny opět zaútočil několika vlnami do čs. pozic, vědom si své asi trojnásobné početní převahy,

z Němců, Maďarů, Poláků a i několika Čechů. Tento oddíl byl poslán k posílení čs. obrany u Česnokovky, ale pro odpor Čechoslováků z něj byli vyřazeni němečtí internacionalisté, kteří potom čekali v záloze. Mimo množství pěchoty nejrůznější síly a složení (kde nechyběl ani oddíl anarchistů, vedený jejich vůdcem Čičerinem) zde byla i sovětská jízda. Mezi bolševiky byly i různé bandy pochybného vzezření a pověsti. Přirozeně o takovou pomoc příliš unavené čs. jednotky nestály.

Na severním úseku obrany kolem 11. hodiny musel III. prapor 4. pluku ustoupit z provizorních pozic do Česnokovky před postupující přesilou nepřítele o síle asi 2 pluků (ppor. Vobrátilek mezitím převzal úsek od unavené skupiny por. Homoly, který se však nestihl již stáhnout do zálohy k odpočinku). Zde byly lepší možnosti pro obranu vzhledem k příhodnému okolnímu terénu. Prapor se připravil po odeslání hlášení k obraně kolem Česnokovky. Nepřítel již brzy zahájil soustředěnou palbu z pušek a velkého množství kulometů na pozici praporu. Ten měl mnohem slabší palebnou sílu, přičemž navíc musel i šetřit municí pro její tenčící se zásoby u praporu. Ppor. Vobrátilek zasadil do obrany postupně všechny své zálohy. Přítomné bolševické oddíly byly nástupem Němců a jejich hustou palbou zcela šokovány a postupně se obracely hned na ústup. Přesto se však nakonec podařilo Vobrátilekově skupině útok nepřítele zastavit.

Stanicí Bachmač již projely skoro všechny vlaky Čs. arm. sboru. Velení Bachmače tedy nařídilo jednotkám v obraně celé oblasti připravit se ke stažení a s posledními vlaky večer odjet jako zadní část.

Bolševici ve snaze naklonit si Čechoslováky rychle splnili jeden ze svých slibů – dodali čs. jednotkám v obraně Bachmače větší množství potřebné munice, granátů, masa, chleba a cukru, spolu s dodávkou pláštíků a prádla. To co již slibovali postupně dodat dřívě. Očekávali, že si tím Čechoslováky nakloní a ti tak za příslušný kus chleba budou umírat u Bachmače i další dny v boji proti valící se německé přesile.

Kolem 14. hodiny přijel vlakem posílit čs. jednotky na severním úseku u Česnokovky I. prapor 4. pluku, posílený ještě kulometným a jezdeckým oddílem. Velení v úseku se zároveň ujal por. Čeček. Posily rozšířily ihned obranu

navíc s podporou celkem přesné dělostřelecké palby. Těžiště útoku vedlo právě proti pravému čs. křídlu. Přítom obchvatem německá jezdecká jednotka pronikla rychle až k Bachmači. Napadené pravé křídlo muselo ustoupit pro nedostatek munice. Většina bolševických jednotek se v panice utekla, jen na levém křídle se nějakou dobu část držela (zejména rudi internacionalisté), ale potom utekli také. Čechoslováci v těžké situaci zůstali opět osamoceni až na několik bolševických oddílů.

V nelehké situaci se I. prapor 4. pluku, posílený oddílem kulometů a jízdy, rozvinul do obrany asi 800 metrů za Česnokovkou. Přední jednotky, které byly v dotyku s nepřítelem, pomalu organizovaně bojem ustupovaly (dle Čečkova plánu) před silicím tlakem přesily nepřítele.

Jednotky 6. a 7. stí. pluku (kromě dvou rot) se tedy podle plánu stáhly z obrany, nasedly do připravených vlaků a odjely do Bachmače. U Česnokovky zůstaly v obraně jen dva prapory 4. pluku, posílené zmíněnými oddíly kulometů a jízdy, a dále dvě roty 6. pluku. Tato Čečkova skupina se pomalu stahovala bojem k Bachmači. Takto Čeček zdržoval za stálých přestřelků postup německých pluků na Bachmač až do pozdního večera. Kolem 20.30 dorazila skupina ústupovým bojem také do Bachmače. Zde pod ochranou postavených zesílených strážních oddílů nastupovaly jednotky 4. pluku s doprovodnými částmi do vlaků. Po 22. hodině byly do vlaků staženy i zmíněné strážní oddíly.

Odjezdy z Bachmače na východ se snažili během večera bolševici již otevřeně sabotovat ve snaze udržet Čechoslováky k boji s Němci za každou cenu. Čs. velení tak muselo použít i lsti při odeslání vlaků z Bachmače na východ po objevené vedlejší koleji, protože bolševici byli připraveni zabránit odjezdu Čechoslovákům na východ jakkoliv. V noci nakonec i jednotky 4. pluku a ostatních jednotek odjely vlakem z Bachmače na východ. S nimi odjížděl štáb velení operace, který zůstal na místě až do konce. Čs. armádní sbor tak ve vlacích odjížděl dále na východ směrem na Kursk, zanechávajíc Bachmač úspěšně za sebou v rukách bolševických jednotek. Československé vojsko bylo zachráněno, uniklo z utahující se smyčky hrozícího obklíčení německých divízi.

Teprve následující den, 14. 3., v brzkých ranních hodinách mohli Němci opatrným postupem obsadit Bachmač poté, co je neschopná bolševická obrana nedokázala i přes svou početní sílu a silnou výzbroj zadržet. Jejich postup obsazení Bachmače byl opatrný z důvodu otřesu z předchozích bojů s Čechoslováky, kdy tak těžké boje Němci nečekali.

U Bachmače v bojích s několika-násobnou přesilou německých divízi padlo 45 Čechoslováků z toho 4 důstojníci, dalších 210 jich bylo zraněno (z toho 9 důstojníků) a 41 bylo nezvěstných (pravděpodobně také padli nebo byli nepřítelem po zajetí popraveni). Nepřítel během několikadenních bojů utrpěl ztráty mnohem citelnější, několik set padlých a raněných (uvádí se v některých pramenech až 300 padlých a několik set zraněných).

Zdárné dokončení operace obrany oblasti Bachmače bylo čs. vítězstvím, neboť se podařilo ubránit evakuaci čs. vlaků a v pořádku provést stažení sboru z Ukrajiny na východ. ■

Hlavní použité prameny

- www.pamatnik.valka.cz
 Československý denník, *Organ Čs.NR a správy Svazu čs. spolků na Rusi (ročník 1918)*, Rusko, 1918
 Fryšček M. A.: *Ludvík Krejčí tuňanský generál, Šimon Ryšavý, Brno, 1999*
 Ivičič V.: *Tatraci. Dějiny 7. střeleckého Tatranského pluku*, Praha, 1924
 Juza J.: *Čs. legionáři okresu Rychnov nad Kněžnou 1914-1921, OÚ Rychnov n. K., Rychnov n. K., 1998*
 Kubiček A.: *Hanači v revoluci. Kronika 6. čsl. střeleckého pluku Hanáckého, Olomouc, 1928*
 Medek R., Holeček V., Vaněk O.: *Za svobodu, II. díl, Památník odboje, Praha, 1924*
 Pleský M.: *Dějiny 4. střeleckého pluku Prokopa Velikého 1917-1920*, M. Pleský, Turnov, 1927
 Pichlík K., Klípa B., Zabloudivá J.: *Českoslovenští legionáři (1914-1920), Mladá fronta, Praha, 1996*
 Sak R.: *Anabáze, H a H, Jinočany, 1996*
 Vejnar J.: *Úderný prapor. Kronika prvního úderního praporu Sibiřských legií, Hraničářský prapor č. 6 „Sibiřských úderníků“, Domažlice, 1930*

První automobil čs. armády

■ Mgr. Tomáš Jakl, VHÚ

Továrna Laurin & Klement vznikla v roce 1895 jako dílna na výrobu velocipedů. Se stavbou automobilů začala v roce 1905. Poměrně záhy po svém vzniku dosáhla velkého věhlasu za hranicemi českých zemí. Vozy L&K jezdily po celém světě a rostl též počet filiálek, které jejich prodej v zahraničí zprostředkovaly. Do roku 1913 vznikly filiálky v Praze, Vídní, Budapešti, Brně, Moskvě, Petrohradu, Kyjevě, Charkově a Rostově na Donu.

Alois (Luis Vladimirovič) Tuček
 21. 9. 1881 Dřevnovice (okr. Přerov) – 9. 4. 1925 Praha, český průmyslový manažer, novinář a politik. Absolvent obchodní akademie, působil jako obchodní zástupce firmy Laurin & Klement, od 1911 ředitel její moskevské filiálky. Před 1. světovou válkou člen České strany státopravně pokrokové, po vypuknutí války hlavní organizátor čs. zahraničního odboje v Rusku a spoluzakladatel České družiny. Od podzimu 1914 místopředseda Českého komitétu v Moskvě, jeden z politických plnomocníků u velení České družiny a delegát Družiny u ruského vrchního armádního velení; zastávající proruské orientace čs. odboje. Na jaře 1917 uznal vůdčí úlohu pařížské Národní rady československé v odboji a záhy se vzdal politické činnosti. Po říjnové revoluci na čas spolupracoval se sovětskou vládou, koncem roku 1918 se s ní však rozešel a vrátil se do ČSR. Po návratu do vlasti řídil vývozní syndikát Czechomachine a posléze se stal vývozním ředitelem Škodových závodů; od 1920 předseda Kruhu starodružníků (VHÚ).

Odchod České družiny na frontu v Haliči v roce 1914. Automobil Laurin & Klement je uprostřed snímku (VÚA-VHA).

Novinový výstřížek z roku 1934 (VHÚ)

Automobil Laurin & Klement České družiny v Haliči, v zimě 1914/1915 (VÚA-VHA)

Bitvu u Zborova vidělo přes dva a půl tisíce diváků

■ Jiří Charfreitag, foto: Monika Doubková a Jan Juřena

V sobotu 7. července 2012 se konala v pořadí již třetí rekonstrukce slavné bitvy u Zborova. Akci uspořádala Československá obec legionářská ve spolupráci s Klubem přátel pplk. Karla Vašátky a OPPJ Josefov, přičemž přípravy trvaly více než rok. Pro místo bitvy byla nakonec zvolena pevnost Josefov jako místo, kde se prolíná historie se současností.

V měsících, které předcházely samotnému dnu rekonstrukce bitvy, se podařilo dosáhnout několika dílčích úspěchů. Především šlo o iniciování rekonstrukce pamětní desky se zborovskou prstí, která je umístěna na Sokolovně v pevnosti Josefov. Tato deska nebyla od svého odhalení opravována, takže její stav na počátku roku 2012 byl více než nedůstojný. Město Jaroměř převzalo desku pod svou správu a na jeho náklady byla deska renovována.

Samotný vzpomínkový den započal ráno v 9 hodin, kdy byl před nastoupenými vojensko-historickými jednotkami proveden pietní akt na počest zborovských hrdinů. Konal se před již zmiňovanou pamětní deskou za účasti předsedy ČsOL Pavla Budinského, představitelů města a řady hostů. Po projevech bratrů Tomáše Pilvouska a Jiřího Filipa byly položeny květinové dary a zazněla státní hymna. Následoval průvod na pevnostní hřbitov, kde se uskutečnila vzpomínka za všechny padlé v 1. světové válce.

Již od 10 hodin byla pro širokou veřejnost připravena výstava Československé legie v Rusku, která měla na akci Zborov 1917 – 2012 premiéru a byla diváků hodnocena velice kladně. Samotná výstava čítá 74 panelů, které mapují osudy čs. legionářů na Rusi od roku 1914 až do jejich návratu do republiky v roce 1920. Pro doplnění byla ještě instalována výstava Zborov 1917, která se na dalších šesti panelech zabývá samotnou bitvou. Pro dokreslení atmosféry byly ještě instalovány 3D exponáty po celém obvodu výstavní haly. Pro diváky byla připravena i výstava, která znázorňovala pevnost Josefov za 1. světové války. Tehdy totiž byla přebudována na zajatecký tábor a mnoho ruských či italských vojáků zde prožívalo zajetí.

Součástí programu akce Zborov 1917 – 2012 byly hry pro děti i dospělé. Děti si tak mohly vyzkoušet střelbu ze vzduchovek, hod granátem, pilovat své malířské vložky, ale také zkoušet práci rozvědčičku a zmapovat terén mezi zákopy. Každý soutěžící byl po splnění všech disciplín obdarován malým darem a později bylo ještě vylosováno deset dětí, které si odnesly hodnotnější věcné ceny. Pro jejich rodiče byla připravena soutěž vědomostní, při které bylo možné najít odpovědi v již zmíněných výstavách. Výherci této soutěže pak byli obdarováni hodnotnou literaturou.

Samotná rekonstrukce bitvy u Zborova byla pro diváky připravena na 15. hodinu. Zúčastnilo se jí přes 250 aktérů, kteří na provedení velkolepé ukázky přijeli z Ruské federace, Polska, Slovenské republiky, Ukrajiny a ČR. Do ukázky se také zapojily dvě repliky historických letadel, dva obrněné automobily, sedm kulometů, dobový motocykl a další technika. Bitvu a celý program zhlédlo přes 2500 diváků a jednalo se o největší rekonstrukci bojů československých legionářů minimálně za posledních pět let. ■

fotoreportáž

Sokol sehrál významnou roli při obnovení naší státnosti

■ Jiří Sobota, foto: archiv ČOS

Před 94 lety, 28. října 1918, bylo úspěšně završeno dlouhodobé úsilí o obnovení naší státnosti. Veliký, ba možná rozhodující, podíl na tom měli naši sokolští předchůdci.

Zakladatelé Sokola vložili do svého programu snahu o zkvalitnění českého národa pomocí tělesné, mravní i estetické výchovy. Nemohli se spojit s jednou sociální vrstvou nebo politickou stranou, chtěli ovlivnit celý národ. Zkušený a zcestovalý Jindřich Fügner, přesvědčený demokrat, vnesl do Sokola prvky bratrství a nezištnosti. O deset let mladší Miroslav Tyrš chtěl podle antického vzoru vytvořit v Sokole sbor zdatných, sebevědomých, ale přitom ukázněných jedinců, schopných stát se národním vojskem. Domníval se, že národní emancipace bude možná v rámci mocnářství. Dokonce nabídl v roce 1866 pomoc sokolských dobrovolníků ve válce proti Prusku. Naštěstí byl striktně odmítnut.

Sokol nezůstal omezen jen na českou kotlinu. Vystěhovalci ho zanesli do Ameriky, studenti mezi další slovanské kmeny. Oslava 20. výročí Sokola Pražského v roce 1882 na Střeleckém ostrově ukázala, jak velký propagační účinek mají podobné akce, a stala se základem sokolských sletů. Počet jednot rostl, ale úřady dlouho bránily vzniku vyšších organizačních složek. První župy mohly začít pracovat až po úmrtí M. Tyrše v roce 1884, ústředí ještě o pět let později. Tím byla dokončena organizační struktura, což přispělo k dalšímu rozvoji sokolského hnutí, které mělo na přelomu století své jednoty ve všech českých městech a mnoha vesnicích.

Na VI. všesokolském sletu v roce 1912 navázala Česká obec sokolská úzké kontakty s francouzskou gymnastickou federací a vyslala své cvičitele do Ruska, aby tam zavedli sokolský tělocvik do škol a založili Ruský Sokol.

V konfliktu mezi Centrálními mocnostmi a Dohodou sokolové stáli na straně Dohody. Po vypovězení války Srbsku uspořádali sokolové v Paříži řadu protirakouských akcí, které nakonec vedly ke vzniku čs. roty zvané „Nazdar“ v rámci nejslavnější Marocké divize cizinecké legie. Většinu vojáků této roty tvořili členové pařížského Sokola. Stejně tak se k boji proti Rakousku hlásili i v Rusku usídlení Češi. Vznikla „Česká družina“, ve které tvoří významnou část sokolští cvičitelé, např. pozdější velitel I. divize Josef Švec.

Na to reagoval poslanec T. G. Masaryk, který prohlásil: „Obyčejní lidé bojují a my politici neděláme nic.“ Rozhodl se odejít do zahraničí a odtud organizoval protirakouský odboj. Před odchodem projednal plány se starostou

TGM u 1. čs. náhradního pluku v Rusku v roce 1917

ČOS Josefem Scheinerem, neboť sokolské ideály bral vážně (sám byl členem Sokola od r. 1884) a se sokoly počítal jako s rozhodující silou. Scheiner byl zkušeným organizátorem, poskytl Masarykovi finanční výpomoc z prostředků vlastních i sokolských a předal mu kontakty na své zahraniční přátele.

Doma byli sokolové podezřelí z protiválečné agitace zatýkáni a za dokázané šíření letáků popravováni. Česká obec sokolská byla v r. 1915 zakázána.

Válka se rozšířila na celou Evropu. Prudké boje probíhaly zejména ve Francii. Rota „Nazdar“ byla po výcviku nasazena nejdříve do zákopů u Remeše a potom do útoku u Arrasu. Ačkoli prorazila všechny tři německé linie, měla velké ztráty. Padl i náčelník Josef Pultr. Podobně byl raněn další sokol Jan Hofman, působící u pěchoty. Po vyléčení působil s letounem Sokol v letectvu, kde při útoku zahynul.

V Rusku byli členové České družiny nasazeni v malých skupinách k výzvědné činnosti, ve které se velice osvědčili.

Dr. J. Scheiner, starosta ČOS, při příjezdu legionářů

naše oddíly, které se osvědčí ve výzvědné službě, v obraně útesu Doss Alto i v těžkých bojích na Piavě.

V Rusku dojde k úplnému rozkladu armády a k bolševické revoluci. Sovětská vláda uzavírá s Centrálními mocnostmi mír a Němci rychle přesunují uvolněné jednotky na jiné fronty. Obsazují také Ukrajinu a naše jednotky si musí probíjet ústup přes Bachmač. Masaryk nechce, aby se zapletly do občanské války v Rusku, dojedná jejich přesun do Francie, kde je málo českých vojáků. Projdou jen dva transporty. Bolševici brzdí přesun vlaků s našimi vojáky po magistrále do Vladivostoku a snaží se je úplně odzbrojit. Legionáři se rozhodnou pro vlastní akci a během dvouměsíčních bojů ovládají celou magistrálu od Penzy po Vladivostok. Masaryk mezitím odjel do Ameriky, která vstoupila do války. Tam ho zastihla zpráva o úspěchu našich legií v Rusku, což přispělo k uznání čs. legií jako základu budoucí Československé armády. Legie jsou žádány, aby držely magistrálu pro příchod spojeneckých vojsk.

Doma dochází k ustavení Národního výboru, který připravuje převzetí moci. Čeká se na reakci vídeňské vlády, na mírové podmínky prezidenta Wilsona. Zpráva o jejich přijetí dochází do Prahy 28. 10. 1918 a způsobí veliké nadšení. Národní výbor se ujímá vlády, přebírá obilní ústav, žádá sokolstvo o vytvoření národní stráže a jmenuje Dr. Scheinera velitelem nového čs. vojska. Ten svolává české důstojníky do Žofin a společně s poslancem Soukupem a ozbrojenými sokoly vnikne na posádkové velitelství, kde oznámí generálům Kestřankovi a Zanantonimu převzetí moci Národním výborem a dosáhne od nich ujistění, že nevyšlou proti demonstrantům vojsko.

Sokolské stráže jsou všude respektovány, dokáží udržet pořádek ve městech i na železnici, kde zabrání odvezení potravin, šatstva i zbraní mimo republiku. K prosazení pravomoci nové administrativy i v pohraničí jsou ustaveny čtyři pluky „Stráže svobody“: I. v Praze, II. v Českých Budějovicích, III. v Brně a IV. v Plzni. Tvoří je sokolové

a příslušníci DTJ. Veliteli jsou náčelníci příslušných sokolských žup. Německé obyvatelstvo pohraničních oblastí se začleněním do ČSR nesouhlasí, ale nikde se nepostaví na vážný odpor.

Složité situace se vytvořila na Těšínsku, které chtějí zabrat Poláci, a především na Slovensku, které je celé v moci maďarské policie a úředníků. Tam je vysíláno nově se tvořící vojsko a po svém návratu i Italské legie. Na telefonickou žádost odjelo na začátku února 1919 do Bratislavy 2480 sokolů. Zpráva o jejich příchodu stačila odvrátit očekávané nepokoje maďarského a německého obyvatelstva. Ještě hůře bylo v červnu, kdy na Slovensko vpadly oddíly maďarských bolševiků. K udržení pořádku v zázemí fronty byli opět voláni sokolové. Během velmi krátké doby odjelo na Slovensko pět sokolských praporů. Velice se osvědčily, a proto vojenská velitelství požadovali vyslání dalších oddílů. ČOS proto provedla mobilizaci všech do armády nepovolanych členů ve stáří od 20 do 50 let. K odvodům

Spomienka na MILANA RASTISLAVA ŠTEFÁNIKA

■ Mgr. Mária Gallová, foto: archiv autorky a archiv VÚA Praha

V tichom kraji, kde dediny a osady sa striedajú s väčšími a menšími poliami, lúkami a lesmi, 21. júla 1880 prišiel na svet v dedinke Košariská nový človečik. Jeden z tisícich vo svete, ale na tomto mieste Slovenska jeden. Šieste dieťa, tretí syn, nová radosť i starosť rodičov, ale záruka budúcnosti. Bude sa volať Milan, ale jeho otec, evanjelický farár Pavol Štefánik akoby chcel vzdať úctu Rastislavovi, veľkému kniežatu veľkomoravskému, vedeného múdrosťou a úctou k svojmu ľudu, ktorý povolal učených mužov, aby jeho krajine dali kultúru, písmo, učenosť, do matričnej knihy zapísal meno Milan Rastislav Štefánik.

Odmalička sa malý človečik s veľkými modrými očami tešil všetkému živému i neživému – rastlinkám, vtáctvu i hrejivému sniežku – až čas mu neskôr umožnil poznávať taje veľkého kotúča nad svetom, ktorý ráno v sytej červenej farbe stúpa na východe, zo hrieva do žltá a biela cez deň a večer opäť v červenej farbe klesá za obzor na západe.

Od detských liet dvíhal hlávku a trezivo pozoroval blikajúce bodky na oblohe. Už vtedy sa upísal hviezdny diaľavám. Na pevný základ, v ktorom sa do seba zapierajú skaly, tmelené pevným spojivom jednotlivých jasných pochodov. Tmel im tvorí vlastná snáživosť, premýšľanie, súvislosti a logika, vychádzajúca z poznatku jedného a smerujúca k druhému.

Láska k poznaniu u Milana Rastislava bola silná. Na všetkých štúdiách ukázal svoju šikovnosť, prekonal odlúčenia od svojich rodných a zápas s vedomosťami, ktoré musel ovládnuť na svojej ceste za hviezdami vyhral. Možno si

v ťažkých chvíľach opakoval to múdre „per aspera ad astra“.

Ramena vedomostí sa zachytil pevne od prvých chvíľ. Premýšľal, študoval, poznával... Košariská - Šamorín - Sopron - Bratislava - Szarvas. A čas bežal. Míňal sa deň za dňom. Veril v dobro, v človeka, v lásku, v úctu i úprimnosť. Kládol vedomosť k vedomosti, porovnával, opakoval, odvodzoval. Práca poctivá a svedomitá – tá ho posúvala dopredu.

Po skúške dospelosti, kde na úradnom papieri číta hodnotenie: všade emines, dvakrát bonus – cesta k ďalšiemu štúdiu je otvorená.

Stovežatá a krásna Praha, v ktorej sa snúbi história a súčasnosť, slovanské mesto opradené legendami, mesto bratov... Tam chce nabrat nové poznatky a naplniť časú ducha vedomostí. Na konci leta 1898 odchádza na vysokoškolské štúdiá na katedre pozemného staviteľstva Stavebnej fakulty ČVUT. Okrem štúdia pracuje v krúžku slovenských študentov Detvan. Bol to kus domova a s ním spojené nové priateľstvá

Podporučík M. R. Štefánik v letecké uniformě, 1916

s Vavrom Šrobárom, Jozefom Gregorom, Matejom Bencúrom, Jánom Fajnorom – vzájomná podpora, spájanie dobrého s užitočným.

Istota techniky ho však nezaujala a tak už počas štúdií ju nahrádza univerzitu, ktorú obdivoval od príchodu do Prahy. Na jeseň roku 1900 začína byť študentom slávnej Universitas Carolina, nesúcej meno panovníka, ktorý od otca neprevzal meč a nenadväzoval na jeho život silou paže a dlane zvierajúcej meč, ale zbraňou silnejšou – umom a šírením poznania. Svoje dôvody uviedol profesorovi Vávrovi: „Človek má iba jeden život. A ten by mal vyplniť tak, ako skutočne v predstavách má. Človek, pokiaľ chce niečo dosiahnuť, nesmie snívať o teplej posteli či kúte na suchom mieste. Musí sa prebijať búrkami, znášať ťažkosti, bolesti, prekonávať zúfalstvo, ale nikdy nesmie

Slavnostní přehlídka 1. praporu 34. pluku před M. R. Štefánikem, americkými, francouzskými a italskými hodnostáři v kasárnách „Knížete Savojského“ v květnu 1918

prestať veriť. Veriť sebe i ľuďom. A žiť tak, aby medzi ľuďmi nebol sám. Mňa lákajú vesmírne diaľavy, temné a tajomné hĺbky, ktorých tajomstvá raz bude ľudstvom vyriešené. Človek je tu na to, aby nejakým prispel k životu. Zanechal za sebou kúsok toho ľudského, lebo celkom zaniknúť nemôže. A ak prekoná ťažkosti, v mene ľudí dosiahne cieľ, prebije sa, zvíťazí. A ja sa prebijem, lebo sa prebiť chcem!“

V roku 1902 opúšťa na krátky čas (letný semester) Prahu a smeruje na študijný pobyt na Zürišskú univerzitu k profesorovi Wolferovi, ktorý sa zaoberal výskumom Slnka, do knižnic a observatórií Talianska, do Ženevy k Emilovi Schaerovi, kde brúsi sošovky. Táto prax sa ukázala v neskoršom období ako veľmi účinná a osožná.

V roku 1904 obhajuje a obháji dizertačnú prácu „O novej hviezde v súhvezdí Kassiopeje z roku 1572“ a 18. októbra 1904 pri slávnostnej promócií promótorom, prodekanom Jaroslavom Vrchlickým sálo znie jeho „spendeo et pollicero“ s miernym úklonom, ktoré patrí všetkým v sále, ale predovšetkým svojmu otcovi. Získava hodnosť doktora filozofie.

S trochou peňazí z ružomerskej banky, kusom jáchymovského uránu, slabou znalosťou francúzštiny, podmeným zdravím, ale s ohromným elánom a odporúčacím listom od profesora Zengera (mimochodom, toho Karola Zengera, ktorý v Banskej Bystrici založil meteorologickú stanicu počas svojho pôsobenia na gymnáziu) a veľkou vierou v úspech prichádza v novembri 1904 do mesta na Seine spolu so svojim priateľom, sochárom Bohumilom Kafkom. V parížskom observatóriu Juvisy sur Orge, kde nad dverami je nápis „Ad veritatem per scientiam“ ho prijíma Camille Flammarion, zakladateľ prvého časopisu pre amatérsku astronómiu, ktorý ho odporučí k priekopníkovi astrofyziky, profesorovi Julesovi Janssenovi do Meudonu. Prichádza a ostáva tu pracovať. Smer jeho ďalšieho vedeckého vývoja je poznačený dovtedajším zameraním jeho učiteľa

Jannsen, ale ziaľ, aj nezdravými pomermi, ktoré tu vládli. Zbehlý a bystrý konkurent, navyše cudzinec doplatil na tieto pomery – nemohol rozvinúť svoje tvorivé schopnosti, ideály a ciele – ale na druhej strane mu práve životné prehry umožnili dosiahnuť oveľa vyššie ideály a ciele.

Pracuje bez oddychu a neúnavne. „Moja energia vzrastá takým postupom, akým sa vyskytujú prekážky. Ja sa prebijem, lebo sa prebiť chcem!“

Astronómia otvorila Milanovi Rastislavovi Štefánikovi cestu do vedeckých, spoločenských a politických kruhov, pripravila mu radosť i trpké sklamanie objektívne aj subjektívne. Zúčastňuje sa na pozorovaniach na Mont Blancu - referuje v Oxforde členom Medzinárodnej únie pre výskum Slnka - pozoruje zatmenia Slnka v Španielsku, Turkestane, na Tahiti, Ekvádore, Francúzsku, Brazílii - za vedou precestoval Tunis, Maroko, Senegal, Brazíliu, Nový Zéland, Fidži, Austráliu... Za necelé tri roky, v máji 1907 dostáva cenu Jannsenov od Francúzskej astronomickej spoločnosti, Wildovu cenu od Francúzskej akadémie, za vedecké a diplomatické úspechy bol francúzskou vládou vyznamenaný Radom rytiera Čestnej légie (1914). 27. júla 1912 sa stáva občanom Francúzska a realizuje budovanie francúzskych vysielaciek na Tahiti a v súostroví Galapágy. Prichádza však dejinný zlom - prvá svetová vojna..., ale to je už iná kapitola jeho životného poslania.

Kým a čím bol Milan Rastislav Štefánik počas svojho krátkeho života? Ak stručne zhrnieme: hviezdár, matematik, bádateľ, zlepšovateľ, vynálezca, filozof, francúzsky splnomocnenec, francúzsky vojak a letec, zakladateľ meteorologickej služby pre vojenské armády, tvorca a realizátor československých légii v Amerike a Rusku, priateľ a dôverník najslávnejších civilných a vojenských vodcov Dohody, politik a diplomat francúzskeho generála, minister vojny ČSR, hrdina jedinečnej epopeje, končiacej 4. mája 1919. S myšlienkami,

názormi a činmi ho môžeme dnes vnímať ako prvého Európana, ktorý predpokladal, že nastane stav, ktorý nazval „europeizácia“, čo malo predstavovať harmóniu národov v Európe.

Legenda.... Napriek krátkemu účinkovaniu na poli astronómie sa podarilo Milanovi Štefánikovi „prispieť k stavbe velechrámu človečenstva a pokroku“ a natrvalo sa zapísať do rozvoja astronómie a meteorológie. Škoda, že v astronómii nepracoval dlhšie. Svojou prácou nám pripomína jasný meteor, ktorý cez astronómiu preletel príliš rýchlo. Jeho svetlo však nezhaslo, ale naplno zažiarilo pri národnooslobodzovacom boji, pri vzniku nového štátu.

Jeho menom sú pomenované ulice, námestia, hviezdárne a pozorovateľne na Slovensku aj vo svete. Medailou - Krížom M.R.Štefánika I., II. a III. triedy vyznamenáva prezident SR občanov,

ktorí s nasadením vlastného života sa zaslúžili o obranu SR, záchranu ľudského života alebo záchranu značných materiálnych hodnôt. Slovensko i svet mu vzdáva hold a uznanie budovaním sôch, bust, pamätníkov, osadením pamätných tabúľ, jeho meno nesie planétka č. 3571 Milan Štefánik, ktorá obieha na svojej hviezdnej dráhe v hĺbinách vesmíru. Projekt Štefánik bol názov kozmickej misie Ivana Bellu pri jeho lete do vesmíru pred desiatimi rokmi.

Pri výročiach jeho nedožitého narodenin i tragickej smrti mu vzdáva hold okrem Slovenska, Česká republika, Francúzsko, Taliansko na pietnych spomienkach. Opäť vychádzajú knihy, opisujúce jeho hrdinský, ale krátky život a približujú jeho dielo. Vychádzajú jeho zápisky a listy, ktoré i dnes udivujú úctou k rodičom a súrodencom, láskou k vlasti, prozreteľnosťou a túžbou po pravde a poznanií.

Chcela by som veriť (a iste aj mnohí z vás), že slová samotného generála Štefánika „Smrť kohokoľvek z nás má len potiaľ cenu, pokiaľ znamená život“ už nikdy nebudú platiť, ale jeho etické, morálne krédo „Veriť- milovať – pracovať“ bude životným mottom mnohých z nás, ale hlavne stane sa mottom nastupujúcej mladej generácie. V tom je aktuálnosť odkazu a veľkosť generála Milana Rastislava Štefánika. ■

V roce 2013 si připomeneme 70. výročí hrdinného boje u Sokolova

■ Miroslav Brož, foto: archiv autora a Ladislav Lenk

Přesně 30. ledna 2013 uplyne již sedmdesát let od okamžiku, kdy z buzuluckého nádraží odjížděl vojenský ešalon číslo 22904 (67 vagónů) s 974 čs. dobrovolníky a dvěma styčnými důstojníky Rudé armády, jedním důstojníkem Rudé armády jako velitelem transportu a jedním přiděleným řidičem Rudé armády k prvnímu bojovému střetnutí na sovětsko-německé frontě, k ukrajinskému Sokolovu.

Zpočátku se čs. prapor přesunoval po železnici z Buzuluku přes Kujbyšev, Syzraň, Penzu, Tambov, Mičurinsk, Voroněž do Ostrogožska, kam dorazil 14. února 1943. V Ostrogožsku se pak část příslušníků praporu pod velením rotmistra Františka Růžičky při cvičení představila veliteli Voroněžského frontu generálplukovníku F. I. Golikovi, pod jehož velení byl čs. prapor zařazen. Velitel frontu původně počítal s tím,

břehu řeky Mža v úseku Mirgorod – Sokolovo – Artuchovka (šlo téměř o patnáctikilometrový úsek). V rozkaze je dále uvedeno: Pokud nepřítel již tato obranná postavení překročil, zatlačit ho zpět za řeku a nedovolit mu postupovat na Charkov.

Dne 3. března je písemně potvrzen rozkaz zástupce velitele Voroněžského frontu generálporučíka G. K. Kozlova. V 02.30 hod. odpochoval čs. prapor

že nasadí československou jednotku na méně náročný úsek fronty proti maďarským divizím.

S tímto záměrem však velitel 1. čs. samostatného polního praporu plukovník Ludvík Svoboda nesouhlasil a požádal o nasazení proti německým jednotkám.

Generálplukovník F. I. Golikov tomuto požadavku vyšel vstříc a 1. čs. samostatný polní prapor dostal za úkol přemístit se přes Valjiki do Borisovky. Prvního března 1943 ve večerních hodinách dorazili pak příslušníci čs. praporu do rozbořeného Charkova. Měli však za sebou téměř tři týdny jízdy po válkou zničených sovětských železnicích a 12 dnů trvajících 350 kilometrů dlouhého pěšího převážně nočního pochodu v tuhém mrazu.

Původně plánovaný odpočinek spojený s motorizací praporu a slavnostního pochodu Charkovem se ale nekoná. Již během noci 2. března je vyhlášen pro čs. prapor ostrý bojový poplach. Vojáci fasují střelivo a granáty. Mezitím totiž 4. německá tanková armáda pronazila postavení Voroněžského frontu a valí se na Charkov. Situace se stává kritickou. Rozkaz pro 1. čs. samostatný polní prapor v SSSR je proto jednoznačný: udržet postavení na nízkém

dvěma proudy z Charkova. Ranění a nemocní jsou ponecháni v Charkově. Během nočního čtyřicetikilometrového pochodu se čs. prapor kromě neustálých útoků nepřátelského letectva nesetkává s nepřítelem.

Morální stav praporu je i vzhledem k velikým obtížím a fyzické námaze velmi dobrý. Velitel 25. sovětské gardové střelecké divize generálmajor P. M. Šafarenko nařizuje změnu sestavy čs. praporu v obraně: jednu zesílenou rotu přesunout do Sokolova s přehradit směr Taranova – Sokolovo – Mirgorod. Nejdůležitější část obrany převzala 1. rota nadporučíka Otakara Jaroše na jeho vlastní žádost. Na pravé křídlo sestavy byla zasazena 3. rota nadporučíka Vladimíra Janka a na levé křídlo 2. rota nadporučíka Jana Kudliče. Zatímco se naši vojáci připravovali na obranu ve stanoveném úseku, nepřítel, který se marně snažil prolomit sovětskou obranu u Taranovky, kterou bránil sovětský 78. gardový střelecký pluk, přeskupoval síly k obchvatu a k rozvinutí útoku ve směru na Sokolovo.

A tak již od 6. března docházelo k drobným střetům průzkumných hlídek s nepřítelem. O den později se nepřítel přiblížil již na vzdálenost dvou kilometrů. Zhruba patnáct německých

tanků se pokusilo neúspěšně prolomit obranu u osady Timčenkova. Úsek obrany se mezitím zúžil přibližně na deset kilometrů, neboť napravo se na linii obrany stahovaly pod tlakem nepřítele ustupující jednotky 3. gardové tankové armády. Začalo nejdůležitější období, kdy se rozhodovalo o výsledku bitvy. Dne 8. března 1943 obnovili Němci na všech dosavadních směrech útok a během dne uskutečnily jejich tankové jednotky útok i na obranný úsek 1. čs. samostatného polního praporu v SSSR. Vlastní útok na předsunuté postavení 1. rotu v Sokolovu však Němci zahájili až kolem půl druhé odpoledne, kdy čtrnáct nepřátelských tanků zaútočilo na Sokolovo.

O samotném bojovém vystoupení 1. čs. samostatného polního praporu v SSSR v bojích u Sokolova ve dnech 4. až 13. března 1943 byla již napsána řada knih, článků a natočena i řada filmů, ale dosud se nikdo nezminil (až na pár výjimky) o skutečnosti, že z tohoto bojového vystoupení není dochována žádná fotografie. Během budování čs. vojenské jednotky v Buzuluku bylo sice mezi mužstvem a důstojníky, podle dochovaných dokumentů, celkem osm kusů fotoaparátů, ale ani jeden neopustil při odjezdu 1. čs. samostatného praporu na frontu Buzuluk.

A tak dnes přibližuje hrdinství československých a sovětských vojáků v prvním společném bojovém vystoupení u Sokolova v březnu 1943 jen panorama (dioráma) „Boj u Sokolovu 8. března 1943“ autorů V. Mokrožického, V. Parčevského a I. Jefromisona, absolventů Charkovské malířské školy, v muzeu v Sokolovu.

Zhotovení dioráma trvalo dva a půl roku a v prosinci 1967 bylo umístěno v prostoru tehdejšího Muzea sovětsko-československého přátelství v Sokolovu.

Délka panorama je 20 metrů a výška 6 metrů. Postavy jsou v životní velikosti a přenášejí tak návštěvníky muzea přímo do prostředí bitvy 8. března 1943. Přimo z okna chalupy, ve které se divák nachází, je vidět zátarasy ostatních drátů, stopy bojových vozidel a tráva pokrytá sněhem. Místo vybrané k prohlídce tak umožňuje pozorovat celý boj u Sokolova od nejbližších chalup až do osady Mirgorod a do prostoru za řekou Mží. Návštěvník tak dostává dojem, že stojí na vršku, z něhož se mu otevírá pohled do celého kraje. Je zde zachycen i celý desetikilometrový úsek obrany, který zaujal 1. čs. samostatný polní prapor v SSSR v březnu roku 1943. Napravo je pak možno vidět útočící německé tanky s motorizovanou pěchotou nepřítele, kouř nad hořící Taranovkou, kterou hrdinsky brání 78. gardový pluk pod velením gardového plukovníka K. V. Biljutina. Ve středu

panoramatu je pak znázorněn dnes již legendární boj československých vojáků proti prvnímu německému útoku 8. března 1943, kterého se zúčastnilo 14 tanků a motorizovaná pěchota.

Je zde vidět také velitel 1. rotu obrany Sokolova, nadporučík Otakar Jaroš, který vede vojáky do protiútku, kryt palbou sovětského dělostřelectva. Pod jeho velením vyrazili českoslovenští vojáci na bodákovou ztec proti německé pěchotě. Později i při druhém útoku, když hitlerovci nasadili na obránce Sokolova nejpočetnější síly a podařilo se jim probít až do samého středu obce a obkličít jeho velitelské stanoviště. Dále je zde představeno, jak velitel čs. praporu plukovník Ludvík Svoboda posílá na pomoc obránců četru rotmistra Hynka Voráče z 3. rotu a zároveň vydává rozkaz tankistům sovětské 179. samostatné tankové brigády plukovníka F. N. Rudkina překročit řeku Mží a poskytnout pomoc obráncům Sokolova. Avšak březnový led nevydržel váhu a tanky se do vesnice nedostaly.

Telefonické spojení bylo přerušeno, a tak se k veliteli obrany Otakaru Jarošovi nedostává rozkaz, který kolem sedmé hodiny večer vydal velitel praporu plukovník Ludvík Svoboda – stáhnout 1. rotu za řeku Mží. Ani vyslané pěší spojky nepřišly včas, a tak nadporučík Otakar Jaroš soustřeďuje zbývající čs. vojáky ke kruhové obraně u kostela, kde bylo stanoviště a vlastní odvahou jde příkladem svým vojákům. Přestože byl během bojů raněn, velení obrany se nevzdal. O jeho statečném chování ale nechme hovořit návrh na udělení vyznamenání in memoriam Československým válečným křížem 1939:

„Byl velitelem obrany u Sokolova. Posádka Sokolova již velel pozůstávala z 1. pěší rotu, dvou čet 2. a 3. pěší rotu, 1. baterie 76 mm, 1. baterie 45 mm, čtyři PTP, 1 a 1/2 čtyři těžkých kulometů, čtyři minometní, čtyři zákopníků a čtyři automatčků.“

Nadporučík Jaroš připravoval s neúnavnou pilí obranu Sokolova od 3. do 8. března 1943 a to dnem i noci

nehledě na vlastní únavu a nebezpečí nepřátelského bombardování.

Nadporučík Jaroš tak jak dobře organizoval obranu Sokolova, tak dobře morálně připravil posádku Sokolova na hrdinný boj s nepřítelem.

Dne 8. března 1943 od 13.20 do 18.30 hod. bránil statečně se svou posádkou Sokolovo proti velké fašistické přesile. Nadporučík Jaroš projevil v boji neobyčejnou osobní statečnost a hrdinství. Rozhodný a odvážný strhával za sebou své mužstvo. V nejhustší palbě neopouštěl své stanoviště a řídil boji i tehdy, když byl dvakrát raněn (do hlavy a prsou a krev řinula se mu z úst). Důmyslně řídil boj proti velké přesile po dobu pěti hodin a způsobil nepříteli veliké ztráty. Na bojišti zůstalo pobito nebo zapáleno 19 německých tanků, 400 pobitých německých automatčků a 6 transportérů.

Když se nepřítel zmocnil okrajů osady obsadil nadporučík Jaroš se zbytky posádky připravenou kruhovou obranu u kostela Sokolova, kde pobíjel prodírající se německé automatiky. Desítky hitlerovců padlo pod ranami automatu a ručních granátů nadporučíka Jaroše.

Nadporučík Jaroš padl hrdinně mezi svými statečnými vojáky zasažen dávkou z kulometu z najždějího německého tanku.“

Společně s nadporučíkem Otakarem Jarošem je zobrazen i velitel čtyř samopalníků nadporučík Antonín Sochor, pozdější Hrdina Sovětského svazu. Také v jeho případě nechme promluvit návrh na udělení Československého válečného kříže 1939 za boje u Sokolova:

„8. 3. 1943 když nepřítel prorval tanky naše obranné postavení, prošel se svou četou sestavou tanků a provedl boční protiútok na automatiky, postupující po hlavní ulici ke kostelu. Nepřítel se dal s velkými ztrátami na ústup. Podporučík Sochor vyřadil protitankovým granátem transportér s automatiky kteří přijeli na pomoc ustupujícím. V této chvíli byl raněn nepřátelským automatem. Boj vede dále. Teprve další vlna tanků, která plamenometry zapalovala domy, kde bojovali jeho automatčci, nutila jej vésti boj

dům od domu. Teprve po setmění probil se s několika zbylými automatčky z hořící osady.“

Napravo vedle rozbitého děla je znázorněn boj velitele sovětské baterie poručíka Nikolaje Mutleho, který jako první sovětský občan obdržel Československý válečný kříž 1939. Vpravo nad roklinou je kulometčík desátník Vendelín Opatrný, bývalý účastník bojů ve Španělsku, pozdější Hrdina ČSSR, nositel Čs. vojenského řádu bílého lva „Za vítězství“ I. stupně, čtyř Čs. válečných křížů 1939 a sovětského řádu Vlastenecké války I. stupně, který padl jako velitel kulometné roty 31. října 1944 v bojích na Dukle. In memoriam byl povýšen do hodnosti kapitána pěchoty v záloze.

Na panoramatu je i četař Jan Nedvídek se svým družstvem. Za boje u Sokolova byl vyznamenán Čs. válečným křížem 1939 a sovětským řádem Rudé hvězdy. Později padl jako velitel tanku v bojích u Čerňachova 9. listopadu 1943.

Dnes je již velmi obtížné dopátrat se pravdy, kolik důstojníků, rotmistrů, poddůstojníků a vojinů bylo ve dnech bojů u Sokolova vyraženo z bojů. Všeobecně je uváděno 86 padlých a dalších 106 vojáků raněných a asi 30 nezvěstných. Není možné ani dnes při studiu historických materiálů přesně zjistit, kolik raněných československých vojáků padlo do rukou nepřítele přímo u Sokolova a ani počet těch, které pověšené a připoutané na kůlech, zohaveně mučenými spatřili naši vojáci na severním okraji vesnice dne 9. března 1943. Také se lze jen dohadovat, kolik našich vojáků padlo zraněno do německého zajetí nebo i sami k Němcům přeběhli a byli odvezeni do zajateckých táborů a likvidačních komand... Je ale potvrzeno, že během týdenních bojů v prostoru Sokolova bylo zraněno a zůstalo nezvěstnými téměř 230 příslušníků 1. čs. samostatného polního praporu v SSSR. Do těchto počtů je nutné zahrnout i 11 čs. vojáků, kteří zahynuli a byli povražďeni po vpadu Němců 13. března 1943 do sovětské 1. armádní nemocnice v Charkově, kam byli převezeni po zraněních u Sokolova.

Přimo u Sokolova je dnes ve společném hrobě pochováno 67 československých vojáků včetně velitele 1. rotu kapitána in memoriam Otakara Jaroše, který byl jako první cizinec v době druhé světové války vyznamenán Nejvyšším sovětem SSSR titulem Hrdina Sovětského svazu, řádem Lenina a medailí Zlatá hvězda. Dnes již nestojí ani legendární Sokolovský kostelík, tehdy velitelské stanoviště nadporučíka Otakara Jaroše – tento byl na základě nařízení N. S. Chruščeva o odstranění církevních staveb zrušen v roce 1954.

Je také smutnou skutečností, že právě 70 let od odjezdu 1. čs. samostatného polního praporu v SSSR a jeho prvního bojového nasazení v bitvě u Sokolova stále více posiluje trend k zapominání na tuto historickou válečnou událost v našich dějinách. ■

Projekt LEGIE 100

– běh na trati dlouhé osm let

■ Ladislav Lenk, foto: archiv ČsOL

Před více než rokem byl nastartován unikátní projekt pod názvem LEGIE 100. Přesto ani dnes všichni členové Československé obce legionářské, natož pak široká veřejnost netuší, co se za tímto projektem vlastně skrývá. O rozhovor jsem proto požádal prvního místopředsedu ČsOL Jindřicha Sittu, který současně hlavním gestorem a tvůrcem projektu za obec legionářskou.

Bratře Sitto, můžeš veřejnosti přiblížit, co je hlavním smyslem a záměrem projektu LEGIE 100? Kdo s tímto nápadem přišel a jakou roli v celém projektu sehraává Československá obec legionářská?

Název LEGIE 100 se objevil asi před dvěma až třemi lety a kdo s ním přišel jako první, dnes nejsem schopen říci. Já sám jsem se s tímto názvem poprvé setkal při prezentaci o válečných hrobech, kterou tehdy přednášel Pavel Filípek, zaměstnanec Odboru meziresortní spolupráce MO, a pro mě osobně je stvořitelem tohoto názvu on. Ale skutečnost může být úplně jiná a já pevně věřím, že čím bude projekt LEGIE 100 úspěšnější, tím více lidí se bude hlásit k tomu, že jsou tvůrci tohoto názvu. Nutno podotknout, že název sám o sobě v prvopočátku neměl nic společného s projektem LEGIE 100, jak je vnímán dnes, a jak už jsem uvedl, i v době, kdy jsem měl možnost se s tímto názvem seznámit, byl spojen pouze se záměrem ministerstva obrany. Nicméně dle mého soudu a přesvědčení celé řady dalších je tento název pro projekt, který má tak rozsáhlým a důstojným způsobem připomenout vznik samostatného státu a vše, co tomu předcházelo, názvem nejpříhodnějším. Sami jsme se v té době začali zaobírat myšlenkou jak oslavit tak významná výročí, která nás čekají. A tak v okamžiku, kdy se název objevil, vše do sebe zapadlo. Vzpomínám si na jeden večer, kdy po zasedání statutárního orgánu Československé obce legionářské jsme jako již tradičně šli na jedno pivo, abychom ještě jednou prodiskutovali právě přijatá usnesení. Za stolem nás bylo šest nebo sedm, i jména bych možná ještě dal dohromady, a řeč přišla právě

na prezentaci Pavla Filípka, na název LEGIE 100 a jak je obec připravena na oslavy. Tak tvůrčí diskusi, která skončila tím, že nás z restaurace vyhodili dávno po zavírací době, jsem nezažil. Ale byl tady výsledek. Na papíru byly základní teze projektu LEGIE 100, které s malými obměnami vydržely až do dnešních dnů a staly se základem celého projektu. Návrh rozšířit původní záměr ministerstva obrany na projekt LEGIE 100 v mantinelech, které jsme vydefinovali, sklídl ohlas i u našeho v té době jediného partnera, tedy ministerstva obrany. To přijalo roli realizátora projektu a Československá obec legionářská se stala partnerem MO v tomto projektu. Byla ustanovena komise pro realizaci projektu LEGIE 100 ze zástupců obou partnerů a práce se rozeběhly naplno. Náplň projektu byla jasná, zahájení a ukončení projektu rovněž, členění, realizace a harmonogram byly vydefinovány a zbývalo jediné – zajistit finanční prostředky. Ale, člověk miní osud mění. Změna situace ve společnosti, hospodářská a politická krize měly za následek, změnu priorit a následně došlo i k zastavení přípravých prací na projektu i k zastavení práce komise. Období jakéhosi vakuu, kdy jsme všichni doufali, že přece jen dojde ke změně rozhodnutí, trvalo skoro rok, a bohužel ke změně nedošlo. Tolik z pohledu celkového řízení projektu.

Co se týká samotné Československé obce legionářské, tak zde prakticky od schválení záměru realizovat projekt LEGIE 100 předsednictvem republikového výboru a následně republikovým výborem práce pokračovaly kontinuálně bez přerušení a během těchto

dvou let jsme nejen dokončili přípravy po stránce organizační a získali celou řadu partnerů projektu, ale dokonce se nám podařilo řadu akcí a aktivit zahájit ještě dříve, než bude projekt LEGIE 100 zahájen oficiálně. O tom se ostatně můžete sami přesvědčit na našich webových stránkách. Vedoucím celého projektu je dnes po dohodě s ministerstvem obrany Československá obec legionářská.

Pokud se ptáš, co je smyslem tohoto projektu, tak je nutno konstatovat, že projekt má splnit řadu hlavních cílů, ale rovněž celou řadu cílů jiných, řekl bych malých. Není zde ani čas ani prostor pro detailní rozbor a já jsem přesvědčen, že zájemci o podrobné informace si je dohledají na komunikačních kanálech Československé obce legionářské. Rád bych se tu ale zmínil o některých hlavních cílech. Jedním z nich je bezesporu snaha uctít si po 100 letech, a právě u výročí těchto sta let, lidí a událostí, které stály u vzniku našeho samostatného československého a dnes již jen českého státu. Osud tomu chtěl, že myšlenky a ideály a konečně i sami zakladatelé státu, mezi které právem počítáme všechny prvorepublikové legionáře, upadli v zapomnění. Nejprve nacistická okupace zlikvidovala legionářské hnutí a po krátkém nadechnutí po roce 1945 jej v roce 1948 opětovně zlikvidovala i nastupující komunistická diktatura. Až teprve po roce 1989 z trosek pomalu legionářské hnutí opět vstává. A to ještě dlouho bez výrazné pomoci státu. Je tedy dle mého soudu morální povinností každého z nás, myslím tím nás jako obyvatele svobodného českého státu, poděkovat důstojným způsobem

těm, bez kterých bychom dnes ve vlastní zemi nežili. Jiným hlavním úkolem je to, co jsem již zmínil výše. Tedy docílit stavu, kdy bude opět obnovena přetržená a zničená legionářská tradice. Zkus se dnes náctiletých, ale i starších, zeptat, co vědí o ideálech zakladatelů státu? To je moc složitě. Zkus se zeptat, kdo byli zakladatelé státu? Polovina dotazovaných si vzpomene maximálně na to, že prvním prezidentem byl T. G. Masaryk. Nedívím se, vzdýt těch téměř 60 let, kdy bylo usilováno o to, aby byla legionářská tradice zapomenuta, přineslo své ovoce. Ano, legionářská tradice byla skutečně v české společnosti až na výjimky zapomenuta. A co je ještě horší, byla dokonce zapomenuta i v rodinách legionářů. Takže nápravu tohoto stavu já sám osobně považuji za velmi důležitý cíl.

A teď do třetice všeho dobrého a pak už půjdu dále. Souvisí to s tím, co se děje dnes ve společnosti. To, co se nazývá hospodářskou a finanční krizí, a to, co v obci nazýváme krizí morálky a hodnot. Jsem skutečně přesvědčen, že za současným stavem ve společnosti je potřeba hledat odtržení se od hodnot, které stály u zrodu tohoto státu. Chceš-li, vykořenění sebe sama. A jsem rovněž přesvědčen, že lékem je návrat ke kořenům. Návrat k základní znalosti o státu, který si naši předci vysnili a který si také vybojovali a následně v 2. světové válce osvojili. A není to jen návrat k fungování státu ve prospěch občanů, ale je to rovněž návrat k občanu, který chápal, a spíše ani o tom nepřemýšlel, protože to měl v sobě zafixováno jako základní pravidlo jeho žití, že prospěch společného státu, národa a vlasti je daleko důležitější než jeho prospěch vlastní. Zkusíš si položit otázku, jak tomu je dnes? Kde je prospěch vlastní a kde je prospěch státu? A pokus toto napravit je podle mě také důležitým, a dokonce bych řekl, velmi důležitým cílem. Slibil

jsem tři hlavní cíle, ale nedá mi to, a tak mi dovol ještě jeden, který přímo navazuje na výše uvedené. Tím cílem je pokus napravit vztah občana k státu. Jenom stručně. Bylo období, kdy žádný náš stát neexistoval, a přesto za něj lidé bojovali a obětovali to nejcenější – svůj život. Pak také bylo období, kdy existoval a nebyl náš, a zase se našli lidé, kteří za jeho svobodu bojovali a pokládali svůj život. Byla i jiná období, kdy jsme to všichni slibovali, ale nevim nevim, jak by to dopadlo. A jaké je teď období? Kolik procent českého národa by bylo ochotno pro tento stát alespoň něco obětovat? Už dost filosofování, jdeme dál...

V letošním roce byl vytvořen v rámci ČsOL tým lidí, kteří se projektu LEGIE 100 věnují, a byl zpracován i harmonogram realizace projektu. Co k tomu prozradíš?

Je tomu skutečně tak a je to jen logickým vyústěním postupujících prací na projektu a zkracujícím se časem na jeho přípravu. Do určité fáze přípravy projektu je výhodou pracovat v co možná nejuzším týmu, aby byl pokud možno zajištěn shodný tok myšlenek a netříštila se pomyslná červená nit. Jakmile je však po stránce koncepční vše a nebo téměř vše připraveno a přechází se do fáze realizační, tak tam naopak je potřeba vzít do týmu schopné realizátory a organizátory, kteří zajistí samu realizaci projektu. A přesně k tomu v letošním roce došlo nebo spíše dochází. Projekt LEGIE 100 byl koncepčně připraven, jsou vydefinovány jednotlivé aktivity a je zpracován základní dokument, kterým je harmonogram průběhu oslav. Harmonogram je koncipován tak, aby bylo zřejmé, které významné události je třeba si po 100 letech připomenout, v jakých státech a jakým způsobem. Ostatně i tento harmonogram najdeš buď ještě na výše zmíněných stránkách nebo časem

na samostatných webových stránkách projektu LEGIE 100. Je tedy nejvhodnější doba pro vytvoření samostatných realizačních týmů jednotlivých částí projektu. Po vojensku jsme vytvořili „pavouka“ organizační struktury realizace projektu, zatím najmenovali vedoucí jednotlivých realizačních týmů a týmy postupně doplňujeme z řad zájemců. Souhlasím s tebou, že informovanost členské základny obce je malá, a tak pevně věřím, že rozhodnutím vydat vlastní časopis, který bude zaslán každému členu obce, se informovanost členské základny podstatně zlepší. A také věřím v to, že mezi těmi více než 3500 členy obce se najde dostatek členů ochotných se zapojit a že dojde nejen k doplnění realizačních týmů, ale že se dokonce významně rozšíří počet akcí v harmonogramu projektu LEGIE100, které navrhnu, zorganizují a zrealizují naše jednoty. Tak trochu také doufám, že někdo přijde ještě s nějakou základní aktivitou, která nás nenapadla. Nechám se překvapit a z tohoto místa bych rád vyzval nebo pozval členy obce legionářské, ale nejen je, vlastně všechny, kteří věří v ideály zakladatelů státu: Pojďte nám pomoci, možnosti jak, je celá řada!“ Cílem našeho snažení je znát realizaci naplánované akce dva roky dopředu do sebemenšího detailu. Tzn. od toho, kdo má akce na starosti, přes realizační tým akce, rozpočet akce, harmonogram akce, její logistiku až po minutovnik oficiálních hostů. Práce nelehká, ale jsem přesvědčen, že pro všechny smysluplná. Tím, kdo pro tuto chvíli koordinuje a komunikuje dotazy, je tajemník projektu LEGIE100 bratr Jiří Charfreitag, e-mail legie100@csol.cz, tel. 734 851 530.

Snad nejatraktivnější a nejzajímavější součástí projektu je vyhotovení repliky legionářského vlaku. Sám jsem byl v Bezdružicích svědkem, jak sem dorazil první vagon, který bude předělán na tzv. těplušku. Jak to pokračuje dál a kdy se dočkáme prvního vozu?

Ano, je to ale nejen nejatraktivnější a nejzajímavější, ale asi i časově nejnáročnější. I když v atraktivitě si dovedu představit, že by se o první pozici mohl ucházet i velkořemeslník, pokud se nám podaří jej realizovat. Ale zpět k otázce. Od doby, kterou zmiňuješ v Bezdružicích, se toho změnilo hodně. Nejprve bych asi chtěl zmínit skutečnost, že se změnou původního nastavení projektu LEGIE 100 a změnou vedení celého projektu byla nejvíce zasažena a změněna tato část projektu. Původně se počítalo s tím, že obec bude vlastnit pouze vagon, který jsi viděl v Bezdružicích, a zbytek vagonů bude do projektu zapůjčen partnery. Dnes

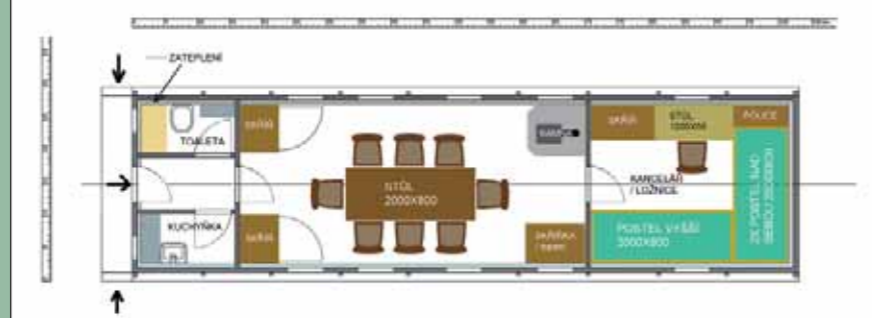
je tomu tak, že jsme řádově před několika dny zakoupili od Českých drah šest dalších vagonů a zbývá nám podle smlouvy cca 14 dní na to, abychom je někam přestěhovali. Věřím, že až budou čtenáři číst tento časopis, tak tento problém bude vyřešen. Intenzivně jednáme o zajištění parkování.

Mezitím byly zhruba před rokem zahájeny opravy prvního vozu, což také neuniklo ani tobě ani dalším sdělovacím prostředkům. Bylo sneseno opláštění a podlaha, byly specifikovány závady na nosné konstrukci, vyrobeny součásti, které budou vyměněny. V této fázi však byly práce pozastaveny vzhledem k tomu, že finanční prostředky původně určené na opravu vagonu bylo nutno použít na profinancování neplánovaného nákupu již zmíněných vozů. Vedle toho se ještě podařilo nakoupit v letošním roce část vnitřního vybavení toho prvního vagonu.

Pokud se ptáš, kdy uvidíš první „teplušku“, tak všichni věříme, že v roce 2013 na IDETu v Brně. Máme za sebou dohovor s vedení brněnských výstavišť a právě legiovlak v počtu alespoň tří vagonů, výstavy a historické ukázky by se měly stát hlavní doprovodnou akcí tohoto významného veletrhu. Takže pokud si vezmeš, že je dnes polovina listopadu a IDET je obvykle v květnu, tak nám zbývá zhruba šest měsíců. Je nejvyšší čas začít s touto fází realizace legiovlaku. Jinak pro zajímavost, dolaďuje se „trafikon“ ve spolupráci s ČD. Tedy něco jako plán, kudy a kdy bude během těch let legiovlak jezdit. Mnoho vedle zmíněného však ještě chybí. Treba dohovory o spoluúčasti s magistráty měst, kde bude vlak stát, dohovory s hejtmany o realizaci a organizaci prohlídek studentů, dohovory s ministerstvem školství o pomoci a spolupráci. Naplánovat je třeba doprovodné akce od promítání filmů, přes přednášky a výstavy až po historické ukázky atd. Je toho velmi mnoho, ale k tomuto záměru se přidali silní partneři, jako jsou České dráhy, Národní technické museum a Nadace Okřídlené kolo a věřím, že se přidají další. Jsem přesvědčen, že společně tento záměr úspěšně zrealizujeme.

Během letošního roku uzavřela Československá obec legionářská řadu memorand se spřátelenými subjekty, jejichž součástí je i podpora projektu LEGIE 100. Jak by to mělo vypadat v praxi?

Je tomu skutečně tak. Tak, jak se informace o našem záměru postupně dostávají do povědomí širší veřejnosti, tak se stále častěji objevují nové a nové subjekty, které přistupují jako partneři buď k celému projektu, nebo třeba k jeho jednotlivým částem. Jsem hluboce přesvědčen, že tato aktivita bude do budoucna nejen pokračovat, ale, že bude docházet až k takovým speciálním dohodám o spolupráci, kdy přistupující subjekt bude podporovat přímo konkrétní akci nebo konkrétní aktivitu. Některé partnery jsem zmínil již

v předchozích odpovědích, ale rád bych zde zmínil další. Například Česká obec Sokolská – pro ty čtenáře, kteří historii legií neznají, tak právě v sokolském hnutí se čerpal a tvořil ideový základ legionářských vojsk. Dále namátkou Nadace Milana Rastislava Štefánika a Společnost Milana Rastislava Štefánika, obě ze Slovenska. Kdo jiný by měl připravit připomenutí této významné postavy našich dějin? Vojenský historický ústav a Vojenský historický archiv. První jako garant udržení historické pravdy a partner pořádání přednášek, sympozií, výstav a historických ukávek. Druhý jako badatel, tvůrce publikací a poskytovatel informací a dokumentů pro naše badatele. A také třeba knižní vydavatelství Naše Vojsko a EPOQUE 1900. V současné době se vedou jednání o připojení k projektu s řadou dalších subjektů. V praxi by to pak mělo vypadat tak, že jednotliví partneři buď napomohou s organizací jednotlivých aktivit či akcí, zrealizují vlastní aktivitu, která bude začleněna do projektu, nebo napomohou s propagací opět buď celého projektu či jeho některé části. Tímto způsobem výrazně vzroste organizační síla projektu a rovněž jeho reálná hodnota. A to nemluví o skutečnosti, že se tímto způsobem zásadně sníží finanční náročnost celého projektu.

Je jasné, že realizace projektu LEGIE 100 bude něco stát. Jak je to vůbec s jeho financováním? Loni někdo vypustil informaci o 650 milionech a hned to vyvolalo ve veřejnosti bouři...

Máš pravdu, realizace projektu bude něco stát. Kolik? Tolik, kolik se podaří nashromáždit. Ale je potřeba si uvědomit, že mezi finanční náročností projektu a jeho hodnotou může být zásadní rozdíl. Částka, o které mluvíš, se objevila jako odhadovaná hodnota projektu, potažmo jeho finanční náročnost. Byla jednou z několika a já osobně jsem viděl částku přesahující 1,2 mld. korun českých. Vráťím se ke své původní myšlence. Projekt není koncipován tak, že buď musí být vše, co je naplánováno, nebo vlastně nebude nic. Právě naopak. Vzhledem k tomu, že je již od začátku zřejmé, že se získávání finančních prostředků ze státního rozpočtu bude problém, tak je rovněž od začátku projekt koncipován po jednotlivých aktivitách, jejichž financování se řeší samostatně tak, aby v případě neúspěchu při financování jedné aktivity nebyla ohrožena realizace projektu jako celku. I proto jsou dnes třeba některé aktivity ve vyšším stupni realizace než jiné. Dále je potřeba si uvědomit, že se ukazuje to, co jsem napsal v úvodu této odpovědi a s čím jsme již od začátku počítali: že není totožná hodnota projektu a jeho finanční náročnost. Uvedu některé případy. Tak třeba jsme naplánovali v rámci projektu realizaci výstavy v Rusku na Urale. Realizace výstavy od sehnání materiálů, přes grafiku, tiskaře, dopravu, nájem prostor

a organizaci na místě je akce, jejíž normální cena, řekněme hodnota, se dá stanovit velmi přesně. Pokud jsou pak skutečné finanční náklady zhruba pětinové, tak to neznamená, že je pětinová i hodnota této aktivity. V čem tkví kouzlo? V tom, že v Československé obci legionářské, a nejen v ní, jsou vlastenci, kteří rádi dají svoje schopnosti v duchu legionářské tradice ve prospěch obce. A tak se nevyplácejí mzdy, výstava putuje zadarmo, prostory se zajistí zadarmo nebo za symbolický nájem. Výroba? U vlastenců a pro legie s výraznou slevou. Je ale jasné, že to, co jsem uvedl, určitě nezajistí, aby se dal projekt realizovat v celém rozsahu bez finančních prostředků. Proto, jak již jsem uvedl, může být realizován po částech. To znamená, že si památku svých dědů obec legionářská se všemi svými partnery a sponzory uctí tak, jak to dokáže v rámci realizaci projektu organizačně zvládnout a finančně zajistit. Pro to, aby se v rámci projektu podařilo zajistit maximum, je vedle toho vytvořena řada předpokladů. Jednáme s politiky, vedením státu, krajů a měst – a nikoli neúspěšně. Vedle toho jsou připravovány materiály, aby bylo možno zahájit jednání s potenciálními sponzory projektu. Prověřuji se dotační možnosti ať už našeho státu či z Evropské unie. A v některých konkrétních aktivitách budeme o pomoci jednat i s institucemi, jako je třeba Česká televize. Neméně významný, možná se časem ukáže jako hlavní, je přínos samotných občanů naší země. V této oblasti již evidujeme několik darů, sponzorských příspěvků a úspěšně jsme rovněž zahájili sbírkovou činnost. V minulosti si dokázali Češi vybrat na své národní divadlo, pak se složili na zlatý poklad, který byl prodán, tak uvidíme, kolik v nás zbylo vlastenectví a národní hrdosti.

Pro tyto případy jsme zcela nedávno založili Nadační fond Legie 100, který má za úkol shromažďovat finanční prostředky na podporu projektu LEGIE 100. Věřím, že potenciální zájemci o informace se po přečtení tohoto článku již budou moci podívat na vlastní webové stránky nadačního fondu, které jsou ve výstavbě, a pokud ne, tak budou informace na nových webových stránkách Československé obce legionářské, která je jeho zřizovatelem. Pro jistotu si dovoluji pro případné zájemce o sponzorský příspěvek zde dát č.ú. Nadačního fondu 107-3040210217/0100. A jenom na úplný závěr této otázky malá matematická otázka. 650 milionů děleno 10 lety projektu je cca 65 milionů/rok. A říkáš, že utratit tyto peníze pro připomenutí 100 výročí založení státu vyvolalo bouři nevole u veřejnosti? A 200 mld. státní deficitu vlnu nevole nevyvolává? Pak je nejvyšší čas začít probouzet vlasteneckého ducha českého národa.

Již za pár týdnů vstoupíme do roku 2013. Co od něj očekáváš jak z pohledu činnosti Československé

obce legionářské a konkrétně pak s ohledem na projekt LEGIE 100?

Pro projekt LEGIE 100 bude rok 2013 jedním z nejdůležitějších. Tento rok ukáže, zda se podaří zajistit organizačně realizaci projektu. Ukáže, kolik členů obce, ale i členů z řad partnerských organizací a konec konců i obyvatel našeho státu, je skutečně ochotno a schopno přiložit ruku k dílu. Naplnění tohoto požadavku považuji osobně za rozhodující především pro včasné zahájení realizace projektu v roce 2014. Druhým zlomovým okamžikem bude zajištění dostatečného množství finančních prostředků. Nemyslím tím na realizaci celého projektu, ale na realizaci materiálních předpokladů nutných pro úspěšné zahájení projektu. Pokud bych měl mluvit o jednotlivých aktivitách, tak očekávám, že úspěšně zvládneme opravu nejméně tří vagonů a jejich vybavení vším potřebným. Rovněž očekávám, že se nám podaří vyrobit čtyři putovní výstavy a tím doplnit jejich celkový počet na deset. V tomto roce bychom také měli zvládnout přípravu scénáře jak pro celovečerní film, tak pro povídkový film o českých legionářích jako nutný výchozí krok pro jejich včasnou realizaci. Věřím, že se podaří naplnit všechny samostatné realizační týmy a že se s sebou vrhnou do práce. Osobně bych rád pokročil v přípravě stálého muzea zakladatelů státu. Prál bych si i úspěšnou realizaci již naplánovaných rekonstrukcí pietních míst na území Ruské federace a úplně za nejdůležitější považuji, aby si k nám našli cestu pokud možno všichni, kteří věří v legionářské ideály a není jim lhostejný osud naší země. ■

Projekt LEGIE 100 zahrnuje:

- Legiovlak
- Výstavy a přednáškovou činnost
- Tiskovou činnost
- Celovečerní film s legionářskou tematikou
- Počítačové hry pro mládež
- Péči o válečné hroby a pietní místa v ČR a v zahraničí
- Pietní akty
- Rekonstrukce bitev
- Výchovu ve školství
- Muzeum československých legií
- Zahraniční poutě

Dokázal se poprat se životem

■ Vladimír Marek, foto: autor a publikace „Vyržet! Paměti generála Tomáše Sedláčka“

V motolské nemocnici zemřel 27. srpna 2012 armádní generál v. v. Tomáš Sedláček. „O jeho nemoci jsem věděl, ještě tento víkend jsem ho navštívil v nemocnici. I přes vážný stav jsem věřil, že tak, jak to dokázal mnohokrát ve svém životě, se s chorobou dokáže poprat a zvítězí,“ komentoval tuto smutnou událost ministr obrany ČR Alexandr Vondra. „Generál Sedláček byl výraznou osobností moderních českých dějin. Tím výraznější, že nikoho takového už nemáme.“ Pojďme si tedy tuto výraznou vojenskou osobnost připomenout.

Tomáš Sedláček se narodil 8. ledna 1918 v rodině důstojníka ve Vidni. „Naši bydleli ve Vidni dvakrát. Poprvé to bylo v roce 1911, v té době tam byl tátník na intendantním kurzu. Podruhé pak koncem války. Otec totiž sloužil jako konzulární důstojník v Kosovu a rodinu raději nechal v tehdejší metropoli Rakouska-Uherska,“ vzpomínal na první léta svého života generál. „Z Vidně jsme se stěhovali do Toušeně, odkud pocházela maminka. Tam jsme bydleli asi čtyři roky. Otec musel dojíždět do Prahy, kde byl služebně zařazen, a tak rodina šla za ním.“

Tomáš Sedláček senior byl intendantním důstojníkem, nejdříve rakousko-uherské a později československé armády. Postupně dosáhl hodnosti plukovníka. Tomu odpovídala i výchova v rodině. Ze čtyř synů dva absolvovali Vojenskou akademii v Hranicích. Po přestěhování do Prahy všichni vstoupili do vinohradského Sokola. A tak byl Tomáš Sedláček již od dětství veden ke sportu. V sedmnácti letech absolvoval reálku a ihned po maturitě se jako dobrovolník přihlásil k prezenční službě u 1. dělostřeleckého pluku Jana Žižky z Trocnova v Praze-Ruzyni. „Když jsem měl za sebou první rok vojny, chtěl jsem jít na Vojenskou akademii v Hranicích, asi jsem se jim zdál ale příliš mladý, nevzáli mě. Musel jsem ještě rok počkat.“

V roce 1938 byl vyřazen z hranické akademie jako poručík dělostřelctva. To v té době bylo hipomobilní, a tak nemalá část výcviku byla věnována jezdeckví. Tomáš Sedláček bral v té době jízdu na koni jako jeden ze sportů, kterým se věnoval. Hrozně ho to bavilo.

Na jaře roku 1940 odešel přes Slovensko, Maďarsko a Sýrii do Francie.

Do Marseille se dostal 13. května 1940. Tedy v době, kdy Německo zaútočilo na Francii. Byl zařazen do náhradního oddílu, a tak se zde do bojů již nedostal.

Také po ústupu do Velké Británie ho čekalo určité rozčarování. Naše brigáda měla příliš mnoho důstojníků, byl tedy začleněn do důstojnické dělostřelecké baterie. „Myslím si, že tento problém se dal řešit poněkud jinak. Kdyby nás rozdělili do britského dělostřelctva, využili by daleko lépe naše znalosti a schopnosti. A my bychom přitom získali nové zkušenosti,“ rozčiloval se i po letech generál Sedláček. Tato možnost mu byla nabídnuta až později, ve druhé polovině roku 1943. V té době byl zařazen do 112. britského královského lehkého dělostřeleckého pluku v Eastbournu.

Sedláček absolvoval ve Velké Británii i řadu speciálních výcviků. Jedním z nich byl tzv. assault kurz, kterým prošel v osamělé vilce na pobřeží poblíž Fort William. Kromě náročných pochodů prakticky výhradně za deště, se zde učil zacházet s trhavinami a pudovou střelbou. Součástí této přípravy bylo i tiché zabíjení.

Na letišti Ringway pokračoval jeho výcvik parakurzem. Začali teoretickou přípravou. Na maketě letounu se učili nasedat a vyskakovat. Seznamovali je s tím, jak se otevírá padák a jak mají udělat parakotoul. Jeho první seskok byl spojen s prvním letem v životě letadlem. „V podlaze byla díra, tenkrát se to dělalo tak, že si člověk sedl na její okraj, odrazil se a padák měl zachycený karabinou na lanku v letadle. Jak výsadkář padal, popruh vytáhl padák a ten se otevřel. Než k tomu ale došlo, člověk prožíval poměrně velké napětí. Jakmile jsem ale nad sebou uviděl bílý vrchlík, bylo to dobré, docela jsem si to užíval. Skákalo se asi z osmi set metrů, což byla moc malá výška na to, aby se padák uklidnil. Při přistání bylo nutné, abychom dopadli na obě nohy současně a udělali kotoul. Jinak to s vámi praštilo o zem. Při třetím seskoku mě praštila nějaká přezka přes nos, tekla mi krev.“

V létě roku 1944 byl převelen na východní frontu. Přes Gibraltar, Haifu,

Bagdád a Baku se dostává do Černovic, kde je náhradní těleso našich jednotek. S ohledem na dobrou fyzickou kondici a skutečnost, že má za sebou výsadkový výcvik, je zařazen do funkce náčelníka štábu dělostřelctva 2. čs. paradesantní brigády. Přimo z chodu ještě v polobotkách a bez polních doplňků, je společně s brigádou nasazen do bojů v Karpatech. Naštěstí je po několika dnech rozhodnuto o jejím přesunu na Slovensko. „Na pomoc Slovenskému národnímu povstání jsem letěl dvakrát. Poprvé to bylo někdy 14. září. Nad letištěm Tri Duby byla ale mlha, nedalo se přistát. A tak jsme se vrátili. Sedli jsme na polní letiště u Lvova a čekali, až se zlepší počasí,“ vypráví generál. „Nepřetržitě jsme drželi hotovost k přeletu, pořád se ale nic nedělo. Teprve šestého října jsme konečně odstartovali. Nad letištěm Tri Duby byla ale situace úplně stejná jako při prvním

letu. Všude ležela mlha. Přesto jsme šli na přistání.“

Paradesantní brigáda byla nasazena na těch úsecích fronty, kde to nejvíce hořelo. Bojovala u Svatého Kříže, Zvolenu a nakonec i Banské Bystrice. Kryla ústup povstaleckých jednotek. To už ale všem bylo jasné, že povstání mele z posledního. „V pátek 27. října 1944 začali lidé v Banské Bystrici drancovat lihovar. V ulicích byla spousta namazaných, mezi nimi i můj pucák Pišpety, který záhy zmizel a už se neobjevil. Do toho obrazu naprostého zmaru jsme se začali stahovat z města směrem na Donovaly. Tam stály zbytky slovenských jednotek, které se ještě nerozutekly. Cesta do hor byla ucpaná, stejně jako celé údolí. Do toho na nás nalétávaly německé štuky (Ju-87 Stuka poun. red.), proti kterým ještě střelila protiletadlová baterie pod vedením Josefa Bernklaua.“

Po ústupu postavců do hor absolvoval Tomáš Sedláček se zbytky brigády

soustředění na Soliskách a smrtelný ústup přes Chabeneč. „Vycházeli jsme z pokynů, že bychom se podél svahů Nizkých Tater mohli dostat k frontě. Ty vzdálenosti ale byly poměrně velké, navíc se výrazně zhoršilo počasí. Napadl sníh. Přejít těch sto kilometrů se na jednu jevilo jako nemožné,“ vzpomínal Tomáš Sedláček. „V té době jsem měl vynikající fyzickou kondici, s pochodem jsem neměl potíže. Byli však mezi námi lidé, kteří měli velké problémy. Společně s několika důstojníky a spojky jsme se přidali ke skupině Ivana Pazderky. Postupovali jsme po vrstevnici v nadmořské výšce asi tisíc metrů. Pak už to ale dál nešlo, museli jsme sestoupit více dolů. Objevili jsme dřevorubeckou chatu, ve které se skrývala židovská rodina.“

V tomto úkrytu skupina přežila až do listopadu 1944, kdy je vystěhoval Slánský se svými lidmi. Poblíž si museli postavit zemljanku, ve které vydrželi až do února 1945. Uvnitř si topili,

když ale napadl čerstvý sníh, teplem se rozpouštěl, takže jim dovnitř zatekalo. Podařilo se jim sehnat velký pytel plný fazolí, kterými se živili. I ty jim ale po čase došly. Museli tedy shánět jídlo dole ve vesnicích.

„Někdy začátkem února 1945 přepadla skupina Ivana Pazderky na směr k Breznu za použití granátů německý transport. Pod dojmem jejich úspěchu jsme se rozhodli, že provedeme něco podobného. Doma zůstal jenom Nanda, ostatní jsme vyrazili na cestu. Po svazích Nizkých Tater jsme se přesunuli nad Hornou Lehotu. Měli jsme totiž informace o německé dělostřelecké baterii, která byla údajně dislokovaná ve směru na Čertovici. Cestou ale začalo sněžit, napadlo skoro půl metru nového sněhu, což náš postup velmi ztížilo. Strávili jsme tedy noc v kolibě. Když jsme dorazili na místo, nebylo po Němcích ani památky. Museli jsme se tedy vrátit s nepořízenou zpátky.“

Když se v únoru přiblížila fronta, podařilo se jim ji bez problémů přejít až do Brezna. Zbytky brigády se potom soustředily v Kežmarku. Československé velení uvažovalo o jejím doplnění a následném využití k další výsadkové operaci na československém území. Moskva s tím ale nesouhlasila, a tak byl svazek transformován v pěší brigádu. Podle plánu se měla zapojit do bojů až v samém závěru války. Dne 7. května dostala brigáda rozkaz, aby se z Kežmarku přesunula do Valašského Meziříčí. Na cestě mezi Ružomberkem a Žilinou ji zastihla zpráva o skončení války. Velení dostalo rozkaz obsadit jednotlivé posádky na jižním a středním Slovensku a přikrýt tak hranici s Maďarskem. Velitelství brigády bylo v Banské Bystrici. Tomáš Sedláček tam působil ještě asi dva měsíce, než se dozvěděl, že má nastoupit do Vojenské akademie v Hranicích a zajistit tam výuku bojové zdatnosti.

Po skončení Vysoké válečné školy v roce 1948 se Tomáš Sedláček stal přednostou operačního oddělení 11. pěší divize v Plzni. O tři roky později ho zatkl a obvinil ze špionáže a vlastizrady. Ve vykonstruovaném procesu dostal doživotí. „O co tenkrát ve skutečnosti šlo, jsem se vlastně nikdy nedozvěděl. Jedním z mých podřízených v Plzni byl Josef Kučera. Ten byl v kontaktu se spolužákem Zdeněškem. Co tenkrát organizovali, to dodnes nevím,“ řekl nám generál Sedláček.

Postupně prošel proslulým „domečkem“, Pankráci, Valticemi, Mirovem, Leopoldovem. Nakonec skončil v uranovém dole Bytíz. Pustili ho na amnestii v květnu 1960. Rok předtím se s ním rozvedla manželka. „Vzpomínám si, jak nás vezli autobusem. Projížděli jsme příbramskými ulicemi, všechno mi připadalo hrozně zpestřené. Za těch devět let, co jsem strávil ve vězení, se všechno změnilo, musel jsem se učit znovu žít.“

Na plnou rehabilitaci musel ale čekat dalších třicet let, až do roku 1990. ■

Český důstojník v bojích za uhájení územní integrity ČSR v letech 1918–1919

■ PhDr. Jiří Plachý, foto: autor via rodina

Československé legie měly určující vliv při vzniku nezávislého státu. Samotný fakt, že jejich jednotky se 28. října 1918 nacházely vzdálené stovky kilometrů od českých hranic, stavěl neméně důležité úkoly před české vojáky a důstojníky, sloužící dosud v řadách rakousko-uherské armády.

Politický vývoj postupoval velmi rychle – svůj „odchod“ z habsburské monarchie postupně vyhlásily provincie obývané jižními Slovany, Poláci, Ukrajinci a dalšími národnostmi. V poslední bitvě u Vittoria Veneta prorazili Italové a jejich britští spojenci frontu a zajaly tisíce rakouských vojáků, mezi nimi i značný počet Čechů, z nichž byla později zformována tzv. italská Domobrana. Tisíce dalších se ještě před oficiálním vstupem přiměří v platnost vydaly domů. Po 4. listopadu 1918 bylo třeba stotisícovou masu vracející se přes Rakousko zachytit, „roztřídit“, zorganizovat do národních transportů a poslat do svých domovů. To bylo úkolem „neněmeckých“ důstojníků sloužících v rakouských zemích. Jedním z nemnohých Čechů, kteří v té době byli zařazeni na rakouském Ministerstvu války ve Vídni a z této pozice mohli ovlivňovat dění již před rozpadem monarchie, byl referent 12. oddělení, podintendant setník Tomáš Sedláček.

Tomáš Sedláček se narodil 22. ledna 1882 v obci Straky v okrese Nymburk, domovskými byl však příslušný do nedalekých Všejan.

Po vychození obecné školy studoval českou reálku v tehdy samostatných Královských Vinohradech, kde v roce 1900 maturoval. Krátce pracoval u dráhy, ale již na podzim toho roku nastoupil vojenskou službu jako jednorokní dobrovolník u zásobovacího (proviantního) sboru v Budapešti. Následujícího roku se stal důstojníkem rakouské armády z povolání. Ve službě prokázal nesporné schopnosti, protože v letech 1911–1913 byl povolán ke studiu Intendanční školy ve Vídni. Ta byla postavena na roven válečné škole pro důstojníky zbraní a předurčovala své absolventy k zastávání nejvyšších postů v armádě monarchie.

Po vypuknutí války odjel „do pole“ mezi prvními. Krátce působil na ruské frontě, avšak převážnou většinu Velké války strávil na Balkáně, v jižní části obsazené Srbska, kde působil u K. u K. Feldbahn Nr. 3 a u velitelství XIX. armádního sboru v kosovském Prizrenu. Byl také styčným důstojníkem u bulharských jednotek v této oblasti. V listopadu 1917 jej přeložili do Vídne na Ministerstvo války. Bez ohledu na to však zůstával ryzím českým vlastencem.

Ve Vídni prožil rozpad habsburské monarchie, který vnímal velmi intenzivně. Ve svých nepublikovaných pamětech k tomu poznamenal: „Poslanci Tusaroví v posledním prosincovém předsedovi československé vlády – pozn. J. P.) jsem v parlamentu koncem srpna 1918 předložil seznam českých důstojníků u Ministerstva války. Zároveň jsem mu přinesl krátký návrh opatření, aby se budoucí (československá) vláda postarala o to, aby české transporty z fronty vrátily se do vlasti

Plukovník Tomáš Sedláček na portrétním snímku pražského fotoateliéru Langhans z roku 1930. Kromě Čs. válečného kříže 1918 a polského pamětního odznaku 7. Baonu Administracyjnego je na snímku patrný litevský Řád knížete Gedimina III. třídy, který mu byl udělen v roce 1928.

v pořádku, aby snad doma nezačala bésnit a vyrovnávat své účty rozvášněná „soldateska“. Že by bylo dobře české transporty na cestě organisovat, informovat o českém státu a zásobit. [...] Transporty aby přicházely se zbraněmi i s materiálem. Tusar projevil radost, že vše se dobře daří.“ V nejbližších dnech byl pak Sedláček poslán jako čs. vládní zmocněnec do Lince, kudy vedla důležitá trať do Českých Budějovic a dále do Prahy, po níž projížděla většina transportů z italské fronty.

Nešlo jen o činnost velmi důležitou, ale zároveň i nebezpečnou – velkoněmeckým nacionalistům byla činnost českého důstojníka ve městě trnem v oku. Před Vánoci odjel setník Sedláček z Lince do Prahy. Právě včas, aby se 22. prosince 1918 stihl zúčastnit přivítání presidenta Masaryka: „Stál jsem v prvé řadě přímo proti vchodu do Wilsonova nádraží. Byla to jedna z nejkrásnějších a nejvýznamnějších chvil života...“ napsal o tom později.

Nově vznikající armáda přistoupila již počátkem listopadu k obsazování Slovenska. Narazila však na odpor Maďarů, kteří se, i přes prohranou válku, snažili udržet územní integritu zemí „Svatoštěpánské koruny“. Teprve na přelomu let 1918/1919, po skončení obsazování separatistických česko-německých provincií, mohly být zformovány síly, které by se maďarským nacionalistům mohly postavit. Ještě v posledních prosincových dnech byl Sedláček jmenován intendantem II. čs. polní brigády, která se vznikala v Uherském Hradišti. Ještě před tím, než byla brigáda odeslána na Slovensko, zasáhl do jejího osudu politický vývoj. V rozporu s uzavřenými dohodami vypsalí Poláci v jimi prozatímne obsazené části Těšínska volby do varšavského Sejmu a zahájili odvozy do polské armády. Posilovali také svoji vojenskou přítomnost v regionu. Po odmítnutí československého protestu bylo Polákům dáno ultimátum, kterého však neuposlechli. Dne 23. ledna

1919 v jednu hodinu odpoledne zahájily čs. jednotky bojové akce. Konflikt byl ukončen až na diplomatický nátlak Dohodových velmocí v noci z 30. na 31. ledna. Do historie vstoupil jako tzv. Sedmidenní válka. Právě zasazení jednotek II. polní brigády zajistilo československým jednotkám rozhodnou převahu a vítězný postup do nitra polského záboru.

V Těšině, který čs. jednotky obsadily 27. ledna 1919, pak několik dní sídlilo i velitelství II. čs. polní brigády: „Dnes sem přijela komise mezinárodní, která má rozhodnouti spornou otázku mezi Čechy a Poláky. [...] Poláci mají z Paříže zprávy, že my budeme museti Těšín opustit. Něco na tom ale bude, neb i naši páni, co jsou členy té komise, naříkali, že jsou Poláci dobří diplomaté, že jich je a byla celá spousta v Paříži, že pracovali všemi prostředky, kdežto naše zájmy hájil jenom Beneš. [...] Prý to diplomaticky prohrajeme. Jsem na to zvědav. Komise byla slavnostně uvítána. Na náměstí čekaly na příjezd komise dvě válečné setniny – 1 legionářská a 1 čs. Mimo to důstojnictvo a hodně lidstva. [...] Starosta projevil, že město, většinou německé, žije na hranicích dvou národů, které města se domáhají. Podrobují se úplně rozhodné výnosu komise, od níž čekají spravedlnost. Prosi ale, aby posádka čs. z Těšina od mírového rozhodnutí odňata nebyla, že pod českým vojskem obyvatelstvo cítí se býti jisto, a že se Češi zachovali ke městu velmi kavalírsky [...]“, napsal v dopise své ženě 12. února 1919. Velmoci nakonec rozhodly kompromisně a Těšínsko, včetně města samotného, rozdělily mezi oba znesvářené státy.

Brigáda zde však nepobyla dlouho a již v polovině února 1919 byla přesunuta nejdříve do Žiliny a přes Bratislavu do Zvolena. Její jednotky pak na středním Slovensku zajišťovaly stále více „horkou“ demarkační linii mezi s Maďary. Koncem března byl Sedláček přemístěn dále na východ, do Košic, ke 3. čs. pěší divizi pod velením generála Edmonda Charlese Hennocque a jmenován náčelníkem divizní intendanční služby. U divize se v té době se velmi negativně projevovaly důsledky dvojjazyčného velení, kdy většina francouzských důstojníků nehovořila jiným, než svým rodným jazykem. Z domácích důstojníků pak uměl francouzsky málokdo a všechny divizní rozkazy tak musely být vydávány dvojjazyčně, což velmi snižovalo akceschopnost jinak vojensky vysoce kvalitních čs. jednotek: „Pluky a útvary hlásily sice počty i dislokaci, ale hlášení se mnoho dní zdrželo u mladých překladatelů, kteří překládali doslovně a nedovedli posoudit, co je dobré a k čemu to je...“, poznamenal s jistotou hořkosti Sedláček o mnoho let později.

V tomto stavu se divize nacházela i při vypuknutí československo-maďarského konfliktu a stejně tak i při zahájení maďarské protiofenzívy v noci z 20. na 21. května 1919. Československé

jednotky byly nuceny soustředěnému tlaku přesíly maďarských bolševiků ustupovat na celé frontě. Nejkritičtější situace však byla právě v okolí Košic. Rudí vstoupili do města 6. června 1919. Dalším soustředěným nápořem se jim podařilo dosáhnout u Bardějova polských hranic a rozdělit ta čs. jednotky na dvě části. V Prešově o deset dní později vyhlásili loutkovou Slovenská republika rad, v jejímž čele stál kladenský komunista Antonín Janoušek. Během poměrně krátké doby se podařilo morálku a bojovou disciplínu východní skupiny čs. armády konsolidovat, frontovou linii stabilizovat a na některých místech přejít dokonce do lokálních protiútoků. Těžké boje zde trvaly až do samého konce střetnutí. Válka skončila diplomatickou cestou. Pod tlakem Dohodových velmocí maďarské jednotky 23. června 1919 další útočné akce zastavily a postupně se stáhly se za novou demarkační čáru. Prvním čs. důstojníkem, který vjel

a lehce překonala těžkosti materiálního zaopatření i v dobách nejhorších, a že schopnost operujících formací tím byla udržena a umožněna.“ Na východním Slovensku a Podkarpatské Rusi setrval do konce září 1919. Následně byl přeložen k pražskému Ministerstvu národní obrany a dalších 15 let strávil u různých vyšších velitelství a škol při budování intendantního sboru československé armády. Do výslužby odcházel 1. června 1934 v hodnosti plukovníka. Uniformu oblékl ještě krátce během mobilizace v září 1938. Angažoval se v Sokole, Kruhu přátel Nezávislé jednoty Čs. legionářů a v řadě dalších spolků a organizací.

Se svojí rodinou žil v Lázních Toušeni u Čelákovic. Měl čtyři děti. Dva synové, Miroslav a Tomáš, se stali důstojníky z povolání. Tomáš Sedláček mladší roku 1940 odešel za hranice a bojoval v řadách československé zahraniční armády ve Francii, Velké Británii, SSSR a ve Slovenském národním

Podintendant rakouské armády Tomáš Sedláček s rodinou na dovolené v Lázních Toušeni v létě 1918. Na kolenu drží budoucího armádního generála Tomáše Sedláčka mladšího.

v zastoupení velícího generála do osvobozených Košic, byl mezi tím na majora povýšený Tomáš Sedláček...

Za účast v bojích proti Polákům a Maďarům obdržel Československý válečný kříž 1918 s divizní pochvalou. V odůvodnění se uvádí: „Od 28. XII. 1918 do 24. III. 1919 byl [...] přednostou intendantem nově postavené II. čs. brigády. S tou se zúčastnil bojů na Těšínsku, kde mu, jakožto jedinému důstojníku intendantního sboru přináleželo materiální zaopatření všech operujících formací. Od 1. IV. 1919 byl určen přednostou intendantem nově sestavené 3. čs. divize generála Hennocquea, organizoval zásobovací službu nejen u zásobovacích oddělení, nýbrž také u bojových formací, využívající při tom své neobyčejné odborné zdatnosti a celou svou energii. Jeho obezřetnosti, iniciativě a vzornému vyškolení zásobovacího personálu třeba připočítati k zásluze, že oděznutá karpatská skupina generála Distremaua netrpěla újmami

povstání. V září 1942 byl jeho otec v rámci akce „E“ (emigranti) zatčen Gestapem a do února 1943 vězněn v internačním táboře ve Svatoborčicích. Na konci války se zapojil do činnosti ilegální odbojové organizace „Nejvyšší rada vojáků a pracujících lidu“. Zemřel v Toušeni dne 13. ledna 1958. Více než dva roky před tím, než se jeho nejmladší syn Tomáš, pozdější předseda a čestný předseda obnovené Československé obce legionářské a armádní generál ve výslužbě, vrátil po deseti letech domů z komunistického vězení...

Válečná střetnutí s Polskem a bolševickým Maďarskem v roce 1919 bývají dnes vnímána jako dozvuky Velké války. Právě v nich se však rodila nová československá armáda. Společný boj za územní integritu nového státu umožnil lépe překonat rozdíly mezi legionáři a „domácími“ vojáky a lze jej považovat za faktický vznik celonárodních ozbrojených sil Československého republiky. ■

Nezapomínejme na to, čím jsme prošli

■ Jan Procházka, foto: MO ČR a Ladislav Lenk

Ministr obrany Alexandr Vondra se v nedávno vydané knize „Děda se taky nebál“ hlásí k rodinným legionářským kořenům. Jeho vztah legiím, a tím pádem také k Československé obci legionářské, je tedy více než pracovní. Proto jsme ho navštívili a položili mu několik otázek.

Pane ministře čtenářům se právě dostává do rukou obnovený časopis Legionářský směr, jehož vydavatelem je Československá obec legionářská. V čem je podle vás nezbytné spatřovat odkaz legionářů?

Jsem přesvědčený, že je nanejvýš důležité si připomínat významné okamžiky a slavná jména našich dějin, zvláště v době, která tak ráda zapomíná na to, čím jsme prošli, kdo jsou naši spojenci a kdo jsou ti, s nimiž slušní lidé nechtějí mít nic společného. Československé legie se v první světové válce utvářely jako armáda státu, který na své místo na mapě Evropy teprve čekal. Budoucí Československo existovalo nejprve jen v srdcích legionářů-dobrovolníků, kteří se rekrutovali především ze zajateckých táborů. Vedly je ideály, které v nich vypěstovala rodina, škola a zejména Česká obec sokolská. Po roce 1918 se legie staly páteří československých ozbrojených sil. V době okupace nacistickým Německem byly legionářské odbojové organizace jádrem českého odporu. Mnoho legionářů bojovalo na straně spojenců prakticky na všech frontách druhé světové války. Ministerstvo obrany České republiky věnuje poznání a uchování legionářské tradice velkou pozornost. Není to ještě tak dávno, co na ruském východě, v místech, kde bojovali naši legionáři, byly jen se zemí srovnané a bezejmenné hroby. V součinnosti s ruskou stranou vyvíjime velké úsilí k tomu, aby se legionářské hřbitovy opět staly důstojným místem posledního vojákova odpočinku. Namátkou mohu jmenovat Nížnyj Tagil, Pugačev, Kungur, Kazaň, Vladivostok – což je

prostor sahající od Uralu až po Tichý oceán. Legie nejsou a nemohou být pouze čítankovou legendou, ale jsou jedním ze zdrojů, ze kterých se zrodilo moderní češství. Legie zůstávají také apelem, výzvou i kompasem. Apelem k naší všímavosti, výzvou našemu charakteru, kompasem našeho vztahu k vlasti.

V knize s názvem „Děda se taky nebál“ (úryvky přinášíme na jiném místě – poznámka redakce) mimo jiné uvádíte, že vaše rodinné kořeny jsou úzce spjaty s československými legiemi...

Ano, jsem z legionářské rodiny. Dědeček byl legionář. Jmenoval se Vladimír Pleiner, byl to celkem známý malíř a legionář. Jeho rod pocházel od Rakovníka, byl z deseti dětí. Ještě větší legionářskou kariéru udělal jeho bratr, Alois Pleiner-Petrovický. Ten se účastnil bitvy u Zborova, prodělal následný tarnopolský ústup a v bojích s bolševiky u Simbirsku byl těžce raněn. Sice byl invalida, ale za první republiky pracoval na ministerstvu obrany, za prezidenta Beneše to dotáhl až na podplukovníka a za nacistické okupace působil v odboji, v Obráně národa. Často jsem na dědu vzpomínal v dobách protikomunistického disentu a říkal jsem si: Když se děda nebál, nebudu se bát taky. Bylo mi samozřejmě jasné, že ve srovnání s ním riskuji daleko méně.

Ve svém přání tomuto časopisu uvádíte: „Odkaz legionářů vstoupil do historie a jejich jména se stala součástí panteonu hrdinů českých

národních dějin.“ Jednou z významných osobností je bezesporu armádní generál Sergěj Indra, jehož ostatky byly v září uloženy v rodné české půdě. V čem spatřujete odkaz legionáře, armádního generála Ingra?

Československá republika by nevznikla bez hrdinství a statečnosti více než jednoho sta tisíc českých, moravských a slovenských mužů, kteří se během války připojili k československým legiím v Rusku, ve Francii a v Itálii. Jedním z nich byl také Jan Ingr – později okouzlen pravoslavním přijal křestní jméno Sergěj – který se narodil v početné rodině vlkošského starosty Jana Ingra. Byl nejen ruským, francouzským a italským legionářem, československým generálem, ministrem národní obrany československé exilové vlády v Londýně, ale byl také poválečným mimořádným velvyslancem v nizozemském Haagu a spoluzakladatelem Rady svobodného Československa. Byl aktivním účastníkem prvního, druhého a třetího odboje, mužem, jehož životní osud jakoby věrně kopíroval obraz dějin milované vlasti. Armáda České republiky s úctou navazuje na odkaz armádního generála Sergěje Ingra. Neboť vojákův osud je velice individuální, velmi osobní a v tom smyslu neprenosný – to

Vážený čtenáři, toto vydání prvního čísla časopisu Legionářský směr se rodilo za významné podpory Ministerstva obrany ČR v čele s Alexandrem Vondrou. Člověkem, který pochází z legionářské rodiny a idejím čs. legionářů je věrný i v těchto dnech a zřejmě tomu tak bude i nadále. Žel, v době, kdy se chystalo vydání našeho časopisu, odstoupil ze své funkce ministra obrany a my nechceme nic měnit na tom, co popřál našemu listu, na rozhovoru, který nám poskytl, včetně výtahku z knihy „Děda se taky nebál“, který zde přinášíme.

Alexandr Vondra, coby ministr obrany České republiky, po celou dobu svého působení v této funkci měl k Československé obci legionářské, k druhoválečným i novodobým veteránům velmi vřelý vztah. Potvrzením toho je například jeho účast na V. manifestačním sněmu ČsOL v roce 2011, kdy naše sdružení, které chrání a rozvíjí legionářské tradice, velice výstižně pojmenoval jako „SVORNÍK“ mezi minulostí, současností i budoucností.

Vedení Československé obce legionářské

však nebrání tomu, aby byl zejména pro ty, kteří teprve hledají své místo v životě, trvalým vzorem, příkladem a inspirací.

Takovou osobností byl také nedávno zesnulý armádní generál Tomáš Sedláček...

Zcela jednoznačně. Jeho život, to bylo nepřetržitě mravní úsilí o lepší svět. Armádní generál Tomáš Sedláček se stal legendou, která již svou existencí dávala odpověď na otázku co je hrdinství. Nebál se války, nebál se ani totality. Jako mladý muž přísahal věrnost republice. Jeho heslem bylo: Vydržet! Protože pouhé obsazení země není pro žádného okupanta vítězstvím, dokud trvá vůle k odporu. Ale znovu se potvrdilo, že ti, kterým vstoupil do cesty nacismus a komunismus, měli nejen stejného nepřítele, ale také podobný osud. Slibnou poválečnou kariéru Tomáše Sedláčka přerušilo v únoru 1951 jeho zatčení za údajnou velezradu a špionáž. Dostal doživotí. Valdice, Mírov, Leopoldov, Bytíz. Jeho trest přerušila po devíti letech těžkého žaláře amnestie. Satisfakci jeho životnímu úsilí a nezlomné vůli přinesl až rok 1989. Rval se za čest svých režimem pronásledovaných kamarádů. Československá obec legionářská by bez něj nikdy nebyla tím, čím je dnes. Armáda České republiky ztratila jeho odchodem vynikajícího a vzácného člověka, vojáka, který zasvětil celý svůj život boji za svobodu a demokracii. Vážil jsem si toho, že jsem mohl patřit k jeho přátelům.

Pane ministře, dovolím si z historie přeskočit do současnosti. V čele ministerstva obrany působil dva roky. Jak toto období vnímáte?

V uplynulých dvou letech se na Ministerstvu obrany a v Armádě České republiky událo mnoho změn. Naplňujeme postupně programové prohlášení vlády z léta roku 2010. Máme vize, máme plán a máme jasný cíl. Pracovali jsme Bílou knihou o obraně, která je velmi přesnou analýzou současného stavu a definuje základní principy fungování v následujících letech. Závěry Bílé knihy postupně naplňujeme. Resort obrany se za poslední dva roky výrazně proměnil. Chceme transparentní a efektivní ministerstvo, které dobře a s péčí řádného hospodáře zachází se svým majetkem a s rozpočtem, který mu je určen. Chceme moderní, stabilizovanou a dobře vyzbrojenou armádu, která zajišťuje obranu a dobře fungující civilní úřad bez zbytečných činností a bez zdvojených či ztrojených agend. Je to jediná možná cesta. Mnohě se nám za dva roky již podařilo, mnoho práce je však před námi. Cíl je jasný – efektivní úřad, moderní armáda, perfektně vycvičení a vybavení vojáci zajišťující bezpečnost obyvatel České republiky a naše spojenecké závazky. K tomu vedou kroky, které jsme udělali, i ty, které ještě udělat musíme. ■

S legionářskými předky

■ Připravil: Jan Procházka

Před pár týdny se knižních pultech objevila nenápadná, byť počtem stran a tedy tloušťkou zřetelná, kniha s názvem „Děda se taky nebál“, kterou vydalo nakladatelství Paseka. Co v ní čtenář může nalézt? Odpověď je stručná – životní příběh Alexandra Vondry, životní příběh jeho rodiny, jeho předků, ale také příběh samizdatových „dějin“, sametového „tsunami“ a dalších událostí, které Alexandra Vondru ovlivnily a které ovlivnil on. Pro naše čtenáře přinášíme malou ukázkou...

Komu z rodiny jste nejvíc podobný?

Soudě podle fotek, asi dědečkovi z matčiny strany. Nezažil jsem ho, zemřel dřív, než jsem se narodil. Jmenoval se Vladimír Pleiner, byl to celkem známý malíř a legionář. Jeho rod pocházel od Rakovníka, byl z deseti dětí. Vzděláním zahradní architekt, ale celý život maloval, učil se u Otakara Nejedlého. Nebyl to žádný modernista, byl konzervativní krajinář, rád maloval České středohoří. Jezdil hodně po Evropě, nejvíc do Francie, kde se přátelil s Františkem Kupkou. Doma k jeho velkým kamarádům patřili malíři František Tichý a herec a také legionář Zdeněk Štěpánek. Máma s babičkou mi vyprávěly, že to byla taková bujará parta, pořádali docela divoké mejdany.

Děda byl prostě umělec, nekonformní člověk. Pokud ho něco rozcílilo, nechodil pryč pro slovo daleko. Po druhé válce měl krátký flirt s komunistickou stranou, ukončil to však hodně rychle. Prý někde na celou hospodu řval, že Gottwald je vůl. Z partaje vystoupil ještě před únorem 1948.

Říkal jste, že byl legionář.

Ano, jsem z legionářské rodiny. Dědeček byl legionář. Ještě větší legionářskou kariéru udělal jeho bratr, Alois Pleiner-Petrovický. Ten se účastnil bitvy u Zborova, prodělal následný tarnopolský ústup a v bojích s bolševiky u Simbirsku byl těžce raněn. Sice byl invalida, ale za první republiky pracoval na ministerstvu obrany, za prezidenta Beneše to dotáhl až na podplukovníka a za nacistické okupace působil v odboji, v Obráně národa. V roce 1948 byl komunisty degradován. Dědeček Vladimír přestoupil k legiím v roce 1917 v Borispolu a absolvoval celou anabázi až do Vladivostoku, odkud se lodí Titan vrátil přes Singapur, Cejlon a Suez do Prahy. Na Sibiři působil jako kapitán u dopravní rotě a v rodině se tradovalo, že převážel Kolčakovo zlato. Čeští legionáři na železnici střežili carský zlatý poklad. Kde skončil? Nikdo pořádně neví! V Irkutsku se dědeček zamiloval. Oženil se tam s nějakou rusko-francouzskou zchudlou šlechtičkou, jmenovala se Jelizaveta Flérová.

Ale zpátky k dědečkovi. Po smrti první ženy si našel druhou manželku, tentokrát poloviční Němku. Babička Helena „Liddy“, rozená Maturová, pocházela ze Saské Kamenice.

V čem vás děda ovlivnil?

Těžko říct, nezažil jsem ho. Ale asi v genech něco zůstalo. Ve druhé polovině osmdesátých let jsme s Ivanem Lamperem a s Jáchymem Topolem vydávali samizdatový magazín Revolver revue. Časopis původně vycházel od roku 1985 pod názvem Jednou nohou, což byla parafráze na to, že se pohybujeme jednou nohou v kriminále.

Časopis dokonce přišel jako první v samizdatu s reklamou, která upozorňovala na to, co vycházelo v jiných samizdatových edicích našich souputníků. Ale zpátky k dědečkovi. Riskoval jsem s vědomím, že pokračuju v nějaké tradici. Děda byl za vydávání a kolportáž časopisů V boj gestapem zatčen a zavražděn. Dělal správnou věc. Národu šlo tehdy o holou existenci. Lidice byly vypáleny, na popravištích skončili tisíce slavných i bezejmenných vlastenců. Říkal jsem si: Když se děda nebál, nebudu se bát taky. Bylo mi samozřejmě jasné, že ve srovnání s ním riskuji daleko méně.

Těch podobností bylo přitom víc. Také časopis V boj byl dělán v podzemí na cyklostylu. Jedním z jeho zakladatelů byl Vojtěch Preissig, známý výtvarník, písmomalíř a grafik. Také on dbal spolu se svou dcerou Inkou Bernáškovou na estetickou stránku ilegálního tisku. Každé číslo bylo jedinečné. Také on skončil i s dcerou na popravišti. Nedávno jsem našel jednu jeho citaci, která ten dějinný oblok úplně uzavírá: „Musíme si uvědomit, že chodíme před ústím revolveru. Musíme něco dělat v podzemí pro informování těch, kteří informace nemají...“

Ještě k Revolver revue. Čím se odlišovala od jiných samizdatů?

Říkalo se, že je to takový nástupce Světové literatury, který vycházela v šedesátých letech. Ale především jsme, jako mladá generace, chtěli zanechat v alternativní kultuře svoje stopy.

V základním kruhu, který vydával Revolver revue, nebyl nikdo spolupracovníkem StB. Jak jste to dokázali?

Nevím. Asi jsme si dobře vybírali kamarády. Velkou zásluhu na tom měl Ivan Lamper. Ten se k nám připojil ze Zlína, byl velmi náročný, nekompromisní. Netoleroval lidská selhání. Bez něj a bez jeho „drajvu“ by časopis a skupina kolem něj nepřežily.

Ale státní policie po vás stejně šla...

Samozřejmě. Byly domovní prohlídky a v roce 1989 přišel úder nejtvrší. Do základů vyhořel dům v Břevnově, který patřil Františkovi a Olince Hochmanovým a kde byla jedna z největších tiskáren časopisů. StB se pomstila. Sice se to nikdy nevyšetřilo, ale jsem přesvědčen, že za tím stáli oni. Nebylo to konec konců poprvé, kdy sáhli k takovým metodám. Už dříve lehl popelem dům v Kerharticích na Českolipsku, kde se krátce před tím požárem konal koncert Plastiků. Dům v Rychnově na Děčínsku, kde manželé Princovi pořádali různé kulturní akce, odstřelila státní moc dynamitem přímo před očima dětí jeho majitelů. Byla to docela drsná doba.

Jak jste se díval na ty, kdo podlehli a podepsali spolupráci?

Lidem, kteří aktivně udávali za prachy, těm bych ruku nepodal. Ale nechci to generalizovat. Každý příběh je jiný. Pokud to někdo nedělal za prachy, pokud to bylo jen selhání ze strachu či nevědomosti, tak mu nic nevyčítám. Mnozí estébáci byli skutečně sadisti a libovali si, když někdo projevil strach. Každý nemůže být hrdina. Ale každý má právo na svobodný projev.

Více se dočtete ve zmíněné knize „Děda se taky nebál“.

Malé ohlédnutí za dvaceti lety, které čeští vojáci strávili v zahraničních misích

■ Text a foto: Vladimír Marek

Armáda České republiky počátkem nadcházejícího roku oslaví dvacet let své existence. Kromě jiného je to dvacet dlouhých let, kdy naši vojáci plnili úkoly v náročných klimatických podmínkách a nasazovali své životy během zahraničních misí v krizových oblastech světa, africkým Kongem počínaje a hornatým Afghánistánem konče. Právě proto jsme se této oblasti rozhodli věnovat pozornost. Za těch dvacet let bylo ale zahraničních misí tolik, že je to spíše námět pro publikaci. Přinášíme tedy alespoň jejich seznam a pár zajímavých momentů z těchto zahraničních operací.

UNPROFOR/UNCRO

Ve čtvrtek 3. srpna 1995 přišel na stanoviště Tango 23, na kterém sloužili společně s dalšími českými vojáky četař Petr Valeš a rotmistr Luděk Zeman, rozkaz zvýšit počet hodin strávených na pozorovacích stanovištích. O pouhý den později byl vyhlášen nejvyšší, rudý stupeň pohotovosti. V té době ale již chorvatská vojska nastupovala do operace Bouře (podle některých zdrojů Tajfun). V polodni se na stanoviště Tango 23 probíla zhruba třicetičlenná skupina chorvatských vojáků doprovázená několika tanky.

„Z vysílačky jsme se dozvěděli, že přes ostatní úseky se již přehnala fronta a je na nich relativní klid. U nás to ale pořád bouchalo naplno,“ líčil po letech zástupce velitele čtyř nadporučík Milan Nechvátal.

V devět hodin večer se situace konečně poněkud uklidnila. Všichni věřili, že z nejhoršího jsou již venku. Přesto nadále monitorovali situaci. Na pozorovacím stanovišti se střídali po hodině. V sobotu 5. srpna brzy ráno nastupoval do služby Petr Valeš. Volal na Ludka Zemana, ať sejde dolů z pozorovacího stanoviště, že ho jde vystrídat. Právě v tom okamžiku vpadlo na pozici našich vojáků několik Chorvatů. Zřejmě se tady chtěli ukrýt.

„Společně s dalšími dvěma kolegy jsem seděl bezprostředně u východu z bunkru. Zaslechli jsme nějaké hlasy. Rozhodli jsme se, že zjistíme, co se děje. Sotva jsme však vyběhli ven, přiletěl minometný granát, který zasáhl přímo náš bunkr. Ucítil jsem náraz do stěhna. Nejdříve jsem si myslel, že mne praštil odražený kámen. Snažil jsem se dostat co nejrychleji zpátky do krytu. Výbuch přerušil proud elektřiny, všude kolem byla tma. Až když kluci přinesli baterky, zjistil jsem, že mám ve stehně střepinu,“ vzpomínal rotmistr Roman Čelanský.

Zranění utrpěli i další vojáci. Četař Jiří Suda dostal zásah do zad. Četař Jiří

Hubáček měl zraněnou nohu a ruku. Když mu vojáci sundali přilbu, zjistil, že se podruhé narodil. Měl v ní díru velkou jako pěst. Nejhůře ale dopadli Luděk Zeman a Petr Valeš. Prvnímu z nich utrhly výbuch obě nohy. Rozsah jeho zranění se prakticky neslučoval se životem. I v případě kvalifikované lékařské pomoci přímo na místě by ho asi těžko bylo možné zachránit. Petr Valeš přišel o ruku, další těžké poranění měl v oblasti zad.

„Obrněný transportér s lékařem, který nám vyrazil na pomoc, ale zadrželi Srbové. Stále ještě zuřily boje. Po dlouhých diskusích pustili dál jen lékaře. Musel jít pěšky. Velitelství nakonec rozhodlo o tom, že budou stažení nejen ranění, ale i ostatní vojáci. Všude kolem byla rozmístěna spousta min. Jednomu z řidičů se podařilo zprovoznit obrněný transportér, který vyrazil před námi. Postupovali jsme v jeho stopách. Uvědomovali jsme si, že každou chvíli může něco explodovat. Byl to nekonečný úsek. Nakonec jsme se ale ve zdraví dostali na velitelství. Tedy až na dva skvělé kamarády,“ popisoval nadporučík Michal Nechvátal.

SFOR

Jednu z prvních a zároveň také nejvážnějších krizí během mise SFOR v Bosně a Hercegovině museli naši vojáci řešit v obci Otoka. Devatenáctého dubna 1996 v dopoledních hodinách využilo volného pohybu osob přes hraniční linii v této oblasti několik muslimských rodin. Postupně přes most přešlo asi 300 osob. Kolem jedenácté hodiny se bosenští Muslimové shromáždili na hlavní komunikaci spojující Otoku s Novim Gradem a napadli srbskou policejní stanici. Postupně přes most pod muslimskými vlajkami dál na Novi Grad, a to až do okamžiku, dokud se nesesetkali se stejným počtem davem Srbů. Situace se vyhroutil. Čeští vojáci museli zabránit střetu obou skupin.

Naši jednotku v těchto kritických okamžicích vedl kapitán Petr Miler. K prvnímu zásahu došlo kolem druhé hodiny odpolední. Příslušníci českého praporu museli k oddělení znepřátelených skupin použít střelbu do vzduchu ze samopalů a kulometů ostrou municí. Dav se na chvíli uklidnil. Zhruba o hodinu později však museli sáhnout k obdobnému opatření podruhé. Celkem vystřelili asi dvanáct set nábojů.

V devět hodin večer se podařilo českým a kanadským stýcným

důstojníkům domluvit setkání zástupců srbské a muslimské strany. To naštěstí přispělo k celkovému uklidnění situace.

KFOR

Z mnoha let, které čeští vojáci strávili v Kosovu, patřil nesporně k těm nejsložitějším rok 2004. Koncem zimy zde propukly rozsáhlé nepokoje, které se nevyhnuly ani operačnímu prostoru českého kontingentu. Jeden z nejtěžších zápasů svedli čeští vojáci v této době v Lipjanech. Druhá rota sem ve středu 17. března 2004 večer poslala na pomoc Finům kombinovanou četou. „Postupovali jsme proti davu jen tak, bez obrněných transportérů, pochodovali jsme podél uazů,“ vzpomínal velitel čtyř poručík Roman Ondroušek. A právě to zřejmě zapůsobilo. Mezi kosovskými Albánci se totiž rozšířila informace, že je proti nim nasazena speciální jednotka. „Měli z nás viditelný respekt, rukama jsme jim vytrhávali hole a házeli je do davu,“ řekl nám velitel družstva podpraporčík Antonín Kropáček. Ani tento bývalý průzkumník se však netají tím, že právě v těchto okamžicích prožívali naši vojáci horké chvílky. Byla tma, všude kolem bouchaly granáty a ozývala se střelba. Kosovští Albánci navíc používali vyslovené zákeřné metody. V prvních řadách demonstrujících šly často ženy a děti. Střelci přitom byli ukryti uvnitř davu. Lidé házeli většími kameny, mezi nimi ale občas přilétl i nějaký ten granát. V Kropáčkově družstvu navíc převládali nováčci. Nikdo z nich však neselhal. V těch nejhorších okamžicích se jeden mohl spolehnout na druhého. Velení chtělo využít především jazykovou a kulturní blízkost českých vojáků, a tak se je snažilo nasadit pokud možno do bezprostředního kontaktu s demonstrujícími a obléhanými Srby. A to zřejmě také nakonec rozhodlo.

Enduring Freedom

Bylo 29. března 2003, do druhé hodiny noční chybělo jen pár minut. Na Kuvajt City v oblasti obchodního centra Sharq Market dopadla irácká raketa. Situace byla hodně vážná.

Čeští a slovenští chemici okamžitě vypravili na místo dvě výjezdové skupiny. To, co se dělo všude kolem místa incidentu ve čtvrt na tři nad ránem, připomínalo jarmareční rej Matějské pouti. Život Kuvajtanů bývá nejspíš poměrně šedivý a nudný. Asi proto místo toho, aby se po dopadu rakety na jejich metropoli šli schovat do krytu, vítají každé vzrušení a snaží se protlačit co možná nejbližší epicentru výbuchu. Českým chemikům připadá poněkud zvláštní uprostřed tohoto hemžení měřit otravné látky v ovzduší. Velitel výjezdové skupiny praporčík Alan Kantor se ale chová jako profesionál. Mohly by zde být použity biologické látky s poměrně dlouhou inkubační dobou. Vysílá tedy laboranta, aby odebral vzorky a provedl

měření. Slováci mají pro jistotu ještě všechno dublovat.

Tlaková vlna po výbuchu hlavice poměrně silně poškodila tuto část Sharq Marketu. Naštěstí se ve zdejším kině zrovna nepromítalo, a tak nejsou žádné ztráty na životech. Pouze dva lidé byli lehce zraněni.

Ochranné obleky a masky uvolňují českým chemikům cestu. Rotný Jiří Milt otevírá hliníkový kufřík. Aktivuje měřicí přístroje a do malých sáčků ukládá odebrané vzorky. „Není tady vůbec vidět, potřeboval bych světlo,“ drmolí přes ochrannou masku. Když konečně místo dopadu rakety vyřízne ze tmy světelný kužel, pokračuje: „Je to čisté, nic tu není.“ Výsledky měření je ještě potřeba nahlásit výpočetní analytické skupině na základnu. Naším chemikům ale padá kámen ze srdce. Zbraně hromadného ničení v tomto případě nebyly použity.

MONUSC

V lednu 2009 se v Kongu znovu naplno rozpoutaly boje. Z Rwandy přešlo

hranice na základě dohody s konžskou vládou asi pět tisíc vojáků. Nastala nová ofenziva. Český pozorovatel

kapitán Hynek Pavlačka o vzniklé situaci pravidelně informoval nejen nadřízené stupně, ale i náš zastupitelský úřad. To proto, aby i čeští občané chystající se do těchto končin měli čerstvé informace.

Složitá situace nastala i v okamžiku, kdy bylo rozhodnuto o stažení 85. brigády konžské armády z této oblasti. „Nebyli to vlastně ani vojáci, a už vůbec tak nevypadali a nechovali se tak. Orvaní, špinaví, kradli a rabovali na potkáni. Prostě sběr. Do nové posádky se přesunovali pěšky. Po cestě likvidovali základní školy. Děti brali s sebou a nutili je, aby jim nesly výstroj a zásoby. Když byli školáci vyčerpaní, ozbrojenci přepadli další školu a vyměnili je za jiné,“ popisoval kpt. Pavlačka. „V těchto krajích lidé stále věří, že když snědí Pygmeje, získají jeho sílu, a pokud souloží s Pygmejkou, budou mít velkou sexuální potenci. A tak po cestě i znásilňovali. Jedna triadvacetiletá žena na následky toho v nemocnici ve Walikale zemřela.“

Hynek Pavlačka se začal okamžitě o tento případ zajímat. Podarilo se mu shromáždit dostatek důkazů. Ze všech stran ale slyšel, aby do toho příliš nešoural, že se jedná o vládní vojáky. A tak si počkal na poradu, na které byly vedle pozorovatelů zastoupeny i vládní síly, místní policisté a nevládní organizace. Když na tomto fóru přednesl konkrétní důkazy, nebylo to již možné utulnat. Přimo ve Walikale se konal soud s obviněnými vojáky. „Díky tomu získali pozorovatelé u obyčejných lidí výrazný kredit. Všichni totiž viděli, že se v případě určitých nepravostí dokážeme postavit i vládním vojákům,“ uvádí kapitán Pavlačka. „Do Walikale pak přišla 1. mix brigáda, která měla zcela jinou úroveň. Její vojáci disciplínu dodržovali. Většina z nich mluvila anglicky. Vzájemně jsme si vyměňovali informace. Na čem jsme se dohodli, to platilo. Podarilo se mi přesvědčit velitele, že je v jejich zájmu, aby se jako národní armáda očistili. Mnohem více pak cepoval své podřízené a dohlížel na ně.“

ISAF

Do Afghánistánu odletěl nadporučík Jiří Luža 11. srpna 2008. V českém provinčním rekonstrukčním týmu v Lógaru sloužil jako zástupce velitele mobilního pozorovacího týmu. První říjnový den dostal za úkol provést průzkum a najít odpalovací místa, ze kterých protivník ostřeluje čínskými raketami základnu. Bylo to v oblasti Baraki Barak, což je samotná hranice, kam až vyjíždějí naši vojáci. Hornatému území dál na západ se přezdívalo zóna smrti. Vliv Tálibánu byl zde příliš silný.

Čtyři vozidla Humvee se přesunovala po silnici Georgia. Dostala ale rozkaz z ní odbočit na náhradní trasu. Po nějaké době narazila na vádí (údolí či rokle vzniklá erozí občasných vodního toku v pouštích a polopouštních oblastech), které bylo z dálky těžko rozpoznatelné. Humvee nemělo až takovou průchodivost terénem, a tak jedno z vozidel na této překážce uvízlo. „Snažili jsme se ho vyprostit, když najednou ze šesté hodiny přilétlo ‚erpégěčko‘. Vybuchlo asi dva metry od auta. Bohužel právě v tomto prostoru se nacházeli naši kluci. Protivník prakticky okamžitě zahájil palbu z kulometu a dalších pěchotních zbraní,“ popisoval incident Lužův podřízený praporčík Martin Karvan, který se této operace účastnil jako střelec z věže vozidla. „Kolega ve věži druhého Humvee začal střílet jako první. Měl granátomet a kulomet PKB. Jeho reakce byla perfektní. Ukázal nám, odkud je vedena palba, takže jsme se mohli přidat. Poměrně brzy se nám podařilo zlikvidovat jedno z ohnisek útoku.“

Střepiny při výbuchu „erpégěčka“ poranily pět vojáků a část týmu byla zaměstnána jejich ošetřováním. Jiní vojáci se navíc snažili vyprostit zapadlé vozidlo. V jednom z vozidel Humvee byli dva novináři. V tomto okamžiku proto spočíval odpor na bedrech především střelců ve věžích obou zbývajících vozidel.

„Protože jsme byli v oblasti, kde se vedl boj, nemohli jsme přivolat leteckou záchranku. Snažil jsem se navázat spojení se základnou, žádali jsme o leteckou podporu, přistavení vrtulníku MEDEVAC na základnu a vyslání týmu rychlé reakce,“ vzpomínal nadporučík Luža. „Spojení ale fungovalo pouze jedním směrem. Nikdo mi nepotvrdil, že naši informaci dostali. Museli jsme se tedy spoléhat pouze na sebe. Kryli jsme se palbou a postupně se stahovali.“

Problém byl ale v tom, že ve vádí uvázlo další vozidlo. Museli se tedy pro něj vrátit. Protivník však dotíral natolik, že stroj nebylo možné vyprostit. A tak vojáci vymazali informace ve vysílačce a v rušičkách, vzali zbraně a munici a auto zlikvidovali. Jeho osádka se pak krytá vozidlem Humvee, které jim přijelo na pomoc, stáhla. Jak se dostali z doštelu, nasedli vojáci, kteří se nevešli dovnitř, na automobil zvenku. Mezitím vyrazil ze základny Shank český a americký tým rychlé reakce. ■

Přehled misí AČR 1993–2012

- UNPROFOR/UNCRO – Jugoslávie (1992–1996)
- IFOR – Bosna a Hercegovina (1996)
- UNTAES – Chorvatsko (1996–1998)
- SFOR I a II – Bosna a Hercegovina (1996–2001)
- AFOR – Albánie, Turecko (1999)
- KFOR – Kosovo (1999 – 2011 pak již jen skupina na velitelství KFOR)
- Essential Hardvest – Makedonie (2001)
- Enduring Freedom – Kuvajt (2002 – 2003)
- ISAF – Afghánistán (2002 – trvá doposud)
- Iraqi Freedom – Irák (2003)
- IZ SFOR/MNF-I – Irák (2003–2009)
- Enduring Freedom – Afghánistán speciální síly (2004, 2006, 2008–2009)
- Operace Althea (EUFOR) – Bosna a Hercegovina (2004–2008, pak zastoupení na velitelství v Sarajevu, trvá doposud)
- EUFOR Schad/RCA (2007–2009)
- Operační velitelství EU BG – SRN (2009)
- Baltic Air Policing – Litva (2009, 2012)
- Multinational Force and Observers (MFO) – Egypt (2009, trvá doposud)
- EU NAVFOR Atalanta – Velká Británie (2010, trvá doposud)

Aktivity AČR v pozorovatelských misích OSN v letech 1993–2012

- UNGCI (United Nations Guards Contingent in Iraq) – Irák (1991–2003)
- UNSCOM (United Nations Special Commission) – Irák (1991–1993)
- UNPROFOR (United Nations Protection Force) – Jugoslávie (1992–1996)
- UNOMOZ (United Nations Operation in Mozambique) – Mosambik (1993–1995)
- UNOMIL (United Nations Observer Mission in Liberia) – Libérie (1993–1997)
- UNOMIG (United Nations Observers Mission in Georgia) – Gruzie (1994–2009)
- UNCRO (United Nations Confidence Restoration Operation in Croatia) – Chorvatsko (1995–1996)
- UNPREDEP (United Nations Preventive Deployment Force) – Makedonie (1995–1999)
- UNTAES (United Nations Transitional Administration for Eastern Slavonia) – Chorvatsko (1996–1998)
- UNMOP (United Nations Mission of Observers in Prevlaka) – Chorvatsko (1994–2002)
- UNMOT (United Nations Mission of Observers in Tajikistan) – Tádžikistán (1994–2000)
- UNMIK (United Nations Interim Administration Mission in Kosovo) – Kosovo (1999 – trvá doposud)
- UNAMSIL (United Nations Mission to Sierra Leone) – Sierra Leone (1999–2005)
- MONUSC (United Nations Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo) – Demokratická republika Kongo (2000, trvá doposud)
- UNMEE (United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea) – Etiopie a Eritrea (2001–2008)
- UNMIL (United Nations Mission in Liberia) – Libérie (2003–2008)
- UNAMA (United Nations Assistance Mission to Afghanistan) – Afghánistán (2008, trvá doposud)
- UNSMIS (United Nations Supervision Mission in Syria) – Sýrie (2012)

Aktivity AČR v pozorovatelských misích OBSE v letech 1993–2012

- OBSE – Gruzie (1994–2005)
- OBSE – Moldávie (1997)
- OBSE – Náhorní Karabach (1995–2001)
- OBSE – Bosna a Hercegovina (1996–2001)
- OBSE – Chorvatsko (1997–2001)
- OBSE – Čečensko (1998– 001)
- OBSE – Albánie (1999–2001)
- KVM (Kosovo Verification Mission) – Kosovo (1999)
- OBSE – Kosovo (1999–2000)

Mise jiných mezinárodních vládních organizací v letech 1993–2012

- DK NS (NNSC – Neutral Nations Supervisory Commission) – Korejský poloostrov (1954–1993)
- MAPEXT-ZEU – Albánie (1998–2001)

Když se řekne péče o válečného veterána ...

■ Text a foto: Ladislav Lenk

Je úterý 4. dubna 2012 a ráno to na Černém mostě v Praze pěkně fouká, když nastupují do auta Petra Hozlára, tajemníka Československé obce legionářské a současně i vedoucího projektu Péče o válečné veterány, abychom spolu vyrazili směrem na východní Moravu, konkrétně do Zlínského kraje.

Proč? Na tuto odpovídá Petr Hozlár jednoduše: „Setkáme se zde s krajským koordinátorem projektu Péče o válečné veterány, společně s ním navštívíme jednoho válečného veterána, já s koordinátorem proberu některé detaily spolupráce s centrem, případně budeme řešit otázky spojené s fungováním projektu v tomto kraji. Není to nějaký můj výmysl, ale součást kontrolní činnosti, kterou musím jako vedoucí projektu vykonávat.“

Zastavení pod Hostýnem

Dobrá, uvidíme. Po otravné a únavné cestě po D1 se nakonec blížíme k Bystrici pod Hostýnem. Vpravo od nás vidíme slavný Svatý Hostýn a pak již zastavujeme na předem smluveném místě. Zde nás se svým autem očekává krajský koordinátor projektu POVV Dalibor Javořík. Je s ním i po starší milá paní. Tajemnice Základní organizace ČSBS v Kroměříži Marta Nováková. Ne náhodou. Jak se dozvídáme, pravidelně se totiž zúčastňuje spolu s Daliborem Javoříkem návštěv válečných veteránů, z nichž skoro všechny zná osobně a má s nimi skvělé osobní vztahy.

To se ostatně potvrzuje za pár desítek minut, kdy dorážíme do obce Rusava nalézající se přímo na úpatí Hostýnských vrchů. Všichni čtyři se vydáváme do úhledného domu, kde žije válečný veterán Leopold Mysliveček. Ten nás vítá připravenými pantoflemi, příkladně uklizeným a příjemně vytopeným obývacím. S Martou Novákovou i Daliborem Javoříkem se vítají jako staří dobří známí.

Leopold Mysliveček bojoval v roce 1945 v řadách 1. čs. partyzánské brigády Jana Žižky, která působila v dnešním Zlínském kraji, a má statut válečného veterána, jednoho z mnoha těch, o něž se nyní ČsOL v rámci projektu Péče o válečné veterány stará. Je mu 86 let a svému terénnímu pracovníkovi, jakož i nám, se upřímně svěřuje, že zdraví mu už neumožňuje to, co dřív. „Ještě před dvěma roky jsem si sám řezal a štípal dřevo na topení, dneska jsem rád, že uklidím a zaopatřím pejska,“ svěřuje se. Nyní má potíže vyjít od autobusové zastávky do mírného kopečka ke svému domu, když jede od lékaře. Naštěstí pomáhá syn, který

odveze a vypere prádlo, obědy mu dováží služba a je tu i terénní pracovník v osobě Dalibora Javoříka, který ho pravidelně navštěvuje a pokud je třeba, vše potřebné zařídí.

Takový je už osud válečných veteránů. Například Leopold Mysliveček si s spolu s Martou Novákovou postěžovali, že dříve jen v Rusavě žilo 19 válečných veteránů. Nyní zbyl jen on jediný. O to více je nyní důležitá práce terénních pracovníků projektu POVV, aby těm žijícím poskytovali maximální péči, především pak osobním kontaktem. Není to nic jednoduchého. Například krajský koordinátor projektu Dalibor Javořík, který zároveň funguje jako terénní pracovník, pravidelně objíždí a v průměru každé dva měsíce navštíví 79 veteránů ze 130 žijících ve Zlínském kraji. Jak slíbil Leopoldovi Myslivečkovi, určitě se u něj objeví na začátku června. A prý si spolu pořádně popovídají na krásném sezení umístěném v kopci v zahradě naproti domu...

Co je projekt POVV?

Začneme tím nejdůležitějším: hlavním cílem projektu Péče o válečné veterány (POVV) je napomáhat válečným veteránům při plnohodnotném zapojení do života společnosti a bránění jejich sociálnímu vyloučení. A co to konkrétně obnáší v praxi? Strohým jazykem zadání to je vytvoření databáze válečných veteránů, provozování bezplatné telefonní služby – linky pomoci, zajištění pravidelného osobního styku s válečnými veterány, poradenská pomoc při čerpání sociálních a zdravotních programů a při řešení sociálně-právních a zdravotních problémů, poskytování informací veteránům o možnostech zvýhodnění při využívání různých programů v oblasti sociálního zabezpečení a sociálních služeb pro tyto osoby, předávání informací místním samosprávným orgánům o životních jubileích a dalších významných událostech v životě veteránů, organizováním osobních setkání při příležitosti životních jubileí veteránů a jejich zapojení do přednáškových činností ve školách, do spolupráce se společenskými organizacemi a zajištění jejich aktivní účasti na pietních a vzpomínkových akcích v regionu a v celé ČR.

V krásném domě na kraji Hostýnských vrchů žije válečný veterán Leopold Mysliveček. Ten nás vítá připravenými pantoflemi, příkladně uklizeným a příjemně vytopeným obývacím.

Téměř osmnáct tisíc návštěv

Československá obec legionářská na základě výběrového řízení, v němž zvítězila, realizovala tento projekt velmi úspěšně v letech 2010-2011. Pod vedením tajemníka ČsOL a realizátora projektu br. Emila Cigánika byl vytvořen tým 43 terénních pracovníků, kteří po celé dva roky pečovali minimálně jedenkrát za tři měsíce o své přidělené veterány. Jedno číslo hovoří za vše: během dvou let terénní pracovníci uskutečnili celkem 17 479 návštěv u válečných veteránů! Vznikla rovněž databáze veteránů, nepřetržitě byly aktualizovány jejich adresy, telefonní spojení, měsíčně se řešilo 10-12 žádostí o umístění válečných veteránů do domovů s pečovatelskou službou nebo domovů důchodců a dalších podobných center. To se podařilo v 78 případech dotáhnout do úspěšného konce.

Dva roky byla také provozována bezplatná linka pomoci, která za zmíněné období řešila 478 hovorů týkajících se informací o možnosti využití lázeňské a rekreační péče, o umístění do domova důchodců, řešení byly ale třeba i žádosti na objednání operací nebo vyšetření v nemocnicích, stejně jako smutná oznámení o úmrtí válečného veterána ... Dana Nosková, která linku a následně řešení daného problému zajišťuje, by mohla o takové komunikaci vyprávět celé hodiny...

O tom, co taková pomoc znamená pro válečné veterány, možná nejlépe svědčí dopis válečného veterána Michala Izaje, který přišel do ústředí obce legionářské: „Chci se vyjádřit k této službě pro nás, válečné veterány, která byla velmi přínosná. Já sice žiji obklopen rodinou, manželkou a dcerou se zetěm, ale je mnoho těch, kteří to štěstí nemají. Můj terénní pracovník mi v mnohém velmi pomohl, byl pro mě spojením se světem ostatních kamarádů veteránů, kteří tak jako já již nejsou mobilní, a v neposlední řadě mne informoval o aktuálních změnách ve zdravotní a sociální politice, kde se již opravdu špatně orientuji. Po stránce lidské měl vždy vlídné slovo a se zájmem naslouchal mým strastem nebo vzpomínkám na aktivní dobu ...“

Pokračujeme i v roce 2012

Také v roce 2012 Československá obec legionářská splnila podmínky a kritéria Ministerstva obrany ČR pro to, aby pokračovala v projektu Péče o válečné veterány. Ten má za sebou první úspěšné čtvrtletí. To ostatně byl hlavní závěr porady krajských koordinátorů a terénních pracovníků projektu, která se konala 11. dubna v hotelu Legie v Praze. Ve své prezentaci to výmluvně doložil současný vedoucí projektu POVV a tajemník ČsOL Petr Hozlár. Konstatoval, že cíl projektu napomáhat válečným veteránům při plnohodnotném zapojení do života společnosti, bránit jejich sociálnímu vyloučení a poskytovat jim individuální péči se daří naplňovat. Nyní se projekt týká 1562 válečných veteránů a jen za první tři měsíce letošního roku u nich čtyřicet terénních pracovníků uskutečnilo 1565 návštěv. V rámci projektu i nadále funguje bezplatná linka pomoci, na niž se obrátilo 127 žadatelů, většinou s prosbou na zajištění vyšetření v ÚVN Praha nebo na umístění do domovů s pečovatelskou službou.

A to je asi vše, anebo ne?

Vracíme se do Prahy. Ne tak doce-la. V Brně, v budově městské radnice, kam jsme zamířili, se setkáváme s krajským koordinátorem projektu POVV v Jihomoravském kraji Františkem Trávníčkem a terénním pracovníkem Vlastimilem Maršou, kteří sem doprovázejí válečného veterána Josefa Straku. Ten 26. února oslavil sté narozeniny. Za naší přítomnosti ho přijímá primátor Brna Roman Onderka, aby mu do-datečně popřál k tomuto významnému jubileu a předal drobné dárky.

Primátor se při této příležitosti dozvěděl od Františka Trávníčka, že v současné době v Brně žije 95 válečných veteránů. V celém kraji ČsOL v rámci projektu POVV pečuje o sto třicet veteránů, mnohdy ve velmi pozehaném věku. V této souvislosti zde vznikl a neoficiálně byl vyhlášen „Klub stovkařů“ Jihomoravského kraje, v němž Josef Straka zaujímá třetí místo – před ním je válečný veterán domácího odboje Stanislav Spáčil se 103 roky a Rudolf Albrecht, sokol a válečný veterán ve věku 101 rok.

Vedoucí projektu POVV Petr Hozlár a krajský koordinátor Milan Žufja-Kunčič při návštěvě válečného veterána brigádního generála Mikuláše Končického v Olomouci, který se zde léčil po úraze a následné operaci.

Přijetí Josefa Straky primátorem Brna Romanem Onderkou

A to jsou ti, kteří péči o válečné veterány naplňují každodenní obětavou prací – krajský koordinátoři a terénní pracovníci. Tentokrát na dubnové poradě v hotelu Legie v Praze.

Slavnostní křest knihy Oldřicha Zeleného „Život kluka z hájenky“

No, a to je asi vše na téma péče o válečného veterána... Momentálně!

Uplynul půlrok ...

Uplynul půlrok a píše se 22. listopad 2012. A my opět vyrážíme z Prahy směrem na východ, tentokrát na Vysočinu, konkrétně do Jihlavy. Krajský koordinátor projektu Péče o válečné veterány Karel Jeřábek nás vítá v pěkném prostředí pivovarské restaurace, kam pozval válečné veterány kraje Vysočina k malému předvánočnímu setkání, navíc velice slavnostnímu. V jeho rámci se totiž chystá křest publikace nesoucí název „Život kluka z hájenky“. Jde o vzpomínky válečného veterána Oldřicha Zeleného, které v rámci projektu POVV ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR vydala Československá obec legionářská. Prvních šedesát výtisků jsme sem právě dovezli.

Když před půlrokem nabídl Oldřich Zelený své vzpomínky k publikování, nemohl mu nikdo nic slíbit. Ale díky projektu ČsOL POVV se to podařilo. Na slavnostním křtu knihy jsou přítomni jako kmotři vedoucí projektu Petr Hozlár a člen Předsednictva republikového výboru ČsOL Tichomír

Mirkovič, současný starostové obce Věcov a Roženské Paseky, kde se odehrává příběh válečných let Oldřicha Zeleného, jeho manželka, sestra, syn, dcera, zástupci ČSBS a SVV, váleční veteráni. Teče šampaňské, dojatý Oldřich Zelený slibuje, že ještě něco napíše...

Naprosto důstojnou tečkou za tímto krásným dne pak činí vystoupení mezosopranistky Tani Janošové, která v krátkém pořadu uváděném „spřáteleným“ krajským koordinátorem projektu POVV z Brna Františkem Trávníčkem zazpívá několik písní a árií. Proti mně sedí dvě pracovnice krajského vojenského velitelství – v jejich očích vidím slzy, ale nechtějí se k nim přiznat...

P.S.

K 6. 11. 2012 pečovala Československá obec legionářská v rámci projektu POVV o 1430 válečných veteránů. Terénní pracovníci projektu od začátku roku k tomuto dni uskutečnili celkem 6700 návštěv u veteránů, 19 veteránů bylo za jejich účinné pomoci umístěno do domovů pro válečné veterány či LDN. Žel, od začátku roku zemřelo 201 válečných veteránů...

Program preventivní zdravotní péče ve FN Motol v Praze

JEDE NA PLNÉ OBRÁTKY!

■ Ladislav Lenk, foto: autor

Mezi Fakultní nemocnicí v Praze Motole a Československou obcí legionářskou bylo podepsáno memorandum o spolupráci při poskytování zdravotních služeb členům Československé obce legionářské, která sdružuje a pečuje o válečné veterány České republiky.

V memorandu se zdůrazňuje, že Fakultní nemocnice v Motole si hluboce váží válečných veteránů, oceňuje jejich nezpochybnitelné zásluhy o Českou republiku a příští generace. Proto jim chce poskytovat komplexní zdravotní péči a usnadnit jim přístup k této péči na jednom místě. Bylo dohodnuto, že FN Motol nabídne jak válečným veteránům, tak i všem členům ČsOL a jejich rodinným příslušníkům (manželka, manžel, děti, vnoučata) na základě uvedeného memoranda preventivní zdravotní péči. Jedná se o komplexní bezplatné vyšetření, které bude probíhat při jedno až dvoudenní hospitalizaci na interním oddělení nemocnice.

Všechny zdravotní úkony jsou v tomto případě hrazeny v rámci individuálního zdravotního pojištění, zdravotní poplatky za pobyt v nemocnici jsou hrazeny sponzorsky. Pouze dopravu do nemocnice si zájemce zajišťuje sám a na vlastní náklady. U starších osob či osob s vážným zdravotním problémem je žádoucí doprovod s možností hospitalizace na jednom pokoji a nabídkou komplexního bezplatného vyšetření.

Jedním z prvních, kdo využil nabídky preventivní zdravotní péče ve FN v Motole, byl 1. místopředseda ČsOL MUDr. Jindřich Sitta. Zajímalo nás, proč se rozhodl podstoupit toto vyšetření. „Důvody byly dva. První ověřit si tzv. na vlastním těle, zda je celý projekt dobře připraven a promyšlen, především s ohledem na skutečnost, že potenciální účastníky projektu by měli být rovněž naši bratři z 2. oddílu, kde jejich věk mnohdy vyžaduje jiný

Přednosta interny FN Motol profesor Milan Kvapil

úhel pohledu na celou problematiku od navigace, přes uložení, stravování až po celou organizaci pobytu. I proto spolu se mnou absolvovala vyšetření i naše „babička“, které je přes 80 let. Druhým důvodem byla moje reálná potřeba takovouto prohlídkou projít vzhledem k tomu, že jsem ji nedokázal realizovat v posledních deseti letech. Důvodem vždy byl nedostatek mého času, složité organizování vyšetření a příliš rozleklé doby mezi jednotlivými vyšetřeními anebo příliš dlouhé doby čekání na ně. Takže jsem uvítal, že toto vše bude vměstnáno do dvou dnů během mého pobytu v nemocnici, nebudu moci nikam utéct a vymluvit se na nějakou nesmírně důležitou schůzku,“ říká Jindřich Sitta.

Zajímali jsme se i o rozsah vyšetření, které sám podstoupil a které podstupují a budou podstupovat další zájemci o tuto unikátní službu. „Rozsah vyšetření jsme drobně upravovali až na místě

a shodli jsme se na tom, že nebude a nemůže být taxativně dán, že v něm musí být zachována do určité míry volnost tak, aby mohl být přizpůsoben konkrétním potřebám, které se objeví,“ objasňuje J. Sitta. „Takže konkrétně v mém případě byl rozsah doplněn o vyšetření oční a v případě naší „babičky“, o vyšetření cévní. Jinak základní rozsah vyšetření spočívá v komplexní prohlídce interním lékařem včetně všech pomocných vyšetření poslechem a pohmatem, kompletním laboratorním vyšetřením, EKG, echokardiografií, sonografií břicha, jater, sleziny, ledvin, slinivky břišní, jakož i pánevních orgánů, RTG plic a srdce.“

Začátkem listopadu jsme spolu s Alenu Ditrichovou, koordinátorkou projektu za ČsOL, navštívili internu FN Motol, kde se tento projekt realizuje. Od vrchní sestry Jarmily Schmittové, která zde sehrává úlohu „stýčného důstojníka“ a ve spolupráci s Alenu Ditrichovou zajišťuje vyšetření pro konkrétní osoby, se dozvídáme, že procesem preventivních prohlídek již prošlo 89 lidí. Zájem je obrovský, o čemž svědčí skutečnost, že další vyšetření (obvykle je absolvuje 5-8 osob týdně) jsou objednána až do poloviny ledna příštího roku.

Setkáváme se také s přednostou interny profesorem Milanem Kvapilem, který je duší tohoto projektu a osobně jej podporuje. Není divu. Vždyť jeho rodiče, váleční veteráni generálmajor Oldřich Kvapil a plukovnice Marie Kvapilová, bojovali za druhé světové války na východní frontě a s Ludvíkem Svobodou prošli od Sokolova až do Prahy. Vstřícnost a úsměvy na tvářích nás však vítají i u dalšího personálu interny – primáře Vladimíra Srnského, staničních sester Vlasty Brůžkové a Libuše Řejhové a dalších zdravotníků. Kdo je zvyklý na někdy poněkud „nevědné“ poměry v českých léčebných zařízeních, musí být určitě mile překvapen.

Projekt bude pokračovat i v roce 2013. I nadále pořadí vyšetření a termíny vyšetření bude koordinovat pověřený člen ČsOL ve spolupráci s FN Motol. Jak už

jste uvedli, jde o Alenu Ditrichovou, předsedkyni zdravotní s sociální komise ČsOL, kterou lze kontaktovat každý den od 10 do 16 hodin na telefonu 734 254 648 nebo emailem ala.ditrich@seznam.cz. Ještě drobnost: s ohledem na provoz interny FN Motol budou od nového roku nástupní termíny na vyšetření vždy v úterý a ve čtvrtek. ■

Zleva: Alena Ditrichová, koordinátorka projektu, primář Vladimír Srnský a vrchní sestra Jarmila Schmittová

A to jsou ti, kteří s o zájemce preventivního vyšetření po celou dobu jejich pobytu starají.

Jaký byl letošní letní tábor Legionářů?

■ Jitka Lenková, foto: Ladislav Lenk

Je krásné letní odpoledne, neděle 8. července 2012, a já jedu na výlet. Pozval mě na něj, nijak překvapivě, můj manžel, Ladislav Lenk, tiskový tajemník ČsOL. Lebedím si na zadní sedačce, protože místo spolujezdce, a tím i funkci GPS, převzal Emil Cigánik, místopředseda ČsOL. Naším cílem se tentokrát stala základna Peira. Cizokrajný název mě mate jenom chvíli. Nachází se u Jesenice a v chatkách základny právě končí první týden svého „výcviku“ chlápci a dívky, kteří se přihlásili na tábor Legionář, organizovaný ČsOL.

Přijíždíme právě včas. Účastníkům tábora pomalu končí odpolední klid, zde nazývaný „obnovení bojovnosti“. Dnes ho využili k návštěvě nedaleké Jesenice a k drobným nákupům. Mezi tradiční cíle těchto výprav patří místní armyshop a vietnamský obchůdek. Ostatně byl to možná právě zájem o brannou tematiku, který sem tyto děti přivedl. Píšu děti, ale ony se tak v této chvíli necítí. Na dva týdny se staly plnocennými příslušníky čtyř oddílů s tradičním označením Alfa, Bravo, Charlie a Delta. Každá z nich má svého velitele a také svoji vlastnoručně vyrobenou zástavu.

Po svačině velitel základny major v zál. Michal Pecha vydává rozkaz

k slavnostnímu nástupu. Je vidět, že předchozí dny tzv. přijímače nesou své ovoce. V daný čas stojí všechny oddíly vzorně vyrovnané na prostranství před hlavní budovou a za tónů husitského chorálu sledují příchod svých praporečnicků se zástavami. Dnešním dnem přijímač, v němž všichni účastníci tábora obstáli, končí. Na povel snímají své stávající pokrývky hlavy, aby mohli z rukou instruktorů převzít své nové, černé barety a odznaky hodnosti, které zatím dosáhli. Slavnostní okamžiky podtrhne salva ze samopalu vypálená jedním z instruktorů.

Do večere zbývá ještě trocha času na posezení s majorem Pechou, veteránem z Pouštní bouře a Afghánistánu. Středisko odkoupil poté, co odešel z armády, a letní tábor pro děti je pouze jednou z jeho aktivit. Pravidelně sem přijíždějí na školení a cvičení například záchranáři z Ruska, policisté i jiní zájemci, v areálu je k dispozici také střelnice, lanová dráha a další vybavení.

„Po přijímači bude následovat další výcvik,“ seznamuje nás s průběhem tábora. „A po něm, ve čtvrtek, bojová hra.“ To už nebudou účastníci tábora spát v chatkách, ale dvě noci stráví venku, v přístřešcích, které si každý oddíl zvlášť buduje na utajeném místě. Přitom budou plnit různé úkoly, kromě jiného zažijí také přepadení. Jestli chcete, můžete se na ně jít podívat,“ nabízí nám. Rádi přijímáme. Nejbližší má svůj přístřešek oddíl Charlie. V následujících okamžicích se dostáváme do péče jejího velitele, patnáctiletého Martina Zelinky z Jablonce. Na táboře je letos

už podruhé a perfektně ví, jak si budováním základny svého oddílu poradit. Po večeri účastníci tábora ještě naslouchají přednášce Emila Cigánika o legionářských tradicích a Československé obci legionářské.

Druhý den ráno nás, jak jinak, probouzí za chatkami odpálený dělbuch. Prvním bodem programu je rozcvička. Velitel s instruktory odvíjí celou sestavu stejně jako účastníci tábora. Následuje snídaně a dopolední zaměstnání, dnes přeprava raněného ve speciálním záchranářském vaku.

Při odjezdu si uvědomujeme, že účastníky tábora sem možná původně přilákala jen touha zažít nějaké to „vojenské“ dobrodružství, ale po dvou týdnech na základně Peira si odnesou i něco navíc - praktické znalosti, které se jim mohou hodit i v běžném životě, smysl pro součinnost v rámci větší skupiny, schopnost rozkazy nejen přijímat a plnit, ale také vydávat a nést za ně odpovědnost. Tyhle děti svoji misi zvládly. Někdy mám však pocit, že by takový tábor prospěl i leckterému dospělému.

V roce 2013 se na základně Peira uskuteční již 4. ročník letního tábora ČsOL Legionář. Bližší informace, vč. přihlášky, naleznete na www.obeclegionarska.cz, rovněž můžete kontaktovat sekretáře ČsOL Františka Gábora na mobilu 722 944 824, e-mail manager@obeclegionarska.cz. ■

Slovenská Jednota ČsOL Senec prekypuje bohatou činnosťou

■ -MB-, foto: archív Jednoty ČsOL Senec

Dňa 4. júna 2011 na V. manifestačnom sneme Československej obce legionárskej na Vítkově v Prahe bolo rozhodnuté o založení Jednoty ČsOL Senec, ktorej prvým predsedom sa stal JUDr. Miroslav Bilský DiS. Ten dovtedy celkovú osvetovú a propagačnú činnosť robil v rámci KVH - Tatraci 7. Strelecký pluk Tatranský už od roku 2003.

Už od svojho založenia začala jednota prekypovať bohatou tvorivou činnosťou. Ešte v mesiaci jún zorganizovala spolu s odborom Maticе Slovenskej Nové Zámky a OZ Mea Pátria prednášku pre stredné školy spojenú s fotodokumentáciou o bojoch čs. légii a domobraneckých práporov v oblasti Nových Zámkov.

Začiatkom septembra v Ivánke pri Dunaji, mieste tragickej nehody gen. M. R. Štefánika, boli na pozvanie pani starostky slávnostne pasovaní za prváčikov školy miestne deti. ZŠ nesie meno po gen. M. R. Štefánika a pasovanie vykonal brat M. Bilský v uniforme 23. Čs. pluku.

V novembri pri príležitosti ukončenia prvej svetovej vojny bola jednotou ČsOL v Senci usporiadaná vernisáž replik malieb čs. legionárov. Vernisáž sa konala v hoteli Relax na Slnecných jazerách a zúčastnil sa jej aj exminister obrany Ľubomír Galko. Návštevníci mohli zhliaďnúť umeleckú činnosť našich legionárov, ktorí počas krátkych chvíľ oddychu dokázali, že sú veľmi činnými aj na poli umeleckom.

Rok 2012 priniesol skvelú akciu v podobe prvého vojenského pochodu gen. M. R. Štefánika, ktorá viedla z Senca do Ivánky pri Dunaji k Mohyle cca. 18km. Prvého ročníka pochodu

sa zúčastnilo viac ako 100 účastníkov, prevažne z Českej republiky, ale aj z Poľska, prišli zástupcovia talianskej ambasády, zo známych osobností sa pochodu zúčastnil aj bývalý minister vnútra SR Pavol Kanis. Úspešní účastníci pochodu boli odmenení pamätnou medailou gen. M. R. Štefánika.

V polovici augusta sa na pozvanie VHÚ Bratislava a Petržalského spolku uskutočnila spomienková akcia k 93. výročiu pripojenia (obsadenia) Petržalky k Bratislave za asistencie čs. légii. Jednota ČsOL Senec zabezpečovala spolu s Jednotou ČsOL Olomouc uniformovanú stráž starého mosta, ktorá pred 93 rokmi naši predkovia obsadili.

Dňa 25. augusta 2012 oslavovala malá slovenská obec Bottovo, čítajúca na 200 obyvateľov, 90. výročie svojho založenia. Obec vznikla na základe pozemkovej reformy v období prvej republiky a založilo ju niekoľko desiatok kolonistov

spolu s 35 čs. legionármi. Súčasťou obecných osláv bola aj prednáška brata Bilského o histórii čs. légii spojená s video prezentáciou. Prednáška sa uskutočnila v pekných priestoroch školy, kde bola umiestnená expozícia fotografií čs. legionárov žijúcich v obci. ■

Legionárske vzory majú své místo ve výchově našich žáků

■ Kpt. Petr Šabaka, kaplan VSS a VOŠ MO v Moravské Třebové, foto: Ladislav Lenk

Když přijmeme, že se většina československých legionářů vrátila do svých domovů v roce 1920, pak jejich dětem bylo v roce 1935 patnáct let. Legionáři chtěli pro své děti to nejlepší, a proto pro ně založili školu v Moravské Třebové. Tak byl položen ideový základ důležitého pilíře výchovy na vojenské střední škole a rovněž charakter výchovy žáků, který byl v devadesátých letech podpořen udělením čestného názvu „Škola Československé obce legionářské“.

Žáci a žákyně Vojenské střední školy MO v Moravské Třebové jsou pod určitým patronátem organizací, které se zasazují o připomínání odkazu všech, kdo prolili pro naši vlast krev. Při škole byla zřízena samostatná jednota obce legionářské, která k dnešnímu dni čítá přes dvě stě členů. A naopak je snahou vedení školy, aby všude tam, kde jsou členové Československé obce legionářské nebo Českého svazu bojovníků za svobodu, byli i naši žáci, setkali se s válečnými veterány a dalšími osobnostmi a hrdiny.

Je v zájmu všech, kdo se na dnes již jediné vojenské střední škole v naší zemi zabývají výchovou, aby právě tito mladí lidé, kteří překračují práh dospělosti, měli příležitost najít si své vzory, které pak nemusí hledat jinde než doma. Jsou součástí společnosti, která až příliš rychle zapomíná, a současně se nezděráhá pod rouškou objektivitě glorifikovat ty, kteří našemu národu způsobili tolik utrpení.

V průběhu roku jsou žákům a žákyním připomínány významné dny našich národních dějin. Každý žák a žákyně se povinně účastní pravidelných setkání Československé obce legionářské a Českého svazu bojovníků za svobodu v Praze na Ministerstvu obrany ČR. Škola je otevřena projektu Legie 100 a hraje v něm roli aktivního partnera. Někteří žáci a žákyně se i ve svém volném času zajímají o další připomínkové akce, pochody, pietní akty. S hrstí stojí čestné strážce u pomníků našich hrdinů. Každoročně na své uniformy

připínají vlčí mák, aby tak uctili válečné veterány jak ty prvního a druhého odboje, tak i novodobé. Za několik dní se někteří z plnoletých stanou

dobrovolnými dárci krve, protože chtějí darováním své krve symbolicky kopírovat oběť těch, kdo prolili skutečnou krev. ■

ČsOL se prezentuje rovněž prostřednictvím celosvětové hry

GEOCACHING

■ Jan Kyncl, foto: archiv autora

Geocaching je moderní a celosvětově oblíbená hra všech, kteří se chtějí dovědět něco nového, zajímavého a poznat nová místa či vidět své okolí z jiného úhlu. Zkráceně lze říci, že se hledají uložené skryše (angl. CACHE) v terénu, městech či jinde za použití přístrojů užívajících signál družic GPS (navigace, chytré mobilní telefony či jiná zařízení). V současnosti je po celém světě i v kosmu uloženo více jak 1 200 000 skryší. Hráčů je jen v České republice přes 10 000. Ten, kdo zřizuje skryš, uveřejní její souřadnice na stránkách hry (www.geocaching.com), aktivní hráč (přihlášený) si přečte listing (návod a popis) o uvedené skryši a uloží její souřadnice do svého zařízení. Poté, co v terénu najde uvedenou skryš, zapíše se do sešitu (logboku) v ní uloženého a také zapíše svoji návštěvu na stránku skryše na internetu.

V rámci hry geocaching se mezi skryšemi pohybují různé předměty – takzvané mince (GeoCoiny) a předměty s přivěšeným plíškem s číslem (TravelBug). Tyto předměty jsou také evidovány na internetových stránkách hry. Slouží k prezentaci osob, událostí, myšlenek a plnění úkolů, jenž jim zadá do vinku jejich vlastník.

V tento okamžik vstupuje do této hry také Československá obec legionářská se svými mincemi – LegioGeoCoiny. Pomocí projektu Geocaching distribuuje ČsOL uvedené mince členům jednot ČsOL a zájemcům z řad široké veřejnosti, kteří po podpisu smlouvy, schválení úkolu a cíle cesty včetně toho, komu je mince věnována (tzv. listingu), hrají hru geocaching a touto moderní formou a mladé generaci přístupnou cestou jsou zpřístupňovány ideály a myšlenky, na jejichž základě vznikl náš stát, a také historické události, osobnosti a jiné zajímavosti.

Jednou za rok se shromažďují poznatky o všech mincích vyslaných do světa a sestaví se přehled o tom, kolik která mince zcestovala kilometrů, v kolika skryších byla umístěna a kolik osob ji vidělo. Příklad: několik mincí odcestovalo s vojáky do zahraničních misí na základny v Afghánistánu (i zde jsou vytvořeny skryše), jedna mince cestovala po Saudské Arábii i po Rusku, mnoho mincí bylo ukryto u pomníků všech válečných konfliktů. A ne jeden aktivní hráč hry obdivuje precizní vzhled a provedení mincí ČsOL a oceňuje nápad prezentace tímto způsobem. Mnozí přitom přiznávají, že netušili, že organizace, jako je ČsOL, vůbec funguje i v dnešní době, a měli pocit, že je to jen pojem z historie. To potvrzuje oprávněnost a životaschopnost prezentace ČsOL touto moderní cestou a potřebu jejího pokračování i v dalších letech. ■

Klub přátel pplk. Karla Vašátky se představuje

■ Ing. Monika Doubková, foto: archiv klubu

Klub přátel pplk. Karla Vašátky – 2. roty, 1. Česko-Slovenského střeleckého pluku o. s. je občanské sdružení, které si předsevzalo udržovat a šířit vzpomínky na československé legie z doby první světové války. A to především publikační činností, ať již na vlastních internetových stránkách nebo v tištěné podobě, sběratelskou činností dobových předmětů po československých legionářích a dobové literatury, přednáškovou činností a v neposlední řadě pořádáním pietních aktů, výstav a účastí na vojenskohistorických rekonstrukcích. Sdružení aktivně spolupracuje s Československou obcí legionářskou, se kterou připravuje akce pro veřejnost a podílí se v historických uniformách na akcích ČsOL.

Sdružení bylo založeno v roce 2009 a jeho členskou základnou se stala podstatná část dlouholetých členů KHV Čs. úderníci, kteří se pod Klubem přátel pplk. Karla Vašátky chtěli zaměřit pouze na historii československých legií. Do dnešní doby se Klub přátel pplk. Karla Vašátky spolupodílí na řadě výstav, např. v Hradci Králové či v Trutnově. Každoročně pořádá pietní akt k výročí narození pplk. Karla Vašátky v obci Litohradky a řadu dalších pietních aktů při různých příležitostech spolupřádá či se jich aktivně účastní. Členové sdružení se v dobových uniformách opakovaně zúčastnili odhalování pomníků čs. legionářům v Rusku a vystupovali na mezinárodní vědecké konferenci na Slovensku. Dále sdružení uspořádalo přednášky pro základní školy a každoročně dojíždí na dětské

tábory, kde dětem nejen přednáší, ale i vytváří program, při němž se snaží mladé generaci přiblížit skutečný život čs. legionářů. V neposlední řadě se sdružení každoročně účastní několika vojenskohistorických rekonstrukcí bitev.

Na podzim roku 2009 byl spuštěn internetový portál s diskuzním fórem, na kterém se snažíme přiblížit široké veřejnosti problematiku československých legií. Podstatnou činností klubu je tedy činnost publikační zpřístupňovaná především na internetových stránkách www.karelvasatko.cz. Na stránkách najdete například odborné články o čs. legiích, popis výstroje a výzbroje s příslušnou fotodokumentací, popis legionářských jednotek či dobové fotografie. Dále zde naleznete seznam legionářské literatury či životopisy některých legionářů a řadu dalších informací.

Ve sbírkách našich členů je k dispozici velice obsáhlá legionářská knihovna,

kteřá vedle knih obsahuje i časopisy, dobové tiskoviny a mapy. Dále máme pro studijní a výstavní účely k dispozici i velmi obsáhlý fotografický fond zachycující ruské, francouzské, italské a srbské legie a fotografie z bojů na Slovensku v letech 1918 – 1919. Pro výstavní účely máme k dispozici řadu originálních uniforem, dobovou výzbroj a výstroj, legionářské medaile a řady atd.

Členové našeho klubu se prezentují na veřejnosti v uniformách tří legií. Nejpočetnější skupinu tvoří Československé legie na Rusi, které náš klub představuje v uniformách 2. roty České družiny, později 1. československého střeleckého pluku, a v uniformách Úderního praporu (2. čs. střelecké divize). Dále disponujeme kopii uniforem 21. čs. střeleckého pluku francouzských legií a uniformami italských legionářů. V dobových uniformách se účastníme různých pietních aktů a bojových rekonstrukcí, při kterých je vzpomínáno na čs. legionáře a padlé za první světové války.

Proč si právě v názvu klubu připomínáme Karla Vašátka? Pplk. Karel Vašátka byl jedním z mnoha čs. legionářů, avšak byl to právě on, kdo svými činy prokázal všechny rysy čestného člověka, dobrého Čecha a obětavého bojovníka za československou samostatnost. Karel Vašátka se však do své svobodné vlasti nikdy nevrátil, neboť zemřel na následky těžkých zranění z bitvy u Zborova. Takových, jako byl Karel Vašátka, však bylo více a naše sdružení se pod jménem jednoho velikána naší historie bude pokoušet připomenout odkaz i těch ostatních, na které se v dnešní době bohužel zapomíná a jejichž odkaz budoucím generacím tak upadá. Ne jeden legionář totiž právě pro budoucí generace zaplatil daň nejvyšší. ■

Idea Evropy, pravé a falešné hodnoty dnešní doby

■ Ladislav Henek, novinář a spisovatel

Evropa a její civilizace, stejně jako český stát, vznikly především na duchovních hodnotách. Také materiální hodnoty byly při vzniku přítomny, ale na vrcholu hodnot nestály. K nejvyšším hodnotám patřily svoboda, lidskost, odvaha, pravda, krása, osobní rozvoj člověka, spolupráce a překračování osobního prospěchu ve prospěch ostatních.

Evropa už po stovky let řeší dva problémy. Jednak vztahy mezi jednotlivými národy, státy a Evropou jako celkem. A za druhé vztahy samostatných jedinců k národům, státům a Evropě jako celku. První problém se projevuje jako neustálá oscilace mezi nacionalismem a snahou vytvářet jediné centrum moci pro celou Evropu. Výsledkem je periodické rozpadání Evropy do jednotlivých států a národů, následně snahy o sjednocení, další rozpadání... Jako zásadní se proto ukazuje schopnost nalézt správný poměr, správné vyvážení a harmonii těchto dvou tendencí. Schopnost, která dnešním evropským politikům zcela chybí.

Nejdůležitější však je, na jakých hodnotách se vztahy mezi národy, státy vytvářejí, což souvisí s rolí jedince ve společnosti. Hlavní ideou dějin Evropy byla důvěra v to, že člověk je schopen správně jednat, tedy svobodně, lidsky, odvážně, pravdivě, krásně, ve spolupráci s ostatními a při překračování sama sebe, ze svého vlastního nitra, a bez toho, že by musel být veden nějakými vnějšími pravidly. Právě tomu se říká konání z ducha. Tato základní, nikým nevnucená, a nevytříštěná hodnota se mimo jiné projevuje jako ochota, schopnost a odvaha obětovat za uvedené hodnoty své pohodlí, případně zdraví nebo za ně položit život. A to v různých obdobích dějin, v různých situacích, v bojích proti vnějším i vnitřním agresorům, prosazujícím jiné hodnoty.

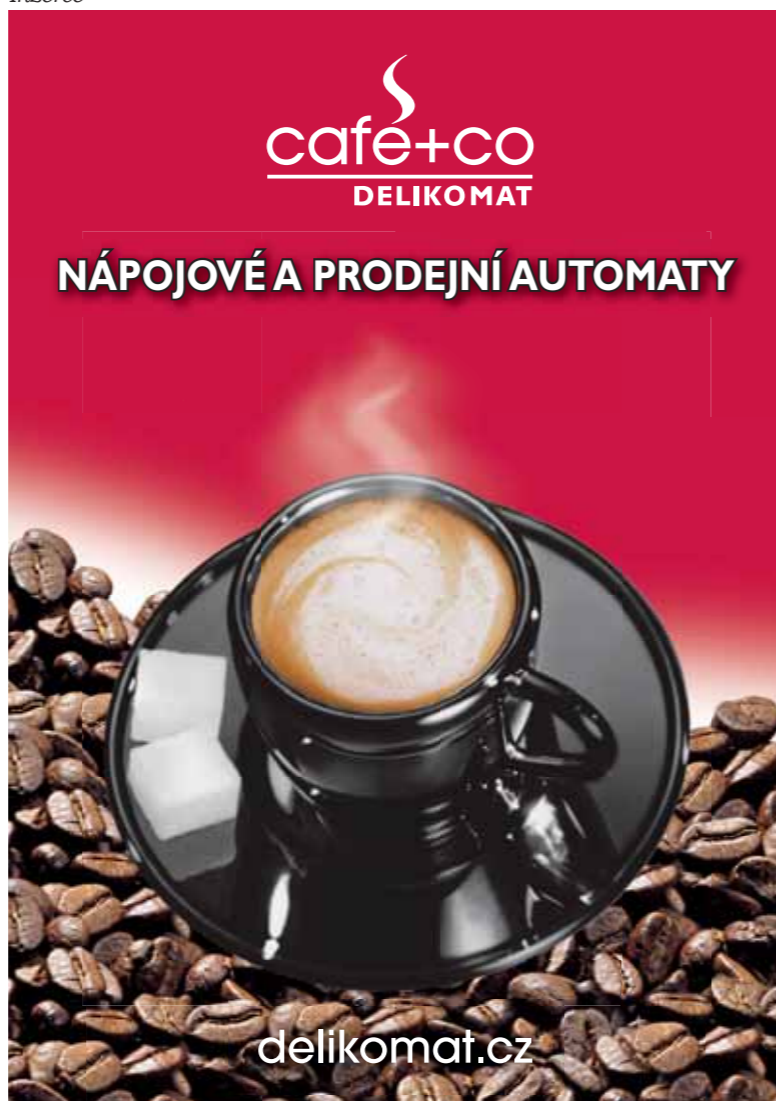
Tyto vznešené ideály stály jak v odvaze Jana Husa v úsilí o obhájení a ustavení osobní svobody svědomí, tak v úsilí vybudovat stát, který by se stal prostorem, kde by tyto hodnoty bylo možné svobodně uchovávat a rozvíjet. Z takových pohnutek a za takový stát bojovali jak legionáři, tak bojovníci proti fašismu a nakonec proti komunismu.

A jak jsme na tom s hodnotami nyní? Kde kdo mluví o tom, že se opět prosazují komunisté. Když se ale podíváme pečlivěji, tak zjistíme, že nejde jen o to, že narůstá vliv těch, kteří sami sebe označují za komunisty. Daleko horší je, že se stále více prosazuje pohled na svět, který si myslí, že s komunismem nemá nic společného, ale ve skutečnosti má stejnou povahu, a vede ke stejným výsledkům - nejvyšší hodnotou těchto lidí je materialismus, tedy peníze, majetek, postavení, úspěch a sláva. Na tom je založeno téměř vše jejich konání a myšlení. Většina, která vyznává právě takové hodnoty, si volí jako své zástupce tomu odpovídající politickou „elitu“. Tato politická „reprezentace“ pokládá, na základě svého vnitřního materialistického uspořádání, za nejvyšší hodnotu nikoli život s nejvyššími idejemi, ale pouhé fyzické přežívání. Proto pořádá společnost podle této představy, tedy tak, že se stále víc podobá jen stroji na přežití. Vše se v tomto smyslu mechanizuje a nikde není ponecháván prostor pro osobní, individuální, lidské, třeba ze soucitu motivované jednání. Proto vám dnes úřednice klidně řekne, že je jí sice líto, že nemůžete něco zaplatit, ale ona s tím nic nenadělá, protože takhle jí to „vyjelo“ z počítače. Takže vám musí odpojit elektrinu, podat na vás žalobu a žádost o exekuci, vystěhovat vás třeba

s dětmi na ulici. Není to nic jiného než vysoce organizovaná nelidskost. A čím je způsobena? Tím, že jsou na nejvyšší piedestal umístěny pouze materialistické hodnoty. Tedy komunistou není pouze ten, kdo se tak nazývá, ale každý, kdo má úzký materialistický pohled na život, pokládá za nejvyšší hodnotu pouhé přežití. Pak neodvratně prosazuje takové uspořádání společnosti, která tomu odpovídá: je nelidská, odmítá duchovní hodnoty a není ochotná za ně obětovat pohodlí, zdraví, nebo položit život - není dokonce ochotná za ně už ani bojovat.

Jistě, o hodnotách se dnes mluví poměrně často. Ale nikoli o těch, které pramení svobodně z lidského srdce a nejsou motivovány jen chtivostí, ziskem, nenávistí, bezohledností. Mluví se prakticky výhradně už jen o hodnotách, kterými jde něco získat pro sebe. Buď se za hodnoty vydává to, co hodnotami ve skutečnosti není, nebo se používají slova, která sice vypadají jako by reprezentovala nějaké duchovní hodnoty, ale ve skutečnosti slouží jen tomu, aby se jejich nositelé cítili dobře, aby sami sebe mohli obdivovat a svým okolím být obdivováni jako spravedliví lidé. Myslí si, že když používají vznešená slova, nebo když dodržují nějaké vnější předpisy, tak jsou spravedliví. Jenže nejsou. Pletou si jednání podle vnější normy, se svobodným jednáním z ducha. Stejně jako si pletou původní hodnoty, se kterými vznikla Evropa a naše zem s parodiemi hodnot, jež jsou oslavovány dnes. ■

Inzerce

cafe+co
DELIKOMAT

NÁPOJOVÉ A PRODEJNÍ AUTOMATY

delikomati.cz

Užitečná spolupráce ČsOL a OV ČSBS v Novém Jičíně

Dne 26. července 2011 byla podepsána Dohoda mezi Československou obcí legionářskou a Českým svazem bojovníků za svobodu. Dohodu podepsali předsedkyně ČSBS Anďela Dvořáková a předseda ČsOL Pavel Budinský.

Jejím cílem je společně prosazování tradic I. a II. odboje, snaha chránit historickou pravdu o československé minulosti a odmítání pokusů o její zkreslování, odhodlání společně se podílet na vlastenecké výchově mládeže a společných aktivitách v oblasti historie, kultury, významných výročí, vzpomínkových oslav a při pietních aktech.

V tomto směru je úzce rozvíjena spolupráce již řadu let mezi Jednotou ČsOL v Novém Jičíně a Okresním výborem ČSBS v Novém Jičíně. Spolupráce obou organizací probíhá i s Muzeem Novojičínska, se Státním okresním archivem, kde v roce 1998 byl vydán Almanach oběti nacismu okresu Nový Jičín.

K 60. výročí ukončení 2. světové války vydal OV ČSBS Nový Jičín za finanční podpory měst Nový Jičín, Kopřivnice, Příbor, Štamberk, Studénka, Bílovec a Fulnek Almanach příslušníků čs. zahraničního vojska 1939 - 1945 z území bývalého okresu Nový Jičín, jehož autorem je Václav Langer, předseda ZO ČSBS v Kopřivnici a jednatel OV ČSBS.

K 65. výročí ukončení 2. světové války vydala ZO ČSBS ve Fulneku za finanční pomoci Města Fulnek, obce Hladké Zvitovice, Kujavy a sponzorů knížku Medailonky statečných z oblasti Fulnecka - příslušníků čs. zahraničního vojska, partyzánů, pomocníků partyzánů, zpravodajců, politických vězňů a příslušníků domácího odboje 1939 - 1945. Její součástí jsou i legionáři z 1. světové války z oblasti Fulnecka. Knížku připravili Josef Kuboví a Václav Langer.

Knížka byla pokřtěna při vernisáži výstavy Medailonky statečných dne 30. dubna 2010 uspořádané k 65. výročí osvobození města Fulnek a ukončení 2. světové války. Výstava byla uskutečněna ve spolupráci s Muzeem Novojičínska a o. s. Comenius Fulnek, Městem Fulnek a ZO ČSBS

ve Fulneku. Pokřtili ji plk. Jaroslav Vodička, místopředseda ÚV ČSBS, Eliška Michalská, předsedkyně OV ČSBS v Novém Jičíně, a kpt. v.v. Rostislav Stehlík, předseda Jednoty ČsOL Nový Jičín.

Jednota ČsOL Nový Jičín za úzké spolupráce s OV ČSBS v Novém Jičíně, ZO ČSBS ve Fulneku, Městem Fulnek, o. s. Comenius Fulnek a odborným vedením Muzea Novojičínska připravila 2. března 2012 vernisáž výstavy a také křest knihy Václava Langera a Bohumila Vlacha Legionáři Novojičínska v boji za vznik Československa v kostele sv. Josefa ve Fulneku. Kniha byla vydána za plné podpory Československé obce legionářské.

Výstava bude putovat i do dalších měst bývalého Novojičínského okresu. Dne 13. září 2012 se konala vernisáž této výstavy v Kopřivnici. Na padesáti panelech je fotodokumentace legií v Rusku, Francii a Itálii. Ke zhlédnutí jsou mapy bojů legií, uniformy, vyznamenání a sedm sešitů zápisů legionářů ruských legií četaře Jana Černého.

Výstavy, které jsou organizovány za úzké spolupráce s jednotlivými městy, jsou určeny především mládeži daného regionu a občanům. Ve spolupráci s učiteli škol jsou organizovány návštěvy výstav a také besedy žáků s příslušníky odboje či mírových misí ve světě. Účastníky akcí, žáky škol i učitelé, jsou hodnoceny kladně.

Svědčí o tom i zápisy do knih z výstav: „Bylo nám milým překvapením, že jsou ještě lidé, kteří i v těchto dobách vzpomínají na legionáře 1. světové války, kteří se zapsali do našich srdcí a zasloužili se o vznik samostatné republiky v roce 1918.“ „Vážení a milí organizátoři této výstavy ve Fulneku - ojedinelé s programem velmi zajímavým a přitažlivým pro všechny generace. Děkujeme a přejeme hodně úspěchů ve vaší práci.“ „Akce s nám líbila, oceňujeme lidi, kteří se na jejím uskutečnění podílejí. Děkujeme moc!“

Josef Kuboví, Jednota ČsOL Nový Jičín

Poznáte se?

Je tomu letos 70 let, co se v Buzuluku, v tehdejší Sovětské svazu, vytvářel 1. československý polní prapor. Ten poté 31. 1. 1943 odjel na frontu, aby se v březnu 1943 zapojil do bojů o Charkov, konkrétně u obce Sokolovo. Krom necelého 1000 mužů a 38 žen, kteří odjeli na frontu, v Buzuluku zůstalo náhradní těleso, kde se hlásili další a další českoslovenští občané, ať z GULAGů, nebo z civilní emigrace v Sovětské svazu.

Součástí tohoto tělesa byl i tzv. Sociální ústav čs. vojenských jednotek, v rámci něhož byli soustředěni především děti rodičů, kteří bojovali na frontě v bojových jednotkách.

Nejmłodšimu z nich by dnes mohlo být 70 let, nejstaršimu asi 85. Díky dlouholetému sběru informací historikem Miroslavem Brožem máme k dispozici dvě fotografie elévů a příslušníků tohoto Sociálního ústavu.

Poznááte se? Poznááte někoho ze svých příbuzných? Znáte jména těch, kterým bylo před 70 lety ukradeno dětství? Prosím napište nám. Každá informace směřující k identifikaci osob na fotografiích je vítána.

Pište prosím na sekretariat@obeclegionarska.cz nebo podejte zprávu br. Ladislavu Lenkovi na tel.: 224 266 241 nebo 734 315 601. Děkujeme za každou informaci.

František Trávníček

■ Zveme vás na akce

- 15. února 2013** Setkání přímých účastníků k připomenutí 68. výročí bojů u Jasla a 70. výročí bojů u Sokolova, Velký sál MO, Praha Valy, 10.00 hod.
- 7. března 2013** Vzpomínka na T. G. Masaryka, Lány, 10.00 hod.
- 15. března 2013** Vzpomínka na okupaci ČSR v roce 1939, Praha, Václavské náměstí, 10.00 hod.
- 19. března 2013** Uctění památky člena skupiny Obrana národa Václava Morávka, Praha, Čínská ul., 14.00 hod.
- 22. dubna 2013** Pietní akt u pamětní desky genmjr. J. Balabána, Praha, Evropská ul., 10.00 hod.
- 28. – 30. dubna 2013** Setkání s účastníky bojů v ostravské operaci – 68. výročí, Ostrava. Organizuje ČsOL, odjez autobusu 28. dubna 2013 v 11.00 hod. od hotelu Legie, další autobus v Ostravě.

■ Bezplatná informační linka 800 888 945 je tu pro vás

Československá obec legionářská ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR v dubnu roku 2012 zřídila a postupně uvedla do provozu bezplatnou informační linku 800 888 945, na kterou se mohou obracet všichni občané s dotazy týkajícími se historie čs. legií, jejich předků – legionářů apod.

Provozování bezplatné linky zajišťuje každodenně pracovník ČsOL Jiří Charfreitag, který je připraven reagovat na dotazy a připomínky občanů. Pokud nebude znát odpovědi, obrátí se na odborníky – historiky z řad členů obce či z dalších institucí.

Linka je provozována v ústředí ČsOL, tedy v hotelu Legie, v Sokolské ulici č. 33 v Praze 2. Její operátor je rovněž dosažitelný na e-mailu legie100@obeclegionarska.cz.

■ Sociální a zdravotní podpora v roce 2013

Stejně jako v předchozích letech také v roce 2013 bude Československá obec legionářská poskytovat svým členům zdravotní podporu a sociální výpomoc. Příspěvky nejsou nárokové a mohou je čerpat všichni členové ČsOL, kteří jsou: a) držitelé osvědčení dle zákona č. 225/1946 Sb. nebo zákona č. 170/2002 Sb., b) jsou členy ČsOL nepřetržitě nejméně 3 roky, ale nesplňují požadavky odstavce a). Nezbytnou podmínkou pro čerpání podpory a výpomoci je kontrola oprávněnosti a doporučující stanovisko mateřské jednoty ČsOL vyjádřené usnesením z jednání výboru dané jednoty.

Výše prostředků na zdravotní a sociální podporu budou stanoveny a vyčleněny rozpočtem ČsOL na příští rok, který schválí Republikový výbor ČsOL.

Přesné informace a příslušné formuláře k čerpání podpory nalezete ve Směrnici ČsOL pro čerpání a zdravotní podpory na <http://obeclegionarska.cz/csol.php?mid=0&pid=126>. Předsedové všech jednot ČsOL mají tuto směrnici k dispozici rovněž v písemné podobě.

Případné dotazy zodpoví předsedkyně sociální a zdravotní komise ČsOL sstr. Alena Ditrichová, mob. 734 254 648 nebo sstr. Dana Nosková, tel. 224 266 241.

■ Staňte se našimi spolupracovníky a dopisovateli!

Nulté číslo Legionářského směru je na světě! A já jsem velice rád, že do jeho přípravy a tvorby se velice aktivně zapojila řada autorů – členů Československé obce legionářské, které jsem poprosil o spolupráci: Tomáš Pilvousek, Jiří Charfreitag, Miroslav Brož, Miroslav Bilský, Josef Kubový a mnozí další, jejichž příspěvky se už do tohoto čísla časopisu nedostaly. Zdá se, že nový časopis bude skutečně našim společným legionářským dílem.

Nicméně to neznamená, že bychom nepřivítali i další nové spolupracovníky a dopisovatele, kteří by mohli svým dílem přispět k rozšíření tematického záběru a čtenářské atraktivnosti Národního směru. Vždyť sám vím o řadě našich členů, kteří zatím neměli možnost nikde publikovat, často mají šuplíkách a skříních různé dosud nezveřejněné články, vzpomínky veteránů a další zajímavé materiály.

I je tedy zvu ke spolupráci našeho nového časopisu. Jak? Oslovte mne napřímo na základě uvedených kontaktů v tiráži a určitě se domluvíme na možnostech a konkrétní formě příští spolupráce.

Šéfredaktor Ladislav Lenk

■ Chcete nás kontaktovat?

Československá obec legionářská má své ústředí v hotelu Legie, v Sokolské ulici č. 33 v Praze 2 ve 4. poschodí. Hotel Legie se nachází na rohu ulic Sokolská a Ječná, přístup ze stanice I. P. Pavlova metra C nebo tramvajovými linkami do stanice I. P. Pavlova.

Volat můžete:

Andrea Lejtnarová, sekretariát a evidence členů: 223 266 235, 734 315 640

Jitka Fortelná, sekretariát: 224 266 235

Petr Hozlár, tajemník, organizace akcí: 734 315 634

Dana Nosková, projekt Péče o válečné veterány: 224 266 241, 734 315 614

Ladislav Lenk, tiskový tajemník: 224 266 241, 734 315 601

Milan Mojžíš, tajemník pro ekonomiku: 734 315 600

František Gábor, sekretář a správce majetku: 722 944 824

Jiří Charfreitag, projekt Legie 100: 734 851 530

Hodiny pro veřejnost:

Po: 7.00 – 11.00 hod., 11.30 – 16.30 hod.

Čt: 7.00 – 11.00 hod., 11.30 – 15.30 hod.

Nadační fond LEGIE 100

Československá obec legionářská ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR a dalšími důležitými partnery připravuje projekt LEGIE 100. Přejeme si významným způsobem zlepšit povědomí široké veřejnosti doma i v zahraničí o zásadní roli, kterou sehrály československé legie při vzniku našeho státu.

Jak můžete podpořit projekt vy?

osobní účastí při organizaci a zabezpečení akcí
začleněním vlastní akce do projektu
sponzorsky - podporou konkrétní akce projektu
finančně - příspěvkem do NF Legie 100 - č.ú.: 107-1767220257/0100
stát se partnerem projektu

K projektu LEGIE 100 se doposud připojili:

Československá obec legionářská
Ministerstvo obrany ČR
Vojenský historický ústav Praha
Vojenský ústřední archiv Praha
Česká obec sokolská
Národní technické muzeum
České dráhy
Nadace Milana Rastislava Štefánika
Společnost Milana Rastislava Štefánika
Slovenský svaz protifašistických bojovníků
Nadace okřídlené kolo
Naše vojsko

ČsOL má své ústředí v hotelu Legie, v Sokolské ulici č. 33
v Praze 2 ve 4. poschodí. Hotel Legie se nachází na rohu
ulic Sokolská a Ječná.

